

To'on yó'o kían nì taa San Mateo, ña ká'an sa'a Jesús

Nā yó'o kúú nā ve'e Jesús

¹ Ña yó'o kúú tuti noo tándaa yíko kuu ndidaá ñayuu nì sa kuu nā ve'e Jesucristo, nā nì kii tein nā ve'e rey David, ta rey David nì kii tein nā ve'e Abraham. ² Chi de'e Abraham ñoo nì sa kuu Isaac, ta de'e Isaac nì sa kuu Jacob, ta de'e Jacob nì sa kuu Judá xí'ín dao ka ñani ra. ³ Ta de'e Judá xí'ín iin ñá'a naní Tamar nì sa kuu Fares xí'ín Zara, ta de'e Fares nì sa kuu Esrom, ta de'e Esrom nì sa kuu Aram, ⁴ ta de'e Aram nì sa kuu Aminadab, ta de'e Aminadab nì sa kuu Naasón, ta de'e Naasón nì sa kuu Salmón, ⁵ ta de'e Salmón xí'ín Rahab nì sa kuu Booz, ta de'e Booz xí'ín Rut nì sa kuu Obed, ta de'e Obed nì sa kuu Isái. ⁶ Ta de'e Isái nì sa kuu David, nā nì sa kuu rey noó nā Israel, ta de'e rey David nì sa kuu Salomón, ta naná Salomón nì sa kuu ñadi'í Urías.

⁷ Ta de'e Salomón nì sa kuu Roboam, ta de'e Roboam nì sa kuu Abías, ta de'e Abías nì sa kuu Asa, ⁸ ta de'e Asa nì sa kuu Josafat, ta de'e Josafat nì sa kuu Joram, ta de'e Joram nì sa kuu Uzías, ⁹ ta de'e Uzías nì sa kuu Jotam, ta de'e Jotam nì sa kuu Acáz, ta de'e Acáz nì sa kuu Ezequías, ¹⁰ ta de'e Ezequías nì sa kuu Manasés, ta de'e Manasés nì sa kuu Amón, ta de'e Amón nì sa kuu Josías, ¹¹ ta de'e Josías nì sa kuu Jeconías xí'ín dao ka ñani ra tá tiempo nì kuei nā ñoo Israel noo ndá'a ta ñoo Babilonia.

12 Tá n̄i ndi'i n̄i k̄uei n̄a Israel t̄ixi ndá'a t̄a Babilonia, dá n̄i s̄a io iin de'e Jeconías ñoo, ta n̄i s̄a naní rá Salat̄iel, ta de'e Salat̄iel n̄i s̄a kuu Zorobabel, 13 ta de'e Zorobabel n̄i s̄a kuu Abiud, ta de'e Abiud n̄i s̄a kuu Eliaquim, ta de'e Eliaquim n̄i s̄a kuu Azor, 14 ta de'e Azor n̄i s̄a kuu Sadoc, ta de'e Sadoc n̄i s̄a kuu Aquim, ta de'e Aquim n̄i s̄a kuu Eliud, 15 ta de'e Eliud n̄i s̄a kuu Eleazar, ta de'e Eleazar n̄i s̄a kuu Matán, ta de'e Matán n̄i s̄a kuu Jacob, 16 ta de'e Jacob n̄i s̄a kuu José, ta José n̄i s̄a kuu yíi María, ta de'e María kúú Jesús, n̄a kúú Cristo, n̄a dákaki ñáá. 17 Noo ndidaá n̄a sá'ano yó'o, kándaá inio ña nda Abraham, ta nda David n̄i s̄a kuu na ux̄i kom̄i n̄a sá'ano. Ta nda David, ta nda tiempo n̄i k̄uei n̄a Israel t̄ixi ndá'a t̄a Babilonia, n̄i s̄a kuu na ux̄i kom̄i ka n̄a sá'ano. Ta nda tiempo n̄i k̄uei n̄a ñoo Israel t̄ixi ndá'a n̄a ñoo Babilonia, ta nda tiempo Cristo n̄i s̄a kuu tuku na ux̄i kom̄i n̄a sá'ano.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaki Jesús

18 Di'a n̄i kuu tá n̄i kaki Jesús: María, ta kakuu naná Jesús, s̄a n̄i x̄i'o va xi to'on xi noo José ña tanda'a x̄i x̄i'ín rá. Tído tá k̄o ñá'a naki'in tá'an na kande'i na, kúú n̄i t̄u va María ñó'o de'e xi, ch̄i Esp̄iritu ij̄i Ndios n̄i x̄i'o ña ndato yó'o noo x̄i. 19 Ta José naní t̄aa kakuu yíi x̄i, ta sa'á ña kúú rá iin t̄aa ndaa, ta k̄o kóni ra chinaní kini ñáá rá, sa'á ñoo n̄i na'kani iní ra ña dión oon va dánkoo ñáá rá. 20 Tá n̄i ndi'i n̄i ka'i iní ra ña dión kee ra, ta kúú n̄i na'a noo iin ángel n̄i kixi noo sato'o yo Ndios noo rá t̄ixi sani. Dá n̄i kaa n̄a x̄i'ín rá:

—José, n̄a ve'e David, o s̄a ná'kani kuá'ch̄i inon ki'ón María kakuu ñadi'óon, dá ch̄i mií Esp̄iritu ij̄i Ndios n̄i x̄i'o ña'a ndato yó'o noo x̄i, sa'á ñoo n̄i

t̄u xi ñó'o de'e xi. ²¹ Ta dákáki xi iin tayíí ló'o, ta chinanón xi Jesús, dá ch̄i ta yó'o dákáki na ñoo xi noó kuachi kée na —kaá na.

²² Ta ndidaá ña yó'o ni kuu, dá ni xinkoo noo ni ka'an Ndios xí'in profeta, tá'an na sa kasto'on xí'in ñayuu to'on ni ka'an mií Ndios xí'in ná, ch̄i di'a ni kaa na:

²³ Mií'an t̄u iin tadi'í táki kaño'o de'e xi.

Ta chinaní ná xi Emanuel.

To'on yó'o kóni kaa: Ió Ndios xí'in yó.

²⁴ Tá ni ndoto va José, kúú ni kee ra choon ni sa'anda ángel ñoo. Ta kúú ni tandá'a vá rá xí'in xí.

²⁵ Tído ko ni náki'in tá'an ta'on na kudi nduú na xían nani ni sa ño'o taleé ñoo. Tá ni kaki xi, dá ni chinaní ñáá ná Jesús.

2

Di'a ni kuu tá ni sa'an ta ndichí noo ni kaki Jesús

¹ Ta ni kaki Jesús ñoo Belén, ña nákaa chí kuendá Judea, ta daá nákaa Herodes kúú rá rey chí kuendá Judea. Dá ni kasáa dao ta ndichí ñoo Jerusalén, ta ni kii ra chí noo xíno ndindii. ² Ta ni ndato'ón rá na ñoo Jerusalén, ta kaá ra:

—¿Ndeí ió na kúú rey noo na Israel, na ni kaki ñoo? Dá ch̄i nda ñoo ndu ñoo ni xini ndu ni xinkoo iin tiño saá, sa'á ñoo ni kandaá ini ndu ña ni kaki na, ta vej ndu kandaño'o ndu na —kaá ra.

³ Tá ni ni'í tó'on rey Herodes, ta kúú ni naá vá ini ra, ta dión ta'ani ni ndo'o ndidaá na ñoo Jerusalén.

⁴ Sa'á ñoo ni kana Herodes ndidaá kúú ta duti saku'a, xí'in ta dána'a ley Moisés, ta ni ndato'ón ñáá rá:

—¿Ndeí kaki na kakuu Cristo, na dákáki ñáá?

⁵ Dá n̄i kaa taa ñoo xí'ín rá:

—Kaki na ñoo Belén, ña nákaa kuendá Judea yó'o, dá ch̄i di'a n̄i taa iin profeta ña n̄i ka'añ Ndios xí'ín ná:

⁶ Ñoo Belén, ña nákaa kuendá Judá, kandaya'i cháa ka yó'ó noo dao ka ñoo ñó'o kuendá Judá, dá ch̄i xaañ kaki iin ra katiin ndaa na ñoo Israel, na kúú ñooj, ta dándáki ñaa rá, kaá Ndios xí'ín profeta na —kaá ra.

⁷ Dá n̄i kana de'é rey Herodes taa ndichí ñoo, dá n̄i ndato'ón ndichí ñaa rá ndá kuu kúú mií mií kuu n̄i xinkoo tiñoo ñoo. ⁸ N̄i ndi'i, dá n̄i tanda'á ñaa Herodes kua'añ ra ñoo Belén, ta kaá ra xí'ín rá:

—Kua'án ndo ñoo ndato'ón va'a ndó ndeí ió tayíí ñoo. Tá n̄i naní'i ndo xí, dá naki'o ndó kuendá nooí, dá ná ko'ón ta'ani yu'u kandaño'i xi —kaá ra.

⁹ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'añ Herodes dión, dá n̄i kankuei taa ñoo kua'añ ra. Ta tiñoo, kirí n̄i xini ra nda ñoo mií rá ñoo xionoo rí kua'añ rí noo rá. Ta n̄i saa rí n̄i sa tuu rí dinj vé'e noo ió tayíí ñoo. ¹⁰ Tá n̄i xini ra n̄i sa tuu rí, kúú n̄i kadij nda'o iní ra. ¹¹ Dá n̄i ku'u ra ve'e ñoo. Dá n̄i xini ra xí xí'ín María, naná xi. Dá n̄i sa kujta xití rá noo xí, ta n̄i sa ndaño'o ñaa rá. Dá n̄i sonó rá yú'u sató noo ñó'o ña va'a, dá n̄i taó rá ña n̄i dokó rá noo xí. Ta ñoo kúú oro, xí'ín dusa támi sá'añ, xí'ín sití támi sá'añ naní mirra. ¹² Tído tixi sani n̄i ka'añ Ndios xí'ín rá ña ná dá'a ni nandió kuéi ra noo Herodes. Sa'á ñoo iin ka va íchi n̄i nandió kuéi ra kua'añ nó'o rá.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i sa'ání rey Herodes kua'á nda'o taleé

13 Tá n̄i ya'a taa ñoó kua'an ra, dá n̄i ka'an iin ángel n̄i kii noo sato'o yo Ndios xí'ín José t̄ixi s̄ani, dá kaá na:

—Ndakoo yo'ó, ta ki'in taleé xaan xí'ín naná x̄i, ta kuino k̄i kua'án Egipto, ta ñoó kandeí ndó nda ná kasto'on tukui xí'ín ndó, dá ch̄i kas'á rey Herodes nándukú rá taleé xaan ka'ání rá —kaá na.

14 Dá n̄i ndoto José, ta sakuaá kuu dáá ñoó n̄i ki'in ra taleé ñoó xí'ín naná x̄i, dá n̄i kee ra kua'an ra Egipto. 15 Ta ñoó n̄i sa ndei na nda n̄i kasandaá kuu n̄i xi'i Herodes. Dión, dá n̄i x̄inkoo to'on n̄i ka'an Ndios xí'ín profeta na: “Nda ñoo Egipto n̄i nakanai de'i vei xi.”

16 Tá n̄i kandaá iní Herodes ña n̄i danda'í ñaá ta ndichí ñoó, kúú n̄i xido nda'o iní ra. Sa'á ñoó n̄i sa'anda ra choon ña ná kuu ndidaá takuálí yíi ko ñá'a x̄ino uu kua ndéi ñoo Belén xí'ín ndidaá takuálí yíi ndéi ñoo kuálí ñó'o noo kúú kuendá Belén ñoó, ch̄i sa kua'an x̄inkoo uu kua n̄i xini ta ndichí ñoó n̄i x̄ino tiño. 17 Ta sa'á ña n̄i kee ra dión, sa'á ñoó n̄i x̄inkoo noó n̄i ka'an profeta Jeremías:

18 Táí káyu'ú na ñá'a ndéi ñoo Ramá.

N̄i'i nda'o sá kíán, ta nda'í tánaán xí'ín ndirá nooan. Ta ndéi'i Raquel sa'a de'án, ta ko kuú ta'on natián tandeé iní, ch̄i n̄i xi'i ndi'i xi.

19 Tá n̄i xi'i Herodes, dá n̄i na'a noo túku iin ángel n̄i kii noo sato'o yo Ndios noo José t̄ixi s̄ani noo ió ra ñoo Egipto, 20 dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ndakoo, ta kuaka tayíí ló'o xaan xí'ín naná x̄i, ta nandío kuéi ndó kua'án nó'o ndo Israel, dá ch̄i sa n̄i xi'i ndi'i va taa, ra ndúkú tayíí ló'o xaan ka'ání rá —kaá na.

21 Dá n̄i ndakoo ra, dá n̄i nakuaka ra tayii ló'oo ñoo xí'ín naná xi, dá n̄i kee na kua'an nó'oo ná ñoo Israel. 22 Tído n̄i ni'í tó'on na ña Arquelao n̄i nakuin noo tatá ra rey Herodes dándáki ra kuendá Judea, sa'á ñoo n̄i yu'ú na ko'on na kandeí na ñoo. Tído n̄i kast'on tuku Ndios tixi sani xí'ín José ña ná ko'on na chí kuendá Galilea kandeí na. 23 Dá n̄i saa na ñoo Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea, ta ñoo n̄i sa ndeí na. Dión, dá n̄i xinkoo noo n̄i ka'an profeta ña kananí xí ta ñoo Nazaret.

3

Di'a n̄i kuu, dá n̄i kasá'á kást'on Juan ña kasaa Jesús

1 Tein tiempo daá ñoo, dá n̄i kasá'á Juan, na dákodo ndúta ñayuu, dána'a na noo ñayuu noo kúu yukú ichí chí kuendá Judea, 2 ta kaá na xí'ín ná:

—Nandikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó, chí sa n̄i kuyati va kuu ña ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios dándáki ñaá ná.

3 Ta sa'a mií Juan yó'o n̄i ka'an profeta Isaías tá sa na'á, chí di'a n̄i kaa na:

Kayu'ú iin ta noo kúu yukú ichí, ta kaa ra:

“Kandeí nduu ndo natiin ndó sato'oo yo Ndios, ta ná konó ndó iin ichí ndaa noo ná”, kaá na.

4 Ta dá'on n̄i sa ndixi Juan n̄i kava'a xí'ín idi camello. Ta iin cincho ñi n̄i kao noo nákaa tixi na. Ta sa seí ná tika xí'ín ndudí yukú. 5 Ta kuá'á nda'oo ñayuu ndeí ñoo Jerusalén xí'ín na ndeí dao ka ñoo ñó'oo chí kuendá Judea xí'ín na ndeí ñoo ñó'oo yati yuta Jordán ñoo sa kii noo nákaa Juan. 6 Ta sa na'oo na kuachi na noo Ndios, ta kúu sa dákodo ndúta ñaá Juan ini yuta naní Jordán.

⁷ Tá n̄i xini Juan ña kua'á nda'lo ta fariseo xí'ín ta saduceo vei ta'ani kodo ndúta rá noo ná, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¡Ndo'ó kúú tata de'e koo! ¿Ndá yoo kaá daá xí'ín ndo'ó ña dión oon ni kaka ndó noo ña xido ini Ndios, ña vei dándó'o naní nio ndo? ⁸ Koo ini ndo kee ndó ña va'a, ña ná'a ña miían ndaa kuiti n̄i nandikó iní ndo sa'a kuachi kée ndó. ⁹ Ta ná dá'a n̄i ka'án ndó ña sa'á ña kúú ndó na ve'e Abraham, sa'á ñoo kaka ndó. Dá chí miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña kuu va ndee Ndios yuu ndéi yó'o kakuuan na ve'e Abraham. ¹⁰ Ta kana'á ta'ani ndó ña sa ió nduu va hacha ka'andaan yo'lo yito, sa'á ñoo ndi ndaa mií vá yito ko xí'o ku'i va'a, yiróón kúú rá ta'anda, dá kee ra kei ra noo kéi ñó'o.

¹¹ 'Miían ndaa kíán dákodo ndútaí ndo'ó ini taku'í, chí n̄i nandikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó. Tído sata yú'u vei iin na ndáya'i cháa ka o duú yu'u, ta ni ko káni víán taó yu'u ndisa ná, chí ndáya'i cháa ka na o duú yu'u. Ta noón kúú na dákodo ndúta ndo'ó xí'ín Espíritu iñ Ndios, xí'ín ño'ó ita. ¹² Ta noón kúú tát'on iin ta tánee iin ña'a ndá'a ná dáxixi na tirió xí'ín tachí. Ta kú'o dión taó xoo na noni tirió tein xe'án. Ta nataán va'a naan ini yáka ná, ta xe'án ñoo chiño'o na xí'ín ñó'o kéi, ña ni iin kuú o ndá'o —kaá Juan.

¹³ Ta kúú n̄i keta Jesús chí kuendá Galilea vei na yuta Jordán noo nákaa Juan, dá dákodo ndúta ñaá ná. ¹⁴ Tído ko xí'ín ta'on Juan dákodo ndúta ñaá ná, chí kaá na:

—Yu'u di'a va xínño'ó kodo ndúta kee mií ní. Ta, ¿ndiva'a vei di'a ní noo yú'u ña dákodo ndútaí mií ní?

¹⁵ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—Joon ní kaaon, dá chí kánian kee yó ndidaá choon sa'ándá Ndios —kaá na.

Dá ní xino ini Juan dákodo ndúta ñaa ná. ¹⁶ Tá ní ndi'i ní sodó ndúta Jesús, dá ní nakuíin ndichi na ini takuúí ñoo. Kúú mií dáá ní nonó induú. Dá ní xini na Espíritu ij Ndios ní naxino na sata Jesús, ta káa na tát'o'on káa iin paloma. ¹⁷ Ta nda induú táí ní ka'an Ndios xí'in Jesús:

—Yo'ó kúú de'e maní yu'u, ta náta'an nda'o inii xiníi yo'ó —kaá na.

4

Dì'a nì kuu tá nì ka'án ña u'u dátuuán Jesús

¹ Dá ní kee Espíritu ij Ndios ndáka na Jesús kua'an na diní yúku ichí, dá korndodó ñaa ña u'u. ² Ta ní sa ne'e ij ná uu diko kuu, uu diko ñoo, ta ni iin ña'a kó ní seí na. Ta ní ndi'i, dá nda'í ní kasá'á kuíko na. ³ Ta kúú ní kasáa ña u'u, ña xírndodó ñaa, noo ná. Dá ní kaaan xí'in ná:

—Tá miían ndaa ndisa de'e Ndios kúú ní, dá kían ka'anda ní choon noó yuu xaan, dá ná nduan pan kaxí ní.

⁴ Dá ní kaa na xí'an:

—Dì'a va kaá tuti ij Ndios: “O duú ta'on tó'on pan xínño'ó ñayuu keí ná, dá kataki na. Dì'a to'on Ndios ta'ani xínño'ó ná kueídó'o na, dá kataki ndisa na” —kaá Jesús.

⁵ Ní ndi'i, dá ní kee ña u'u ndáka ñaaán kua'an ñoo Jerusalén, ña kúú ñoo Ndios. Dá ní dakáa ñaaán noo dikó cháa ka diní ve'e ño'o ká'ano íin ñoo. ⁶ Dá ní kaaan xí'in ná:

—Tá miían ndaa ndisa de'e Ndios kúú ní, dá kían dánkao ní mií ní nda noñó'ò káa, chí di'a kaá tuti ií Ndios:

Ka'anda Ndios choon noo ángel ná saa na kandaa na yo'ó.

Ta kuita nduu na xí'ín ndá'a ná natiin na yo'ó, dá kían ná o tákue'e sa'on kee yuu.

⁷ Dá nì kaa Jesús xí'án:

—Ta di'a ta'ani kaá tuti ií Ndios: “O sa kórndodó ndó Ndios, na kúú sato'o ndo” —kaá na.

⁸ Dá nì kee tukuan ndáka ñaáán kua'an nda diní iin yúku dikó nda'o. Dá nì daná'an ndidaá kúú ñoo ñó'o iin ní kúú ñayuú noo ná, xí'ín ndidaá tá'an ña ndato dándákian. ⁹ Dá nì kaaan xí'ín ná:

—Ío yu'u ña nakí'oi ndidaá ña káa noo ní tá ná nakuiin xítí ní noóí, ta kandaño'o ní yu'u.

¹⁰ Dá nì kaa Jesús:

—Kuya'a kua'an nooí, ña u'u, chí di'a va kaá tuti ií Ndios: “Koo ini ndo kandaño'o ndó iin tó'ón diní Ndios, na kúú sato'o ndo, ta sava'a noo iin tó'ón míí ná koni kuáchí ndó” —kaá na xí'án.

¹¹ Dá nì kexoo ña u'u kua'an. Dá nì kasáa ángel nì chindeé ná Jesús.

Dí'a nì kuu tá nì kasá'á Jesús dána'a na noó ñayuu

¹² Tá nì ni'í tó'on Jesús ña nákaa Juan ve'e kaa, dá nì nandió koo na chí kuendá Galilea. ¹³ Kúú nì dankoo na ñoo Nazaret noo nì sa io na. Dá nì kí'in na kua'an na koo na ñoo Capernaum, ta kíán iin ñoo nákaa yati yú'u taño'o noo nì sa kuu ñó'o na kuendá Zabulón xí'ín Neftalí. ¹⁴ Díon nì kuu, dá nì xinkoo to'on nì ka'an profeta Isaías, chí di'a nì kaa na:

15 Di'a ndo'o na ndéi kuendá Zabulón xí'ín na ndéi kuendá Neftalí, tá'an na ndéi chí yú'u taño'o, ña nákaa iin ka xoo yuta Jordán, noo kúu kuendá Galilea, noo ndéi ñayuu ko kúu na Israel.

16 Ta ñayuu ndéi ñoo ñoó, sa íin naá ñaxintóni ná, tído viti ndato ni natoon noo ná. Ta va'ará sa xionoo na iin íchi naá noo kuu na, tído viti ndato ni natoon noo ná, kaáan.

17 Nda daá ni kasá'á Jesús dána'a na noo ñayuu ñoó, ta kaá na:

—Nandikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó, dá chi sa ni kuyati va kuu ña kían ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios dándáki ñaá ná.

Di'a ni kuu tá ni kana Jesús dao taa tín tiyaká ña kanoo ra xí'ín ná

18 Ta noo xíka Jesús kua'an na yú'u taño'o naní Galilea, ñoó ni xini na uú taa, iin ra kúu Simón, tá'an ra ni chinaní ná Pedro, ta iin ra kúu Andrés, ñani mii rá. Ta ñó'o ra chíkaa ra ñono rá ini takuií, chi kúu rá ta tín tiyaká. 19 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Nakíi ndo ná ko'o kanooó xí'ín yu'u, dá ná dána'i noo ndo taó ndo ñayuu tein kuachi na tát'on kée ndó taó ndo tiyaká ini takuií —kaá na.

20 Ta kúu vití'ón ni ñankoo ra ñono rá. Kúu ni kee ra kua'an ra kanoo ra xí'ín Jesús.

21 Ta noo xíka Jesús kua'an na cháa ka chí noo, kúu ni xini na uú ka taa, ta iin ñani kúu, iin ra naní Jacobo, ta iin ka ra naní Juan. Ta kúu rá de'e taa naní Zebedeo. Ta ñó'o ra ini barco nákoto ra ñono rá xí'ín tatá ra. Dá ni kana ñaá Jesús. 22 Ta kúu vití'ón ni ñankoo ra tatá ra xí'ín barco ñoó. Dá ni kee ra kua'an ra kanoo ra xí'ín Jesús.

23 Ta *n̄i* *n̄a*ta'an Jesús *n̄i* *x̄i*onoo na chí kuendá Galilea ñoo sa *daná'a* na iin rá iin ve'e noo ndítútí na Israel. Ta *dána'a* na to'on va'a, ña kían ká'an ndi koo ndu'u yó t̄ixi ndá'a Ndios. Ta sa nduva'a na ñayuu ndó'o ndi ndáa mií vá kue'e, ta sa nduva'a na na u'u ñíi. 24 Ta iin níi kúú kuendá Siria ñoo *n̄i* kasandaá to'on sa'a Jesús, sa'a ñoo ndidaá xían ndáka ñayuu na kú'u vei na noo Jesús, á mií ná ndó'o na kue'e, o mií ná kúú ná na u'u ñíi, o mií ná kúú ná na ndó'o níō kée espíritu kini, o mií ná kúú ná na x̄i'í ȳi'í, o mií ná kúú ná na *n̄i* natíi ñíi. Ta ndidaá ná *n̄i* nduva'a *n̄i* kee Jesús. 25 Ta kua'á nda'o na ndéi kuendá Galilea, x̄i'ín na ndéi ndin ux̄i ñoo ká'an x̄i'ín ná Decápolis, x̄i'ín na ñoo Jerusalén, x̄i'ín dao ka na ndéi kuendá Judea, x̄i'ín na ndéi iin ka xoo yuta Jordán tákuei na Jesús x̄i'ónoo na.

5

Di'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús din̄i iin yúku

1 Tá *n̄i* xini Jesús ña kua'á nda'o kúú ñayuu ñoo, dá *n̄i* kaa na din̄i iin yúku ín ñoo. Dá *n̄i* sa koo na. Ta *n̄i* natuu yati taa x̄i'ónoo x̄i'ín ná ñoo noo ná. 2 Dá *n̄i* kasá'á ná *dána'a* na noo rá, ta kaá na:

3 —Ndiká'án ndi kúú ví na nákoní ña x̄inñó'ó ná Ndios, chí na yó'o kúú na sa ñó'o t̄ixi ndá'a Ndios.

4 'Ndiká'án ndi kúú ví na ndéi'í, dá chí natiin na t̄andeé iní noo Ndios.

5 'Ndiká'án ndi kúú ví ñayuu nda'í ió ini, dá chí na yó'o kúú na natiin noñó'o yó'o noo Ndios.

6 'Ndiká'án ndi kúú ví na x̄i'í doko sa'a ña ndaa, ta íchi ini na koni na ñá, dá chí ndinoo ini na x̄i'ín ña ndaa kee Ndios.

7 'Ndiká'án ndi kúu ví nā ká'ano ini, dá chī ku'u ini Ndios sa'a ná.

8 'Ndiká'án ndi kúu ví nā kómí iin níó vii, dá chī koni xí'ín noo ná Ndios.

9 'Ndiká'án ndi kúu ví nā ndúkú ña nandei va'a dao ka ñayuu, dá chī nā yó'o kúu nā kananí de'e Ndios.

10 'Ndiká'án ndi kúu ví nā ndó'o níó sa'á ña kée na ña ndaa, dá chī nā yó'o kúu nā ñi'í ña kaño'o na tixi ndá'a Ndios.

11 'Ndiká'án ndi kúu ví ndo'ó tá ká'an ndava'a ñayuu xí'ín ndó, o tá kéndava'a na xí'ín ndó, o tá káva'a na kuá'a noó ña to'ón sa'a ndo sa'á ña kúu ndó kuendá yu'u. 12 Ta ná kadij iní ndo, ta ñóchí kuu ini ndo, dá chī ká'ano nda'o ña va'a ko'on Ndios ki'o na noo ndo chí induú sa'á ña ndó'o ndó dión, dá chī ki'o dión ta'ani ñi kenda'va'a na xí'ín profeta ñi sa ndei sa na'á.

Yó'o dána'a Jesús ña kúu yó táto'on ñii ñayuu yó'o

13 'Ndo'ó kúu táto'on ñii ñayuu yó'o, tído tá ñi ndi'í ña o'ovaan, ¿ndi kee yó xí'án, dá ndu'o'ova tukuan? Kō ta'ón ka ña'a kuu kechóon yóan. Ndá kata va yóan sata vé'e, ta kuei ni'ini ñayuaan kanoo na.

Kúu yó táto'on iin ña'a dátoon noo ñayuu

14 'Ta kúu ta'ani ndó táto'on iin ña'a dátoon noo ñayuu, ta ndó'o ndó táto'on ndó'o iin ñoo kánóo diñi yúku, dá chī o kúu ta'on dáda'i na ña. 15 Ta dión ní, ñi iin tó'ón ñayuu kō chí'no'o iin íti, dá chikaá naán tixi iin sato. Di'a chí'noo naan noo dikó, dá katoogan noo ndidaá nā ndéi ini ve'e. 16 Ta ki'o dión kánian katoon ndo noo iin rá iin ñayuu, dá ná

koni na ña va'a kée ndó, dá ná keká'ano na tatá yo Ndios, na ió induú.

Yó'o dána'a Jesús sa'a choon sa'ándá ley Moisés

17 'Ná dá'a ni ka'án ndó ña vei yu'u dátúúí choon sa'ándá ley Moisés xí'ín ña ni taa ndidaá profeta. Di'a vei yu'u dáxinkooi choon sa'ándáan. 18 Dá chí miían ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ña xían nani ió induú xí'ín noñó'o, ni iin tó'ón ta'on tá'í letra ley o kándaá, miían xinkoo ndi'i noo ká'an. 19 Sa'a ñoo, ndi ndáa mií vá ñayuu xío kao iin káa choon kuálí sa'ándá ley, ta kí'o dión ta'ani kee na dána'a naán noo dao ka ñayuu, dá kían cháá vá kandaya'i na tein na ñó'o tixi ndá'a Ndios. Tído ndi ndáa na seídó'o choon kuálí yó'o, ta dión dána'a na noo dao ka ñayuu, noón kúú na kandaya'i nda'o tein na ñó'o tixi ndá'a Ndios. 20 Ta ká'ín xí'ín ndó ña kánian kuita ndaa cháá ka ndo kee ndó ña kóni Ndios o duú ta dána'a ley xí'ín ta fariseo, dá chí tá koó, dá kían ni iin kuú ta'ón o ndú'u ndó tixi ndá'a Ndios, na ió induú.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni karyú yó xí'ín ñani tá'an yó

21 'Sa ni seídó'o va ndó choon ni ta'anda noo na sá'ano ve'e yó: “O sa ka'ání ndó ndii, ta ndi ndáa ñayuu sa'ání ndii, miían keyíko sa'a ná sa'a kuachi ni kee na.” 22 Tído yu'u di'a ká'ín xí'ín ndó ña ndi ndáa mií vá ñayuu, va'ará ná karyú óon na xí'ín ñani tá'an na, miían keyíko Ndios sa'a ná. Ta ndi ndáa mií vá ñayuu yá'a ká'an xí'ín ñani na ña kúú ná ñayuu xixi, noón kúú na kandoo kakuu na ñayuu kómí kuachi noo na sá'ano ñoo yo. Ta ndi ndáa mií ñayuu, na ká'an xí'ín ñani tá'an na ña ni

lú'u kọ chón na, noón kúú na ko'on kaño'o indayá noo kéi ñó'o.

²³ 'Ta viti, tá kua'an ndo doko ndo ña'a noo Ndios, ta ni ndusáa ini ndo ña kọ ñá'a ndeyíko ndo tandó'ó ndo xí'ín ñani ndo, ²⁴ dá kían kánian dánkoo tóo ndó ña né'e ndó kua'an ndo doko ndo noo náa ñoó, ta dinñó'ó kua'an ndo ndaka ndo ña maní noo ñani ndo. Tá ni ndi'i, dá nandió kuéi ndó doko ndoán noo Ndios. ²⁵ Ta ndi'i ini ndo kandoo maní ndo xí'ín ñayuu naá xí'ín ndó nani xíka ndó kua'an ndo noo tá né'e choon. Dá chị tá koó, dá nakí'o na ndo'ó noo ndá'a rá. Ta tá né'e choon ñoó kúú rá nakí'o ndo'ó noo ndá'a tá ndaá yé'é kaa, dá chikaa rá ndo'ó ve'e kaa. ²⁶ Tá miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña o yáa ta'on ndó nda rá ná chiya'i ndi'i ndó sa'á ña ni kee ndó.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni kee yó kuachi xí'ín na kọ kúú ñadi'í yo o yí yo

²⁷ 'Sa ni seídó'o va ndó choon kaá di'a: "O sa kée ndó kuachi xí'ín na kọ kúú ñadi'í ndo o yí ndo."

²⁸ Tído yu'u ká'in xí'ín ndó ña ndi ndaa mií vá taa nákaní lóko ini rá ndé'é rá iin ñá'a, ta nákaní kue'é ini rá xí'án, roón kúú rá ni ya'a ni kee kuachi xí'án xí'ín ñaxintóni rá.

²⁹ 'Sa'á ñoó, tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín nduchí nóo xoo kuá'a ndo, dá kían taó ndoán, ta kaño'ó ndoán. Dá chị va'a cháá kaa ná naá iin nduchí nóo ndo o duú kaa dáketa na iin ní ndó indayá. ³⁰ Tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín ndá'a xoo kuá'a ndo, dá kían ka'anda ndoán, ta kaño'ó ndoán. Dá chị va'a cháá ka ña ná kamaní iin ndá'a ndo o duú kaa dáketa na iin ní ndó indayá.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni dánkoo iin taa ñadi'í ra

³¹ 'Sa ñi seídó'o ta'ani ndó iin ka choon kaá di'a: “Ndi ndáa mií vá taa kóni dánkoo ñadi'í ra, dá kían naki'o ra iin tuti ña ká'an ña kóni ra dánkoo ñaá rá.”

³² Tído yu'u ká'in xí'in ndó ña ndi ndáa mií vá taa dánkoo ñadi'í ra, ta kọ kían sa'á ña ñi xini xíxi ñaá, dá kían mií rá kedaá xí'in ñadi'í ra, dá ya'án keeán kuachi xí'in iin ka taa. Ta dión ní taa náki'in tá'an xí'án, yá'a ra kee ra kuachi xí'án.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni nachina'á yó ni iin ña'a

³³ 'Ta sa ñi seídó'o ta'ani ndó iin ka choon ñi ta'anda noó na sá'ano ñoo yo: “O sa kétó'ón ndó ña ñi nachina'á ndó kee ndó noo sato'o yo Ndios. Di'a koo ini ndo kee ndó ña ñi kaa ndo kee ndó.” ³⁴ Tído yu'u ká'in xí'in ndó, o sa náchina'á ndó ni iin ña'a, dá k'i'o ndó to'on ndó. O sa náchina'á ndó induú, dá chi noo ió mií Ndios kían, ³⁵ ta o sa náchina'á ndó noñó'o yó'o, dá chi yó'o ndíta sa'a Ndios, ta o sa náchina'á ndó ñoo Jerusalén, dá chi ñoo mií rey ká'ano kían. ³⁶ Ta ni o sa náchina'á ndó dini ndo, dá chi o kándeé ta'on ndó ndekuxí ndo ni iin tó'ón idí dini ndo, ta ni o kándeé ndó ndendei'í ndoán.

³⁷ Tído ndo'ó, tá kaa ndo jaan, ta dión ná kakian. Tá kaa ndo koó, ta dión ná kakian. Chi tá yá'a ndó ká'an ndo cháá ka to'on, dá kían ndéi ndó kée ndó ña kóni ña kini.

Yó'o dána'a Jesús ña ná ku'u ini yo sa'á na xini u'u ñaá

³⁸ 'Ta dión ní sa ñi seídó'o ndó iin ka choon kaá di'a: “Tá ñi taó ná iin nduchí nóo ndo, dá kían taó ta'ani ndó nduchí nóo na. Tá ñi taó ná iin no'o

ndó, dá kían taó ta'ani ndó iin no'o na.” ³⁹ Tído yu'u ká'in xí'in ndó, o sa chídáó tá'an ndó xí'in ñayuu kíni. Va'a kaan di'a kee ndó: Tá ni kani na iin xoo noo ndo, ki'o ndó iin ka xoo ná kani na. ⁴⁰ Ta ndáa na kóni ka'an kuachi sa'a ndo, ta xío ndaa ra do'ono ndo, dá kían ki'o ndóan noo rá, ta konó ta'ani ndó naki'in ra kotó ndo. ⁴¹ Ta ndi ndáa mií ra kéndusa xí'in ndó kandio ndó ña'a ra ko'on ndo iin kilómetro dao, kua'an ndo xí'in rá nda oni kilómetro. ⁴² Ta ndáa na xika iin ña'a noo ndo, ki'o ndóan noo ná. Ta ndáa na kóni ki'in tóo ña'a noo ndo, o sa kádí'inda ndóan noo ná.

⁴³ 'Ta sa seídó'o ta'ani ndó ña ni ka'an dao ka ñayuu: “Ku'u ini ndo sa'a ñayuu xí'in ndó, ta koni u'u ndo na xiní u'u ñaá.” ⁴⁴ Tído yu'u di'a ká'in xí'in ndó ña ku'u ini ndo sa'a na xiní u'u ñaá, ta ka'an va'a ndó xí'in na ká'an ndava'a xí'in ndó, ta keva'a ndó xí'in na ká'no'ó ñaá, ta kaka ndo ña maní noo Ndios sa'a na kénóo ñaá, xí'in sa'a na kéndava'a xí'in ndó. ⁴⁵ Díón, dá ná'a ndo ña miían ndaa kúú ndó de'e tatá Ndios, na ió induú, na dáxinkoo ndindii sata ñayuu kíni xí'in ñayuu vá'a, na dá'koon dai sata ñayuu ndaa, xí'in ñayuu kíni. ⁴⁶ Dá chi tá kú'u ini ndo sava'a sa'a na kú'u ini sa'a mií ndó, ¿ndí kían va'a ni'i ndo? ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña dión ta'ani kée ra kí'in ya'i sa'a ñó'o? ⁴⁷ Tá ká'an ndo ndisá'an xí'in sava'a ñani tá'an ndó, dá kían, ¿ndí kían va'a kée ndó, xiní ndo? ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña dión ta'ani kée na ko ná'á Ndios tein mií ná? ⁴⁸ Tído ndo'ó, koo ini ndo kenda ndi'i ndó choon táto'on kenda tatá yo Ndios, na ió induú, choon.

Yó'o dána'a Jesús ndi kee yó chindeé yó na kúnda'í

¹ 'Kandaa ndo mií ndó, o sa ndúkú ndó kee ndó ña va'a noo ñayuu sa'á ña kóni ndo kande'é va'a na ndo. Dá chī tá kée ndó dión, dá kían ni iin ña va'a o nándió né'e tatá Ndios, na ió induú, noo ndo. ² Sa'á ñoó, tá kua'an ndo kī'o ndó dī'ón noo na kúnda'í, ná dá'a ni ka'an ndo xí'ín ra tuú trompeta ña kuita ra tuu ra noo ndo tát'on kée taa uu noo ini ve'e noo náataka yo xí'ín noo xionoo ra keí. Dión kée ra, dá ná chinaní va'a ñaá ñayuu. Ta miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña sa ni natiin ra ya'i ra sa'á ña kée ra. ³ Tído, ndo'ó, tá kua'an ndo kī'o ndó dī'ón noo na kúnda'í, ná dá'a ni kana'á nda'á íti ndo ndí kían xí'o nda'á kuá'a ndo, ⁴ dá kían ná koo de'é ña manī kée ndó, chī tatá Ndios, na ndé'é ña kéde'é ndo, noón kúú na nandió né'e túu ña va'a noo ndo.

Yó'o dána'a Jesús ndi kee yó tá ká'an yo xí'ín Ndios

⁵ 'Tá kua'an ndo ka'an ndo xí'ín tatá Ndios, o sa kée ndó tát'on kée taa uu noo, dá chī kátoó ra kandita ndichi ra ini ve'e noo náataka yo ka'an ra xí'ín Ndios, ta kátoó ta'ani ra kandita ra iin rá iin do'o keí ka'an ra xí'ín Ndios, dá ná kande'é ñayuu ña kée ra. Tído miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña sa ni natiin ra ya'i ra sa'á ña kée ra. ⁶ Tído ndo'ó, tá kua'an ndo ka'an ndo xí'ín tatá Ndios, kua'an ndu'u ndó ini ve'e ndó, ta kadi ndo yé'é ndó, dá ka'an ndo xí'ín Ndios, na ko túu, na ndé'é ña kéde'é ndo, dá ná nandió né'e túu na ña va'a noo ndo.

⁷ 'Ta noo ká'an ndo xí'ín ná, ná dá'a ni nandió kuéi tóó tuku ndó ka'an ndo to'on, ña sa ni ka'an ndo tát'on kée ñayuu ko ná'á Ndios, dá chī ká'an ná ña sa'á ña kuá'á téi ká'an na, dá natiin na ña xíkā na. ⁸ Sa'á ñoó ná dá'a ni kee ndó tát'on kée na, chī

sa na'á vá tatá yō Ndios ndí kían xínñó'ó ndó va'ará kō ñá'a kaka ndoán noo ná. ⁹ Tá kua'an ndo ka'an ndo xí'ín Ndios, ta di'a kaa ndo:

Tatá mií ndu'u, na ió induú,
ná natiin kuu mií ní ndidaá tá'an ñaño'ó.

¹⁰ Ta ná kii ní dándáki ní ñayuu yó'o.

Tátō'on kī'o kée ní ña kóni ní induú xaan, kī'o dión ta'ani ná koo noño'o yó'o.

¹¹ Ta kī'o ní ña xínñó'ó ndu'u keí ndú iin iin kuu kuu.

¹² Ta ká'ano koo ini ní sa'á kuachi ndu tátō'on kī'o xí'o ká'ano ta'ani ini ndu sa'á na yá'a noo ndú.

¹³ Ta o sa kónó ní kuei ndu noo kuachi, ta dákaki ní ndu'u noo ña kini.

Dá chī mií ní kúú na dándáki, ta mií ní kúú na kómí choon, ta mií ní kúú na kánian natiin ndidaá tá'an ñaño'ó.

Ta daá kuití dión ná koo.

Dión ná koo.

¹⁴ 'Dá chī tá ná ku'u ká'ano ini ndo sa'á ñayuu ni ya'a noo ndo, dá kían ku'u ká'ano ta'ani ini tatá yō Ndios, na ió induú, sa'á kuachi mií ndó. ¹⁵ Tído tá ná o kú'u ká'ano ini ndo sa'á ñayuu ni ya'a noo ndo, dá kían ni tatá yō Ndios o kú'u ká'ano ta'on ini sa'á kuachi ndo.

Yó'o dána'a Jesús ndi kee yó tá né'e ii yō

¹⁶ 'Tá kua'an ndo kane'e ii ndo, o sa kútama ndo tátō'on kée taa uu noo, dá chī nda'í nda'o ndé'é rá xionoo ra, dá ná'a ra mií rá noo ñayuu ña né'e ii rá. Ta miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña sa ni natiin ra ya'i ra. ¹⁷ Tído ndo'ó, tá né'e ii ndo, luu ná nacho'on dinī ndo, ta nakata ndó noo ndo, ¹⁸ dá kían ná dá'a ni na'a ndo mií ndó noo ñayuu ña né'e ii ndo. Ta

sava'a iin tó'ón dinj tatá yō Ndios, ña kō túu, ná kana'á ña kée ndó dión. Ta iin tó'ón mií tatá Ndios, ña ndé'é ña kéde'é ndo, ná nandió né'e túu ña va'a noo ndo.

Yó'o dána'a Jesús ña ná ndukú yó koo kuiká yó noo ña kóni Ndios

¹⁹ 'Ná dá'a ni ketutí ndó ña kuiká ñayuu yó'o, dá chj yó'o kúu noo dánaá tjkidi ña'a, ta yó'o kúu noo dánaá daye'e ña'a, ta yó'o ta'ani kúu noo ndéi ta kui'íná, chj koku'u ra ve'e, ta kí'in kui'íná rá ña'a. ²⁰ Va'a kaan ndukú ndó koo ña kuiká ndo induú, dá chj ni tjkidi, ni daye'e kō dánaá ña'a ió ñoó, ta ni ta kui'íná o kúu ku'u ki'in kui'íná ña ió ñoó. ²¹ Dá chj noo ió ña kuiká ndo, ñoó ta'ani nákaa nío ndo.

Yó'o dána'a Jesús ña nduchí nóo yó kúu tát'o'on iin ñó'o dátoon noo yó

²² 'Ta nduchí nóo ndo kúu tát'o'on iin ñó'o nákaa tóon ñij ndo, ña dátoon nío ndo. Sa'á ñoó tá va'a nduchí nóo ndo, dá kían iin níí vá túu noo ndo. ²³ Tído tá kō vá'a nduchí nóo ndo, dá kían iin níí vá ñij ndo iin naá. Tá ni nda'o ña dátoon noo ndo, dá kían ndi kjo ka ví ni nakuin naá noo ndo.

Yó'o dána'a Jesús ña o kúu ta'on ndiko yó Ndios, ta ndiko ta'ani yó di'ón

²⁴ 'Ta ni iin tó'ón ñayuu o kúu kéchóon noo uu sato'o, dá chj iin na koni u'u na, ta iin ka na koni na, o chindaya'i na iin na, ta kenóo na iin ka na. Ta dión ta'ani o kúu ta'on ndiko na Ndios, ta ndiko ta'ani na ña kuiká.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni ndi'i téi ini yó sa'á ña ió ñayuu yó'o

25 'Sa'á ñoó ká'ín xí'ín ndó viti, o sa ndí'i ini ndo sa'a ndí kían kasá'an ndó, dá kataki ndo, ta ni sa'á ña ko'o ndó, ta ni sa'a dá'on kandixi ndó, dá kada'i ñíi ndo. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ió ña'a ndáya'i cháá ka kee ndó nani takí ndo o duú ña kasá'an oon ni ndó? Ta ió ña'a ndáya'i cháá ka xínño'ó ñíi ndo o duú dá'on kandixi ndó. 26 Kande'é ndó to'on ndó'o laa, chi ni ko chí'i rí tata, ni ko dákée rí, ta ni yáka ri koó nátaan va'a rí ña'a rí. Tído tatá yo Ndios, na ió induú, xito va na ri. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ndáya'i cháá ka ndo o duú laa? 27 ¿Ndi ndáa ndó kandeé kua'ano iin kondó ndá'a cháá ka sa'á ña ndí'i ini ndo?

28 'Ta, ¿ndiva'a ndí'i ini ndo sa'a dá'on kandixi ndó? Kande'é ndó tát'o'on kí'o sá'ano torí ndi'indi káa yúku, chi ko kéchóon ta'an vaan, ta ni ko káva'an dá'on kandixian. 29 Tído yu'u ká'ín xí'ín ndó ña ni rey Salomón, va'ará ndidaa ta kuiká ni sa kuu ra, tído ko ní sá ndixi va'a ra tát'o'on kí'o ndato iin torí ndi'indi ñoó. 30 Tá kí'o dión kée Ndios xí'ín ita káa yúku, tá'an ña káa kuú víti, tído iin taan chiño'o ñaá ná ini xito, ¿á ko ná'á ndó ña ndato ka ví chindeé Ndios ndo'ó, ta cháá téi kándéé ini ñaá? 31 Sa'á ñoó ná dá'a ni ndí'i téi ini ndo sa'a ndí kían kasá'an ndó o sa'a ndí kían ko'o ndó o sa'a ndí kían kandixi ndó, 32 chi sa'a ndidaá ña yó'o ndí'i ndá'o ini ñayuu ko ná'á Ndios. Tído mií tatá yo Ndios, na ió induú, sa ná'á vá ná ña xínño'ó ndóan. 33 Sa'á ñoó dinño'ó ka ndukú ndó ña kaño'o ndó tixi ndá'a Ndios, ta koo ini ndo kee ndó ña ndaa kóni na, ta kúú ndidaá ña'a yó'o koo noo ndo. 34 Sa'á ñoó ná dá'a ni ndí'i ini ndo ndi koo ndó taan, dá chi vei díin va ña'a ndo'o ndó. Sa'á ñoó koo ini ndo kandeí

ndó xí'ín ña ndó'o kuu víti ni.

7

Dána'a Jesús ña ná dá'a ni keyíko mií yó sa'á ñayuu

¹ 'Ná dá'a ni keyíko mií ndó sa'á ñayuu, dá kían ná dá'a ni keyíko Ndios sa'a mií ndó. ² Dá chī tátò'on kī'o káyíko ndo sa'a ná, kī'o dión ta'ani keyíko Ndios sa'a ndo, chī tátò'on kī'o chikī'ó ndo, kī'o dión ná chikī'ó Ndios mií ndó. ³ ¿Ndiva'a ndé'é ndó xe'e ló'o nákaa noo ñani ndo, ta ko xí'o ndó kuendá ká'ano ka t̄indú'u nákaa noo mií ndó? ⁴ Ta, ¿ndi káa noo ndo ka'án ndo xí'ín ñani ndo: “Konón ná taóí xe'e nákaa noo xaán”, kaá ndo, ta ko ndé'é ta'on ndó ndi kī'o ví káa t̄indú'u nákaa noo mií ndó? ⁵ ¡Kúú ndó ñayuu uu noo! Taó ndó dinñó'ó t̄indú'u nákaa noo mií ndó xaán, dá natuu va'a noo ndo, dá kuu taó ndó xe'e nákaa noo ñani ndo.

⁶ 'O sa kī'o ndó ña ij noó tina, chī nandió kuéi rí tiin rí ndó'ó. Ta o sa dákuei ndó yuu dión né'e va'a ndó noo ñó'o kochí, dá chī chiní'ini sa'a rian.

Yó'o dána'a Jesús sa'a ndi kee yó ka'án yo xí'ín Ndios

⁷ 'Ta kaka ndo ña xínñó'ó ndó noo Ndios, ta kúú ni'ij vá ndóan. Ndukú ndóan, ta kúú ni'ij vá ndóan. Dákásá ndó yé'é, ta kúú nonó váán noo ndo. ⁸ Dá chī ndidaá na xíkaan, ni'ij náan, ta ndi ndáa na nándukú ñá, ni'ij náan. Ta ndi ndáa na dákásá yé'é, nonó vá yé'é noo ná.

⁹ 'Ta, ¿ndi ndáa ndo'ó, tá xíká de'e ndó pan keí xí noo ndo, á xí'o ndó iin yuu noo xí? ¹⁰ O, tá xíká xī iin t̄iyaká keí xí, ¿á xí'o ndó iin ko noo xí? ¹¹ Koó, dá chī va'ará kúú ndó ñayuu kīni, tído t̄i'a ndó kī'o ndó ña va'a noo de'e ndó. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña sa kaá

ka ví tatá yō Ndios, na ió induú, chī kī'o na ña va'a noó na xíkāan? ¹² Tátō'on kī'o kóni ndō kee dao ka ñayuu xí'ín ndó, kī'o dión ta'ani kee ndó xí'ín ná, chī kī'o dión dándáki ley xí'ín ña nī taa profeta.

Yó'o dána'a Jesús ña ná koo ini yō ku'u yó yé'é ku'ín

¹³ 'Koo ini ndō ku'u ndó noo kúú yé'é ku'ín, dá chī ndíkā nda'o yé'é, ta ndíkā nda'o íchi, ña né'e ñaá kua'an indayá. Ta kua'á nda'o ñayuu koku'u kua'an íchi ñoó. ¹⁴ Tído ku'ín vá yé'é, ta ku'ín vá íchi, ña kua'an noo kataki chíchí ná, ta cháá nda'o ñayuu kōndu'u kua'an ñoó.

Yó'o dána'a Jesús ña xí'ín ku'i xí'o iin yíto, dá kandaq ini yō ndá yíto kúú rá

¹⁵ 'Kandaá ndō mií ndó noo profeta tō'ón, dá chī vei ra noo ndō, ta kée ra mií rá kúú rá tátō'on léko, tído ndigü'e'í lobo va kúú rá. ¹⁶ Tído xí'ín ña kée ra, kandaá ini ndō ndá yoo kúú rá, dá chī o duú ta'íón xí'o uva, ta ni ión títi kō xí'o tñō'ó. ¹⁷ Dá chī ndidaá yíto va'a xí'o ku'i va'a, tído yíto kō vá'a xí'o ku'i kō vá'a. ¹⁸ Ta ni iin tó'ón yíto va'a kō xí'o ku'i kō vá'a, ta ni iin tó'ón yíto kō vá'a kō xí'o ku'i va'a. ¹⁹ Ta ndidaá yíto kō xí'o ku'i va'a kúú rá ta'anda, dá kei ra noo kēi ñó'o. ²⁰ Sa'á ñoó, xí'ín ña kée ra, dá kandaá ini ndō ndá yoo kúú rá.

Yó'o dána'a Jesús ña o duú ndidaá ñayuu ná chīnaní ñaá sato'o na koni na ndu'u na noo ió Ndios

²¹ 'Ta o duú ndidaá ñayuu ká'an xí'ín yu'u: “;Mií ní kúú sato'i, mií ní kúú sato'i!” koni ndu'u noo dándáki Ndios. Sava'a na kée ña kóni tatái, na ió induú, noón vá kúú na koni ndu'u noo dándáki Ndios. ²² Chī kua'á nda'o ñayuu kaa di'a xí'ín yu'u

tá ná kasandaá kuꝯ dáá ñóó: “Sato'o ndu'u, sato'o ndu'u, ¿á kꝯ ndúsaa ta'on ini ní ña xí'ín kuꝯ mií ní nì ka'an ndu ña koo chí noꝯ, ta xí'ín kuꝯ mií ní nì taó ndú espíritu kini, ta xí'ín kuꝯ mií ní kua'á nda'o ña ná'ano nì kee ndu'u?” ²³ Dá kaaí xí'ín ná: “Kꝯ ná'á ta'on yu'u ndá yoo kúú ndó. Kuxoo ndó nooí, chí kúú ndó na kée ña kini.”

Yó'o dána'a Jesús sa'á uu taa káva'a ve'e

²⁴ Ta ndi ndáa na seídó'o to'on dána'i, ta kée na choon sa'ándaan, noón kúú na ko'in dákí'in tá'in ña kée na xí'ín iin taa ío ñaxintóni, tá'an ra nì kava'a ve'e noꝯ tóto. ²⁵ Nì koon dai déen, ta nì xino takuú kua'a inì yuta ñóó, ta nì kana tachì déen, ta nì kani tá'an xí'ín ve'e ñóó, tído nì iin ña'a kꝯ ní ndó'an, dá chí iin tooan noꝯ tóto. ²⁶ Tído ñayuu seídó'o to'on dána'i, ta kꝯ kée na ña, noón kúú táto'on iin taa kꝯ ká'i ini, tá'an ra nì kava'a ve'e noꝯ ñotí. ²⁷ Nì koon dai déen, ta nì xino takuú kua'a inì yuta ñóó, ta nì kana tachì déen, ta nì kani tá'an xí'ín ve'e ñóó, ta kúú nì kooan, ta nì naá ndí'i vaan —kaá Jesús.

²⁸ Ta nì ndi'i nì ka'an Jesús ndidaá to'on yó'o, kúú nì naá iní ñayuu nì kee ña nì daná'a na, ²⁹ chí kꝯ kée na táto'on kì'o kée ta dána'a ley Moisés, chí dána'a na táto'on kì'o kée iin na né'e choon.

8

Di'a nì kuu tá nì nduva'a Jesús iin taa ndó'o kue'e tét'i ñí

¹ Tá nì naxino Jesús sa'a yúku ñóó, ta kúú kua'á nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an na. ² Dá nì natuu yati iin taa ndó'o kue'e tét'i ñí noꝯ Jesús. Kúú nì sa kuúin xití rá noꝯ ná, dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Tatá, tá kóni ní, kuu va nduvií ní ñíí.

³ Dá n̄i ch̄inóo Jesús ndá'a ná sata rá, dá n̄i kaa na x̄í'ín rá:

—Jaan, kónij. Ná nduviion —kaá na.

Ta kúú vití'ón di'a n̄i ndañó'ó ni'ini kue'e ndó'o ra.

⁴ Dá n̄i kaa na x̄í'ín rá:

—O sa kóo inon nakanón x̄í'ín ni iin tó'ón ñayuu ña n̄i keei x̄í'ón. Di'a kua'án na'a mi'ón noó ta duti, ta kane'e ña'a kua'án kemánon Ndios, tát'on k̄i'o sa'ándá ley Moisés choon, dá ná kandaa ini ra ña sa n̄i nduvií ñiion —kaá na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin ta kéchón noo iin ta dándáki iin ciento soldado

⁵ Tá n̄i ndu'u Jesús kua'an na ñoo Capernaum, dá n̄i kasáa iin ta dándáki iin ciento soldado noo ná. Ta n̄i seí nda'í ra noo ná, ⁶ ta kaá ra:

—Tatá, ta kéchón nooi kándu'u rá ini ve'i, ta n̄i natíi sa'a rá, ta ndó'o nda'o nio rá.

⁷ Dá n̄i kaa Jesús:

—Kó'o ve'ón, dá ná nduva'i ra.

⁸ Dá n̄i kaa ta dándáki iin ciento soldado ñoo x̄í'ín Jesús:

—Tatá, ko ta'ón ña'a kúú yu'u ña ku'u ní ve'i, tído x̄í'ín to'on ka'an oon va ní, ta kúú nduva'a va ta kéchón nooi. ⁹ Ch̄i kúú ta'ani yu'u iin ta nákaa t̄ixi ndá'a ta né'e choon. Ta ñó'o ta'ani soldado t̄ixi ndá'a yu'u. Sa'a ñoo tá ná ka'in x̄í'ín iin ra, “Kua'án”, ta kúú kua'an va ra. Ta tá ká'in x̄í'ín iin ka ra, “Nakí”, ta kúú vei va ra. Tá ká'in x̄í'ín ra kéchón nooi, “Kee choon yó'o”, ta kúú kée va raan —kaá ra x̄í'ín Jesús.

¹⁰ Tá n̄i seídó'o Jesús to'on yó'o, kúú n̄i naá iní na. Dá n̄i kaa na x̄í'ín ñayuu tákuei ñaá vei ñoo:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ni iin tó'ón na Israel kò kándéé iní na yu'u tató'on kì'o kándéé iní ñaa taa yó'o. ¹¹ Ta kaá yu'u xí'ín ndó ña ná kii ñayuu chí xoo noo xíno ndindii, xí'ín noo kétaan, ta kandeí dáó ná xí'ín Abraham, xí'ín Isaac, xí'ín Jacob noo dándáki Ndios induú. ¹² Tído na kánian nì'í ña kandeí na noo dándáki Ndios, noón kúú na taó dī'a ñaa Ndios sata vé'e noo ín naá, ta ñoó kuaki na, ta kuchi tá'an no'o na.

¹³ Dá nì kaa na xí'ín taa dándáki iin ciento soldado ñoó:

—Kua'an nó'on ve'ón, chí sa'á ña nì kandeé inoón yu'u, sa'á ñoó sa'á io va ña nì xikon —kaá na.

Ta kúú mií hora daá vá nì nduva'a ta kéchóon ñoó.

Dī'a nì kuu tá nì nduva'a Jesús ña kúú xido Simón Pedro

¹⁴ Tá nì saa Jesús ve'e Simón Pedro, ta kúú kándu'u xido ra noo xito kú'an kée kue'e dáa. ¹⁵ Dá nì kākō'on Jesús ndá'an, ta kúú nì ya'a va ña dáa'an. Ta kúú nì ndakooán nì kasá'á kenduuan ña'a keí ná.

Ta kua'á nda'o ñayuu nì nduva'a nì kee Jesús

¹⁶ Dá tá nì kuaá kuu dáa ñoó, dá ndáka ñayuu ndéi ñoó na ño'o espíritu kini nì kasaa na noo Jesús. Ta xí'ín to'on nì ka'an na xí'an, ta kúú nì kankuei ña kua'an. Ta ndidaá na kú'u nì nduva'a nì kee na. ¹⁷ Dión, dá nì xinkoo to'on nì ka'an profeta Isaías: “Míí ná nì nakuido kue'e ndó'o iin rá iin yó, ta nì naki'in na ña u'u ñíi yo.”

Dī'a kua'an ña nì ka'an Jesús xí'ín dao taa nì ka'an kanoo xí'ín ná

18 Tá nì xini Jesús ña kua'á nda'o ñayuu nì ndítútí ñoó, dá nì kaa na xí'ín ta xíonoo xí'ín ná:

—Ná ko'ò chika'anda yo iin ka xoo taño'o.

19 Ta nì natuu yati iin ta dána'a ley, dá nì kaa ra xí'ín Jesús:

—Maestro, íoí ña kanooi xí'ín mií ní ndeí kúú míí vá noó ko'on ní.

20 Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Kana'ón ña ío va káo noo ñó'o ndikuii, ta ío ta'ani táka noo ñó'o laa. Tído na nì nduu ta ñayúú yó'o, ni noo kanóo dinì na koó.

21 Dá nì kaa iin ta xíonoo xí'ín ná ñoó:

—Tatá, konó ní dinño'ó ka ná ko'in dánduxi tatái, dá ná kasaai, ko'ò.

22 Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Nakíj, ná kanoo xí'ín yu'u viti, ta dánkoo na kúú ndíi ná dánduxi ñaá dao ka na kúú ndíi —kaá na.

Dí'a nì kuu tá nì sa'anda Jesús choon noó tachi xí'ín taño'o

23 Dá nì kaa Jesús ini iin barco ko'on na xí'ín ndin uxì uu ta xíonoo xí'ín ná. 24 Tein yá'a na kua'an na noó taño'o ñoó, kúú nì kasá'á kana tachi déen. Ta kúú nì kasá'á ndáko noó taño'o, ta kokee rá ini barco. Tído kídì va Jesús kándu'u ná.

25 Dá nì natuu yati ta xíonoo xí'ín ná noo kándu'u ná, dá nì kaa ra xí'ín ná:

—¡Tatá, dákaaki ní ndu'u, chí ío ña kuu ndu!

26 Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndiva'a yu'ú téi ndo? ¿Á ko kándéé ta'on ini ndo yu'u?

Dá nì ndáko na. Dá nì sa'anda na choon noó tachi xí'ín taño'o ñoó. Kúú nì kutádì vá rá xí'ín tachi

ñoó. ²⁷ Kúú n̄i naá vá iní t̄a xíonoo xí'ín ná ñóó. Dá n̄i kasá'á ndátó'ón tá'an mií rá:

—¿Ndá yoo ví kúú n̄a yó'o, ch̄i nd̄a tach̄i xí'ín nd̄a taño'o seídó'o choon sa'ándá n̄a? —kaá r̄a.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i taó Jesús espíritu kini ñó'o ini uu t̄a

²⁸ Dá tá n̄i sāa n̄a iin k̄a xoo taño'o ñóó noo kúú kuendá Gadara, kúú n̄i kasáa uu t̄a ñó'o espíritu kini, t̄a n̄i k̄ankuei n̄i kii ini káo noo ñó'o nd̄i. Ta ndakí nd̄a'o ra, sa'á ñóó ni iin tó'ón ñayuu k̄o kuú ya'a ích̄i nákaa ñóó kée ra. ²⁹ Dá n̄i kasá'á káyu'ú espíritu kini ñó'o ini r̄a:

—¿Ndí k̄ián ndó'o ní xí'ín ndu'u, Jesús, mií ní n̄a kúú de'e Ndios? ¿Á n̄i kasáa ní dándó'o naní ní níó ndu'u tá k̄o ñá'a kasandaá tiempo noo ndi'i? —kaáan.

³⁰ Ta sa xíká vá ndéi kua'á nd̄a'o kochí sásá'an rí.

³¹ Dá n̄i seí nda'í espíritu kini ñóó noo ná:

—Tá vej ní taó ní ndu'u, dá k̄ián konó ní ná ndu'u ndu'u ini kochí ñó'o káa.

³² Dá n̄i kaa n̄a xí'án:

—Kua'án ndo, tá dáá.

Dá n̄i k̄ankuei ña ini t̄a ñóó. Dá n̄i sa'an n̄i ndu'an ini kochí kua'a ñóó. Ta kúú n̄i taxí tá'an ndi ndi'í rí kua'an r̄i yu'ú da'o, dá n̄i d̄akuéi rí mií rí ini taño'o ñóó. Ñóó n̄i k̄andaa r̄i, dá n̄i xí'í r̄i.

³³ Kúú n̄i taxí tá'an t̄a ndáka kochí ñóó kua'an nó'o rá. T̄a n̄i nasáa r̄a ñoo r̄a, dá n̄i kastó'on ra xí'ín ñayuu sa'á ña n̄i ndo'o kochí r̄a xí'ín sa'á ña n̄i ndo'o t̄a sa ño'o espíritu kini ñóó. ³⁴ Dá n̄i k̄ankuei ndidaá ñayuu ndéi ñoo ñóó kua'an n̄a noo nákaa Jesús. Dá tá n̄i xini ñaá ná, dá n̄i seí nda'í n̄a noo Jesús ña ná ko'on n̄a iin k̄a xíán.

9

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin taa n̄i natii sa'a

¹ Dá n̄i kaa tuku Jesús xí'ín t̄a xíonoo xí'ín ná ini barco ñoo. Dá n̄i ch̄ika'anda n̄a noo taño'o kua'an n̄a. Dá n̄i nasáa n̄a ñoo mií ná. ² Dá n̄i kasáa dao taa, ta yí'i ra iin x̄ito noo kánóo iin taa n̄i natii sa'a. Tá n̄i xini Jesús ña kándéé nda'o ini ñaa rá, dá n̄i kaa n̄a xí'ín taa n̄i natii sa'a ñoo:

—Koo t̄andéé inóon, de'e ló'o, dá ch̄i sa n̄i ndoo va kuachón —kaá n̄a.

³ Dá n̄i kasá'a nákani kuách̄i ini taa dána'a ley ndíta ra: “Taa káa kúu ra yá'a ká'an ndava'a xí'ín Ndios.” ⁴ Tído n̄i kandaa va ini Jesús ña dión nákani ini ra. Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—¿Ndiva'a nákani kuách̄i ini ndo? ⁵ ¿Ndí k̄ián ko ú'u cháa ka ka'in xí'ín taa yó'o, ká'an ndó? “Sa n̄i ndoo va kuachón”, o ka'in xí'ín rá, “Ndakuiin ndichi, ta kua'an nó'on.” ⁶ Tído viti dá ná ko'in dána'i noo ndo ña kómí ndisa n̄a n̄i nduu taa ñayuu yó'o choon ña dándóo na kuach̄i kée ñayuu ndéi ñayuú yó'o.

Dá n̄i kaa n̄a xí'ín t̄a n̄i natii sa'a ñoo:

—Ndakuiin ndichi, ta naki'in x̄iton kane'e kua'an nó'on.

⁷ Ta kúu n̄i ndakuin ndichi ra. Dá n̄i kee ra kua'an nó'o rá. ⁸ Kúu ndidaá vá ñayuu ñoo n̄i naá iní tá n̄i xini n̄a ña n̄i kee Jesús, ta n̄i keká'ano na Ndios, n̄a n̄i x̄i'o choon yó'o noo iin taa.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kana Jesús iin taa naní Mateo ña kanoo ra xí'ín ná

⁹ Dá n̄i keta Jesús ve'e ñoo kua'an n̄a. Kúu n̄i xini n̄a ió iin taa naní Mateo, ta ió ra kí'in ya'i ra sa'a ñó'o. Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Nakíj, ná ko'ò kanooón xí'ín yu'u.

Dá nì ndakuíjn rā, dá nì kee ra kua'an rā kanoo ra xí'ín ná.

¹⁰ Di'a nì kuu tein noo ió Jesús sásá'an na ve'e ra, dá nì kasáa kua'á nda'o taa kí'in ya'i sa'a ñó'o, xí'ín dao ká ñayuu kaá rā kómí kuachi, ta nì sa ndei na mesa sásá'an na xí'ín Jesús, ta ndéi ta'ani tã xionoo xí'ín ná. ¹¹ Dá tá nì xini tã fariseo ña ió Jesús sásá'an na xí'ín ñayuu ñoo, dá nì kaa rā xí'ín tã xionoo xí'ín ná ñoo:

—¿Ndiva'a sásá'an maestro ndo xí'ín tã kí'in ya'i sa'a ñó'o, xí'ín dao ká ñayuu kómí kuachi?

¹² Tá nì seido'o Jesús ña nì ka'an rā dión, dá nì kaa nā xí'ín rá:

—Nā ió va'a kō xínño'ó ta'on na iin tãa kétátá ñaá. Sava'a nā kú'u va kúu nā xínño'ó ñaá. ¹³ Ta kua'an ndo dakuá'a ndó ndi kóni kaa ña nì ka'an Ndios noo tuti ij ná, chī di'a kaáan: “Kóni yu'u ña ku'u ini ndo sa'a dao ká ñayuu, ta o duú ña doko ndo ña'a nooí”, kaáan. Chī yu'u, kō véi ta'on yu'u kanai nā ká'án ña kúu ñayuu ndaa. Vei yu'u kanai nā nákoní ña kómí ná kuachi, dá ná nandikó iní nā sa'a kuachi kée na —kaá Jesús.

Dána'a Jesús ña kúu ná tát'on iin tonog

¹⁴ Dá nì kasáa tã xionoo xí'ín Juan, nā dákodo ndúta, dá nì kaa rā xí'ín Jesús:

—Né'e ij vá ndu'u, ta né'e ij ta'ani tã fariseo. Ta, ¿ndiva'a kō né'e ij ta'on tã xionoo xí'ín mií ní?

¹⁵ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ká'án ndó ña kánian kandeí nda'í ñayuu nì nataka noo ió vikó tánda'a nani ió ij vá tonog xí'ín ná? Tído nda ná kasandaá kuu naki'in ra tonog

kandaka ra ko'on ra, nda daá ví, dá kían kánian kane'e ij ná —kaá na.

Dána'a Jesús ña ko náki'in tá'an va'a ña dána'a na xí'in ña dána'a ta fariseo

¹⁶ Dá n̄i kaa ta'ani Jesús xí'in rá:

—Ta ko iin ta'on nákoto noó n̄i ndata iin do'ono yátá xí'in iin tá'í da'ón saá. Dá ch̄i tá ná nakata na do'ono ñoó, ta kúú nati'in va da'ón saá ñoó, ta kúú ví'í ka ví ndata do'ono yátá ñoó.

¹⁷ Ta ko iin ta'on taán vino saá ini ñi yátá, dá ch̄i tá ná kee na dión, dá kían dáka'ándí va vino saá ñoó ñi yátá ñoó, ta ndata vá ñi ñoó, ta kuita ndi'i va vino ñoó. Sa'á ñoó va'a cháá kaan ná taán yo vino saá ini ñi saá, dá kían ni iin tó'án ná o túú.

Di'a n̄i ndo'o de'e di'í iin taa nani Jairo xí'in iin ñá'a ndó'o kue'e tái ni

¹⁸ Ta nani ió na dána'a na to'on yó'o, dá n̄i kasáa iin taa né'e choon. Dá n̄i sa kuin xiti rá noo Jesús, dá kaá ra:

—Sa n̄i xi'i va de'e di'í, tído nakí ni, ná ko'o, ta chinoo ní ndá'a ní sata xi, ta kúú nataki va xi —kaá ra.

¹⁹ Dá n̄i ndakuin Jesús, dá n̄i kee na kua'an na xí'in rá. Ta kua'an ta'ani ta xionoo xí'in ná. ²⁰ Ta kúú chí sata di'a Jesús n̄i natuu yati iin ñá'a ndó'o kue'e tái ni. Ta sa n̄i xino ux̄i uu kua ndó'án kue'e ñoó. Dá n̄i kaka'on ndá'an yú'u dá'on ná, ²¹ dá ch̄i di'a n̄i nakani inian: “Sava'a rá dá'on oon na ná kako'in, ta kúú ná nduva'i.” ²² Dá n̄i nandió koo Jesús, dá n̄i sa nde'é ñáá ná, dá n̄i kaa na xí'an:

—Koo tandeé inoon, de'e di'í ló'o, ch̄i n̄i nduva'on sa'a ña kándéé inoon yu'u —kaá na.

Ta kúú míi hora daá vá n̄i nduva'an.

23 Dá n̄i sāa n̄a ve'e t̄a né'e choon ñoó. Ta kúu n̄i xini n̄a ndéi t̄a tuú flauta, ta nína vāa nd̄a'o ñ̄ayuu ndéi na ndéi'í n̄a sa'āa tadi'í ñoó. 24 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—Kankuei tóo ndó sata vé'e, ch̄i k̄o ní xi'í ta'on tadi'í ló'o ñoó, kídi va xi —kaá n̄a.

Ta kúu n̄i saki ndaa va ñ̄aá ñ̄ayuu ñoó sa'á ñ̄a n̄i ka'an n̄a dión.

25 Tá n̄i ndi'i n̄i kankuei ñ̄ayuu ñoó sata vé'e, dá n̄i ku'u Jesús. Dá n̄i tiin na ndá'āa tadi'í ló'o ñoó, ta kúu n̄i ndakoo va xi. 26 Ta kúu ku'a'á nd̄a'o ñ̄ayuu ndéi yati ñoó n̄i ni'í tó'on ñ̄a n̄i kuu dión.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús uu t̄a k̄o túu noo

27 Dá n̄i keta Jesús ve'e ñoó kua'an n̄a. Kúu n̄i kasá'á tákuei ñ̄aá uu t̄a k̄o túu noo kua'an ra, ta kaá ra káyu'ú ñ̄aá rá:

—iDe'e n̄a ve'e rey David, ku'u ini ní sa'á ndu'u!

28 Dá tá n̄i sāa Jesús ve'e noo kua'an n̄a ñoó, dá n̄i natuu yati ndi nduú t̄a k̄o túu noo ñoó. Dá n̄i ndato'ón ñ̄aá Jesús:

—¿Á kándisa ndó ñ̄a ió choon noo ndá'í nduva'i ndo?

Dá n̄i kaa ra:

—Jaan, kándisa ndu ñ̄a dión kíán, tatá.

29 Dá n̄i k̄ak̄o'on ndá'āa ná noo rá, ta kaá n̄a xí'ín rá:

—Sa'á ñ̄a kándéé iní ndo yu'u, sa'á ñoó ná natuu noo ndo.

30 Ta kúu n̄i natuu va noo rá. Dá n̄i sa'anda n̄a choon noo rá, ta kaá n̄a:

—O sa nákani ndó xí'ín ni iin tó'ón ñ̄ayuu ndi n̄i kuu n̄i nduva'a noo ndo.

³¹ Tído tá n̄i kankuei ra ve'e ñoó, ta kúú n̄i nakani ra xí'ín ndidaá ñayuu ndéi ñoó ña n̄i kee Jesús xí'ín rá.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin taa ñí'i

³² Tá n̄i ndi'i n̄i kankuei taa n̄i nduva'a ñoó kua'an ra, dá n̄i kasáa dao ñayuu, ta ndáka na iin taa n̄i kandoo ñí'i n̄i kee espíritu kini nákaa ini ra.

³³ Dá n̄i taó Jesús espíritu kini nákaa ini taa ñoó, ta kúú n̄i naka'an va ra. Ta kúú n̄i naá vá iní ñayuu ndéi ñoó, ta kaá na:

—Ni kuu ni hora kō xini yō ña kúu dión ñoo Israel, ña n̄i xini yō viti.

³⁴ Dá kaá dao tã fariseo ndíta ñoó:

—Mii vá sato'o espíritu kini kían xí'o choon noo tã káa, sa'á ñoó kándéé rá taó ra espíritu kini.

Dána'a Jesús ña ná kaka yō noo Ndios, dá ná tanda'á ná cháá ka ñayuu kii dána'a to'on na

³⁵ Ta n̄i xionoo Jesús ndidaá ñoo ná'ano xí'ín ñoo kuálí, ta sa daná'a na ini iin rá iin ve'e noo ndítutí na Israel. Ta dána'a na to'on va'a, ña ká'an ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios. Ta sa nduva'a na ndidaá na ndó'o kue'e xí'ín na u'u ñíi. ³⁶ Tá xini na ñayuu kuá'a ñoó, kúú kú'u nda'o ini na sa'a ná, chí ndó'o nda'o níō ná, ta ndéi ndava'a na, chí ndó'o na tátō'on ndó'o léko, kirí kō ín ndáka. ³⁷ Dá n̄i kaa na xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

—Mii'an ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ñayuu yó'o kúú tátō'on iin ño'ó xíti ká'ano noo sa ió nduu dákée, tído cháá vá kúú na kéchón. ³⁸ Sa'á ñoó kaka ndo noo Ndios, na kúú sato'o ño'ó xíti yó'o, dá ná tanda'á ná cháá ka ñayuu kii kechón noan.

10

Di'a ni kuu tá ni kaxi Jesús uxí uu taa kane'e to'on na

¹ Dá ni taó xóo Jesús uxí uu taa xíonoo xí'ín ná, dá ni xí'o na choon noo rá, dá kandeé rá taó rá espíritu kini ñó'o ini ñayuu, ta kandeé rá nduva'a ra ñayuu ndó'o ndi ndáa mií vá kue'e xí'ín ña u'u ñíj ná. ² Ta di'a naní ndin uxí uu apóstol, tá'an ra ni kaxi Jesús kane'e to'on na. Taa mií noó naní Simón, ta ni chīnaní ta'ani ñaa ná Pedro, ta iin ka ra naní Andrés, ta kúú ñani Pedro, ta iin ka ra naní Jacobo, tá'an ra kúú de'e Zebedeo, ta iin ka ra naní Juan, ra kúú ñani Jacobo. ³ Ta iin ka ra naní Felipe, xí'ín ra naní Bartolomé, xí'ín ra naní Tomás, xí'ín ra naní Mateo, tá'an ra ni sa ki'in ya'i sa'a ñó'o, xí'ín ra naní Jacobo, ra kúú de'e iin taa naní Alfeo, xí'ín ra naní Lebeo, ta ká'an xí'ín ná Tadeo, ⁴ xí'ín ra naní Simón, tá'an ra ni sa kuu kuendá ta cananista, xí'ín ra naní Judas Iscariote, tá'an ra ni kasandaá ni ñakí'o Jesús noó ta xini u'u ñaa.

Yó'o ni sa'anda Jesús choon noo ndin uxí uu taa xíonoo xí'ín ná ña ko'on ra dána'a ra

⁵ Ta ndin uxí uu taa yó'o ni tanda'á Jesús kua'an ra kanoo ra dána'a ra noó ñayuu, ta di'a ni kaa na xí'ín rá:

—Ná dá'a ni ko'on ndo noo ndéi na ko kúú na Israel, ta ni o sa kóo ini ndo ku'u ndó ni iin ñoo, ña kúú kuendá Samaria. ⁶ Sava'a noó na Israel, tá'an na kúú tát'o'on léko ni ndañó'ó, kua'an ndo dána'a ndo. ⁷ Tá kua'an ndo dána'a ndo noó ñayuu, di'a kaa ndo: “Sa ni kuyati va kuu ña ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios dándáki ñaa ná.” ⁸ Ta nduva'a ndó na kú'u, ta nduvii ndó na ndó'o kue'e té'i, ta

dánátaki ndo na ni xi'i, ta taó ndó espíritu kini ñó'o ini ñayuu. Ta kee ndó ña maní yó'o xí'ín ná tát'on ki'o kémani yu'u ndo'ó xí'ín choon yó'o.

⁹ 'O sa taán ndo di'ón oro ni di'ón plata ni di'ón kuaán ini vati ndo, dá ki'in ndó ko'on ndo. ¹⁰ Ta ni léka o sa kándio ndó ko'on ndo, ta o sa káne'e ndó uu kotó, ni dao ka ndisa kayi'i ndó, ni vara katu ndó o sa káne'e ndó ko'on ndo, dá chi iin ta kéchóon, ió ichi ra kasá'an ra noo choon kée ra.

¹¹ 'Ta ndi ndáa mií vá ñoo ná'ano o ñoo kuálí ni saa ndo, ta taó tó'on ndó ndeí ndeí ñayuu ió ñañó'ó, ta sava'a ñoo ní kandeí ndó nda ná kasandaá kuu kankuei ndó ko'on ndo iin ka ñoo. ¹² Tá ni ku'u ndó ve'e ñoo, dá kaa ndo xí'ín ná, "Va'a kandeí ní."

¹³ Tá kúú ná ñayuu va'a, dá kían ná kandeí va'a na. Tído tá ko kúú ná ñayuu vá'a, dá kían naki'in ndó ña kaá ndo kandeí va'a na ko'an xí'ín ndó. ¹⁴ Tá ko ní nátiin va'a iin káa na ndo'ó, ta ko ní xín na kueídó'o na ña dána'a ndo, dá kían tá ni kankuei ndó ve'e na o ñoo na, kidi ni'ini ndó ñoyaká ín sa'a ndo, ta ñoo ná'a ña ko náta'an ini Ndios xiní na ña ñoo ñoo. ¹⁵ Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í cháa ka ví ndo'o na ñoo ñoo o duu ñayuu káni ni sa ndeí ñoo Sodoma xí'ín ñoo Gomorra.

Yó'o dána'a Jesús noo rá ña kendava'a ñayuu xí'ín rá chí noo

¹⁶ 'Ta viti, tánda'a yu'u ndo'ó ko'on ndo, ta kúú ndó tát'on léko kua'an kanoo tein ndigüe'í lobo. Sa'a ñoo kaon koo ndó tát'on kée ko. Ta nda'í koo ini ndo tát'on kée paloma. ¹⁷ Ta kanda ndo mií ndó noo ñayuu, chi ko'on na naki'o na ndo'ó noo ta né'e choon. Ta kani na ndo'ó ini ve'e noo náta

na. ¹⁸ Ta nda noo ta ne'e choon na'ano xí'in noo rey kandaka na ndo'ó ko'on ndo sa'á ña kúu ndó kuendá yu'u. Díon koo, dá ni'i ndo ki'o ndó kuendá sa'a yú'u noo ta ne'e choon ná'ano ñoo, xí'in noo na ko kúu na ñoo yo. ¹⁹ Tído tá ni naki'o na ndo'ó noo ta ne'e choon, o sa nákani téi ini ndo sa'á to'on ka'an ndo o ndi kaa ndo chindeé ndó mií ndó, chi mií hora daá ñoo ki'o Ndios to'on ka'an ndo. ²⁰ Chi ko ta'ón mií ndó kúu na ka'an, mií Espíritu ij, na ni kii noo tatá Ndios, noón kúu na ki'o to'on ka'an ndo.

²¹ 'Ta iin ñani naki'o ra ñani mií rá noo ta ne'e choon, dá ka'ání ñaá rá. Ta díon ta'ani kee na kúu tatá xí'in de'e ra. Ta dao de'e ndakuei naá xí'in tatá xi, ta ka'ání ñaá rá. ²² Ta koni u'u kini ndidaá ñayuu ndo'ó sa'á ña kúu ndó kuendá yu'u. Tído ndi ndaa na ni xi'o ndeé ini ni sa ndita ndaa xí'in nda noo ndí'í kuií, noón kúu na ni'í ña káki na. ²³ Tá kéndava'a na xí'in ndó ñoo ká'ano noo ko'on ndo, dá kían kankuei ki' ndo ko'on ndo iin ka ñoo. Dá chi miían ndaa ká'in xí'in ndó ña o kándeé ta'on ndó nata'an ndo ndidaá ñoo ño'lo Israel nda ná nandío koo tuku na ni nduu ta ñayúú yó'lo kasaa na.

²⁴ 'Ta ni iin ta dákuá'a ko ndáya'i cháá ka noo ta dána'a noo rá, ta ni ta kéchóon, ko ndáya'i cháá ka noo sato'o ra. ²⁵ Sa'á ñoo ná nata'an ini ta dákuá'a ndo'o ra táto'on ki'o ndó'o ta dána'a noo rá, díon ní, ta kéchóon, ná nata'an ini ra ndo'o ra táto'on ki'o ndó'o sato'o ra. Dá chi ni chinaní ná sato'o ndo, Beelzebú, sa'á ñoo ka'í ka kee na xí'in ndo'ó.

Yó'o dána'a Jesús sa'a ndá yoo kánian yu'ú yo

²⁶ 'Sa'á ñoo ná dá'a ni yu'ú ndo kee ñayuu kée díon, dá chi ndidaá vá ña'a ió de'é, daí ña natuan.

Ta ndidaá vá ña'a kéde'é ñayuu, daí ña natuuan. ²⁷ Ta ña ká'an de'é yu'u xí'ín ndó, ka'an ndoán noo túu, ta ña nī seídó'o ndó nī ka'an kayá yu'u, kua'án kaa ndó dinī vé'e, ta nī'i ka'an ndoán. ²⁸ Ta ná dá'a ni yu'ú ndo nā kándéé ka'ání yikí koño ndo, chī o kándéé ta'on na ka'ání nā níō ndo. Va'a kaan yu'ú ndo nā kómí choon ña dándó'o na níō ndo xí'ín yikí koño ndo indayá.

²⁹ '¿Á kō díkó ta'on ñayuu uū laa kuálí sa'a iin di'ón kaa? Ta va'ará nóo ya'i rí, tído kō kuéi ndava'a ta'on rí nda noñó'o tá kō kíán tát'o'on kóni mií tatá yō Ndios. ³⁰ Ta dión ní ndó'o na xí'ín ndo'ó, chī nda idí dinī ndo, ná'á Ndios ndidaá kúú. ³¹ Sa'á ñoó o sa yu'ú ndo, chī ndaya'i cháá ka ndo noo Ndios o duú kua'á nda'o laa kuálí.

³² 'Ta ndi ndáa mií ñayuu ká'an ña kúú ná kuendá yu'u noo dao ka ñayuu, dión ta'ani ka'an yu'u ña kúú ná kuendá i noo tatá i Ndios, nā ió induú. ³³ Ta ndi ndáa nā ndáta sa'a yú'u noo dao ka ñayuu, dá kían kī'o dión ta'ani ndata yu'u sa'a ná noo tatá i Ndios, nā ió induú.

Yó'o dána'a Jesús ña taó xóo tá'an ñayuu sa'a mií ná

³⁴ 'Ná dá'a ni ka'án ndo'ó ña vei yu'u nachindei va'i ñayuu. Di'a nī kasáai xí'ín espada, dá ná ka'anda tá'an ñayuu sa'a yú'u. ³⁵ Chī nī kasáai dánaái de'e xí'ín tatá ra. Dión ta'ani naá de'e di'í xí'ín naná xi. Ta dión ta'ani kee iin sano xí'ín xidoan. ³⁶ Ta dión ta'ani kee nā ve'e iin ta, ndakuei na naá nā xí'ín rá. ³⁷ Ta nā kóni cháá ka tatá nā xí'ín naná nā o duú yu'u, noón kúú nā kō káni ta'an vaan kakuu kuendá yu'u. Ta nā kóni cháá ka de'e yíi nā xí'ín de'e di'í nā o duú yu'u,

noón kúú nā kō káni ta'an vaan kakuu kuendá yu'u. ³⁸ Ta nā kō xí'o mií ña kadokó nā cruz ná, ta karkaa na sata yú'u kii na, noón kúú nā kō káni ta'an vaan kakuu na kuendá yu'u. ³⁹ Ta nā kóni dákaki mií ná, noón di'a kúú nā kuu. Tído nā xí'o mií ña kuu nā sa'a yú'u, noón di'a kúú nā nì'í ña kataki nā.

Yó'o dána'a Jesús ña nandío né'e Ndios ña va'a noó nā kée ña va'a xí'in ñayuu nā

⁴⁰ Ta ndi ndáa ñayuu nátiin va'a ndo'ó, nda yu'u nátiin va'a na. Ta nā nátiin va'a yu'u, nda nā nì tanda'á yu'u veii nátiin va'a na. ⁴¹ Ta nā nátiin va'a iin profeta sa'á ña kúú ná iin profeta, dá kían natiin ta'ani na ña va'a kánian natiin iin profeta. Ta dión ta'ani, iin nā nì natiin va'a iin ñayuu ndaa sa'á ña kúú ná iin nā ndaa, dá kían koni ta'ani na natiin na ña va'a kánian natiin iin ñayuu ndaa. ⁴² Ta ndi ndáa mií ñayuu náki'o iin yáxi takují vixi ko'o iin káa ñayuu kuálí yó'o, mií natiin na ña va'a sa'á ña nì kee na, chí nì kemáni ná iin nā xíonoo xí'in yu'u.

11

Di'a kua'an ña nì ka'an Jesús sa'a Juan, nā dákodo ndúta ñayuu

¹ Tá nì ndi'i nì kasto'on Jesús xí'in tã xíonoo xí'in ná ndi kee ra dána'a ra, dá nì kee ra kua'an ra. Tá nì ndi'i, dá nì kee mií ná kua'an nā dána'a nā, ta kasto'on na xí'in ñayuu ndéi iin rá iin ñoo.

² Ta noo nákaa Juan, tá'an nā dákodo ndúta ñayuu, ini ve'e kaa, nì nì'í tó'on na sa'a ndidaá ña ndato kée Cristo Jesús. Sa'á ñoó nì tanda'á ná dao

ta xíonoo xí'ín ná kua'an ra noo nákaa Jesús. ³ Tá ni saá ra, dá ni kaa ra xí'ín ná:

—¿Á mií ní kúú na ni kaa Ndios tanda'á ná kasaa dákaaki ñaa, o á kandati ndu kasaa iin ka na?

⁴ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'an ndo, ta kasto'on ndó xí'ín Juan sa'a ndidaá ña'a ndé'é ndó, xí'ín sa'a ndidaá ña seídó'o ndó. ⁵ Chì nátuu noó na ko túu noo, ta sa kúu va xíka na ni natii sa'a, ta sa ni nduvii vá ñíj na ndó'o kue'e té'íj, ta sa ni nataj va do'o na ko táj do'o, ta ni nataki va na ni xi'íj, ta kasto'in to'on va'a Ndios xí'ín ñayuu kúnda'í. ⁶ Ndiká'an ndi kúu ví ñayuu ko nákani kuáchì ini xiní na yu'u —kaá Jesús xí'ín taa ñoó.

⁷ Tá ni ndi'i ni nandió kuéi taa ñoó kua'an ra, dá ni kasá'á Jesús ká'an na xí'ín ñayuu ñoó sa'a Juan, ta kaá na:

—¿Ndá yoo ni sa'an ndo'ó ni sa nde'é ndó noo kúú ño'o ichí ñoó? ¿Á iin taa ko ín toon, tá'an ra xíko tát'o'on xíko iin ndoo kée tachì ni sa'an ndo ni sa nde'é ndó? ⁸ Koó, sa'á ñoó, ¿ndá yoo ni sa'an ndo ni sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin taa ndíxi dá'on táyíí ndáa? Koó, chì ná'á vá mií ndó ña ñayuu ndíxi dá'on táyíí ndáa, noón kúú na ndéi ve'e rey. ⁹ Sa'á ñoó, ¿ndá yoo ni sa'an ndo ni sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin profeta? Jaan, miían ndaa kuiti kaá yu'u ña ñaa kúú ná, ta ndáya'i cháá ka na o duú iin profeta. ¹⁰ Chì sa'a mií ná ká'an tuti ij Ndios di'a:

Ná ko'in tanda'í iin taa kuió noó ko'on noo yo'ó, ta kasto'on ra to'in xí'ín ñayuu, dá ná kandeí nduu na kueídó'o na ña ko'on ka'on xí'ín ná.

11 Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña Juan, na dákodo ndúta ñayuu, noón kúú na ndáya'i cháá ka noo ndidaá ka taa ni kaki tixi ñá'a. Tído na nó cháá ka nákaa tixi ndá'a Ndios, noón di'a kúú na ndáya'i cháá ka o duú Juan.

12 'Nda kuu ni sa xionoo Juan, na dákodo ndúta ñayuu, ta nda kuu viti deén nda'o kéndava'a ñayuu xí'ín na dána'a noó ñayuu ndi kee na ndu'u na tixi ndá'a Ndios, ta sadi ñayuu kini noó ñayuu ndúkú ndu'u tixi ndá'a Ndios. 13 Ndidaá tá'an profeta xí'ín ña ká'an ley Moisés ni ka'an ña kasá'á Ndios dándáki na ñayuu na, ta nda Juan ta'ani ni ka'an dión. 14 Ta ndá kuendá mií ndó ná kakian á kándísa ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó o koó, tído ká'an yu'u xí'ín ndó ña Juan kúú Elías, na ni ka'an profeta kasaa. 15 Ta ndi ndaa ndó ió do'o, ta kúú kueídó'o va'a ndó.

16 '¿Ndi kían tiin yu'u, dá ka'in xí'ín ndó tát'on kée ñayuu ndéi tiempo viti? Chi kée na tát'on kée takuáchí tá ndéi xi sádiki xi noo yá'i, ta káyu'ú tá'an xi: 17 "Ni tuu ndu flauta, tído ko ní sársá'á ta'on ndo'ó. Ta ni xita ndu yaa nda'í kua'an, tído ko ní ndei'i ta'on ndo'ó." 18 Ta ki'o dión ta'ani kée ñayuu ndéi viti, chi tá ni kasáa Juan, ko ní seí ta'on na pan, ta ko ní xi'i na vino, tído kaá ndo ña nákaa espíritu kini ini na. 19 Ta viti ni kasáa na ni nduu taa ñayuu yó'o, ta sásá'an va'a na, ta xí'i na vino, tído kaá ndo ña kúú ná iin taa nde'é, iin ta xí'i. Ta kaá ta'ani ndó ña kúú ná iin ra né'e tá'an va'a xí'ín ñayuu kini, xí'ín taa kí'in ya'i sa'a ñó'o. Tído na kúú na ndichí, noón kúú na ná'á ña kómí ndisa na ña ndichí.

Nda'í kúú ví na ndéi ñoo Corazín, xí'ín na ndéi ñoo Betsaida, kaá Jesús

20 Ní ndi'i, dá nì kasá'á Jesús dánani na ñayuu ndéi ñoo ná'ano noó nì kee na kuá'á ña ndato, dá chî kọ ní xín ta'on na ñoo ñoo nandikó iní na sa'á kuachi kée na, ta kaá Jesús:

21 —jNda'í kúú ví ndo'ó, na ndéi ñoo Corazín! Ta, jnda'í kúú ví ndo'ó, na ndéi ñoo Betsaida! Chî tá ní kée yu'u ña ná'ano noó ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón tató'on nì kee yu'u ña ná'ano noó mií ndó, ta kúú nda sa oon va nì nandixi nda'í na, ta nì nandei nda'í na noó yaa sa'á ña nì nandikó iní na sa'á kuachi nì kee na, ní kúu. 22 Sa'á ñoo ká'ín xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuú keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í ka ví ndo'o ndo'ó o duú ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón. 23 Ta ndo'ó, na ñoo Capernaum, ká'án ndó ña nda induú xinkuei ndó, tído ndo'ó kúú na ko'ono ni'ini Ndios nda maá indayá, dá chî tá ní kée yu'u ña ná'ano ñoo Sodoma, ña kían nì kee noó ndo'ó, miían ndaa kakaá iì vá ñoo Sodoma nda kuú víti, ní kúu. 24 Sa'á ñoo ká'ín xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuú keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í cháá ka ví ndo'o ndo'ó o duú ñayuu kíni nì sa ndei ñoo Sodoma.

Kádi j nda'o ini Jesús kée na kúú Espíritu iì Ndios

25 Mií hora daá nì ka'an Jesús xí'ín Ndios:

—Kéká'ano yu'u mií ní, tatá Ndios, mií ní kúú sato'o induú xí'ín noño'o yó'o, chî nì chikáa de'é ní ña yó'o noó na ndichí, xí'ín na kátóni iní. Ta nì na'a nían noó na kọ kátóni va'a iní. 26 Díón nì kee ní, tatá Ndios, chî kì'o díón nì nata'an ini mií ní.

27 "Ta ndidaá ña'a nì nakì'o tatá Ndios noó yú'u. Ta ni iin tó'ón ñayuu kọ ná'á ndá yoo kúú yu'u, na kúú de'e Ndios, chî iin tó'ón miíó tatá Ndios kúú na ná'á ndá yoo kúú. Ta ni iin tó'ón ñayuu kọ ná'á

ndá yoo kúú tatá Ndios, chí iin tó'ón diní yu'u, na kúú de'e na, kúú na ná'á ñaá, xí'ín ndi ndáa mií vá ñayuu ká'án yu'u, na kúú de'e Ndios, na'in ná noo. ²⁸ Nakíi ndidaá ndo'ó, na kúú tatí, ndo'ó na ndído vee, noo yú'u, dá nakí'oi ña nani'i ndée ndo. ²⁹ Ta kandio nduú ndo yukú xí'ín yu'u, dá katí'a ndó kee ndó tát'on kée yu'u, chí yu'u kúú iin na masó, iin na nda'í ió ini, ta xí'ín yu'u, dá koni ndo nani'i ndée ndo, ³⁰ dá chí kó kuáchi ta'on kandio ndó yukú yu'u, ta o dákuío vee ta'oin ndo'ó —kaá Jesús.

12

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'á kuu nání'i ndée na Israel

¹ Tiempo daá ñoó chíka'anda Jesús kua'an na noñ'ó noo káa tirió tein iin kuu nání'i ndée na Israel. Ta kuíko nda'o ta xionoo xí'ín ná. Sa'á ñoó ni kasá'á rá taó ra yoko tirió, ta seí ra nonián kua'an ra. ² Dá ni xini dao ta fariseo ña kée ra dión, dá ni kaa ra xí'ín Jesús:

—Yá'a ta xionoo xí'ín ní kée ra ña kó kánian kee ra kuu nání'i ndée yo.

³ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á kó óon ta'on ka'i ndó ña ni kee David tá sa na'á xí'ín taa sa xionoo xí'ín ná tá nda'í ni kuiko na? ⁴ Chí kaáan ña ni ku'u na ini ve'e Ndios, ta ni seí na pan, ña dóko ta duti noo Ndios, chí ni kó kánian keí mií ná ña, ni taa xionoo xí'ín ná. Sava'a ta duti va kuu keí ñá. ⁵ O, ¿á kó óon ta'on ka'i ndó noo ley ña ni ya'a ta duti ni kechóon ra ini ve'e ño'ó ká'ano yó kuu nání'i ndée yo? Tído kó ta'ón kuáchi kíán ña kée ra dión. ⁶ Ta ká'in xí'ín ndó ña ndáya'i cháá ka

na iin noo ndo o duú ve'e ño'o ñoó. ⁷ Di'a kaá to'on Ndios: “Kóni ña ku'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu, ta o duú ña doko ndo ña'a nooi.” Tá ni kandaá ini ndo to'on yó'o, dá kían o dáta kuachi ta'on ndó na ko ña'a kée. ⁸ Chi ió choon noo ndá'a na ni nduu taa ñayuu yó'o ña dándaki na tein kuu nání'i ndée yo —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa ni natii ndá'a

⁹ Dá ni ñaki'in Jesús kua'an na. Ta ni saa na ni ku'u na ini ve'e noo náta na ñoo ñoó. ¹⁰ Ta ñoó nákaa iin taa ni natii iin xoo ndá'a. Ta kóni ta fariseo ní'i rá ndi koo dáta kuachi ra Jesús noo tá né'e choon, sa'á ñoó ni ndato'ón ñaá rá:

—¿Á kuu nduva'a yo ñayuu kuu nání'i ndée yo, kaá ley?

¹¹ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ta, ¿ndi ndáa ndo'ó, tá ná kankao iin léko ndo ini iin yái tein kuu nání'i ndée yo, á o kó'on ta'on ndó taó ndo rí? ¹² Ta kana'á ndó ña ndáya'i cháá ka iin ñayuu o duú iin léko. Sa'á ñoó kaá yu'u ña kuu va kee yo ña va'a tein kuu nání'i ndée yo.

¹³ Dá ni kaa na xí'in tá kú'u ndá'a ñoó:

—Ná dákaa ndá'on.

Dá ni nadákaa rá ndá'a rá, kúu ni nduva'a vaan tát'o'on kí'o ió va'a iin kaan. ¹⁴ Dá ni kankuei ta fariseo ñoó kua'an rá. Dá ni kasá'a rá ndátó'ón kue'é rá ndi kee ra, dá ka'ání rá Jesús.

Di'a kua'an ña ni taa Isaías sa'a Jesús

¹⁵ Tá ni kandaá ini Jesús ña kóni rá ka'ání ñaá rá, dá ni kee na kua'an na iin ka xían, ta ku'á nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an na. Ta ni nduva'a Jesús

ndidaá nā kú'u. ¹⁶ Ta nī sa'anda nā choon noó ñayuu ñoó ñā ná dá'a ni kasto'on na xí'ín dao ká ñayuu sa'á ñā ndato nī kee na. ¹⁷ Dión, dá nī xinkoo to'on nī taa profeta Isaías, chí di'a kaáan:

¹⁸ Yó'o ín ta xínkuáchí noó, ta mií yu'u nī kaxi xi, ta ndó'o nda'a vai sa'a xí, ta náta'an iniñ xini xí. Ko'in dákóoin Espirituú dini xí.

Ta noo ndidaá nā tukú kasto'on xi ñā vei kuu keyíkoj sa'a ndidaá ñayuu.

¹⁹ Ta o naá tá'an ta'on xi xí'ín ni iin tó'ón ñayuu, ta o káyu'ú nī'i ta'on xi,

ta ni ko ín ta'on xíka keí o kueídó'o ñā ka'an xi.

²⁰ Ta o ká'ano ta'on xi tayoó, kirá sa nī ta'ano.

Ta o nda'ó ta'on xi tirño'ó sa kua'an nda'o, nda ná kasandaá kuu kandeé xí dánkoo ndaa xi ñayuu noó.

²¹ Ta mií xí kúú tandeé ini noó nā ko kúú nā Israel. Dión nī taa Isaías.

Di'a ndo'o ñayuu ká'an ndava'a sa'a Espiritu ñ Ndios

²² Dá ndáka ñayuu ñoó iin taa nákaa iin espíritu kini nī kasáa nā noo Jesús, ta ko túu noo rá, ta ni ko kúú ka'an rá kée espíritu kini ñoó. Dá nī nduva'a ñaá ná. Ta kúú nī naka'an rá, ta nī natuu noo rá.

²³ Ta kúú nī naá vá ini ñayuu kuá'a ñoó nī xini nā ñā nī kee Jesús, ta kaá nā:

—Ndá ndi kuu de'e nā ve'e rey David, nā kaá nā tanda'á Ndios kasaa, kúú taa kaa —kaá nā.

²⁴ Tá nī seídó'o tã fariseo ñā dión ndátó'ón ñayuu ñoó, dá nī kaa rá:

—Kándéé taa kaa taó rá espíritu kini, chí Beelzebú, tá'an ñā kúú sato'an, xí'o choon noo rá —kaá rá.

25 Kúú n̄i kandaá va ini Jesús ña dión nákanini ini ra, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Kana'á ndó ña tá naá tá'an iin rey xí'ín ñayuu dándáki ra, dá kían naá vá choon né'e ra. Ta dión ta'ani ndo'o iin ñoo o iin ve'e tá sa'ándá dao tá'an ñayuu ndéi inian, chi naá váán. 26 Tá ná taó ña u'u kúú noó ña kini kéchóon noóán, dá kían ta'anda tá'an vaan. Ta, ¿ndi koo kaka choon né'an? 27 Sa'á ñoo tá taó yu'u espíritu kini xí'ín choon n̄i x̄i'o Beelzebú noóí, dá kían, ¿ndá yoo n̄i x̄i'o choon noó ndá'a dao ka na ñoo mií ndó ña taó ná espíritu kini, tá dáá? Mii vá na yó'o kúú na ná'a ña o duú ña ndaa ká'an ndo. 28 Tído tá taó yu'u espíritu kini xí'ín ndéé Espiritu īi Ndios, dá kían kana'á ndó ña sa n̄i kasandaá va kuu ndu'u ñayuu t̄ixi ndá'a Ndios.

29 'Chi, ¿ndi kee ví iin taa ku'u ra ve'e iin taa tondó k̄i'in ku'íná rá ña ñó'o ve'e ra tá ná o ko'óni ñaá rá dinñó'ó ka? Dión kania kee ra, dá kandeé rá taó ndí'i ra ña'a ñó'o ve'e ra.

30 'Ta na ko ndíta xoo yu'u, noón kúú na xiní u'u ñaá, ta na ko chindeé yu'u noó chón kéei, noón kúú na dátúú choon kéei. 31 Sa'á ñoo ká'ín xí'ín ndó ña kuu va ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ndidaá kúú kuachi kée ñayuu, xí'ín sa'a ndidaá kúú ña'a kini ká'an na. Tído ndi ndáa na yá'a ká'an ndava'a sa'a Espiritu īi Ndios, noón kúú na ni iin kuu ta'ón o kú'u ká'ano ini Ndios sa'a kuachi n̄i kee na. 32 Ta ndi ndáa na yá'a ká'an ndava'a sa'a na n̄i nduu taa ñayuú yó'o, kuu va ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ná. Tído ndi ndáa na yá'a ká'an ndava'a sa'a Espiritu īi Ndios, noón kúú na ni iin kuu ta'ón o kú'u ká'ano ini Ndios sa'a kuachi n̄i kee na, ni ñayuú yó'o ni ñayuú vei chí noó o kú'u ká'ano ini Ndios sa'a ná.

³³ 'Dá *chì* iin *yító* *va'a*, *kuì'i* *va'a* va *xí'o* rá. Ta iin *yító* *kọ* *vá'a*, *nda* *kuì'i* *xí'o* va *rá* *kọ* *vá'a*. Ta *xí'ín* *kuì'i* *xí'o* va *rá* *kándaá* ini *nió* *nda* *yító* *kúú* rá. ³⁴ *ndo'ó* *kúú* *kuenda* *de'e* *koo!* ¿*Ndi* *kee* *ví* *ndó* *ka'an* *ndo* iin *to'on* *va'a* *tá* *ñayuu* *kini* va *kúú* *ndó*? *Dá* *chì* *to'on* *nì* *chití* *ñó'o* ini *nío* iin *ñayuu* *kían* *kánkuei* *yú'u* *ná*, *dá* *ká'an* *na*. ³⁵ *Dá* *chì* iin *taa* *va'a*, *to'on* *va'a* *ñó'o* ini *nío* *rá* *taó* *ra* *ká'an* *ra*. *Tído* iin *taa* *kini*, *to'on* *kini* *ñó'o* ini *nío* *rá* *taó* *ra* *ká'an* *ra*. ³⁶ *Tído* *yu'u* *ká'in* *xí'ín* *ndó* *ña* *nakì'o* *ndó* *kuenda* *sa'a* *ndidaá* *to'on* *kọ* *chóon* *nì* *kánkuei* *yú'u* *ndo* *nì* *ka'an* *ndo* *tá* *ná* *kasandaá* *kuu* *keyíko* *Ndios* *sa'a* *ndidaá* *ñayuu*. ³⁷ *Dá* *chì* *xí'ín* *to'on* *ká'an* *ndo*, *kédaá* *xí'ín* *ndó*, *dá* *kandoo* *va'a* *ndó* *noo* *Ndios*. Ta *xí'ín* *to'on* *ká'an* *ta'ani* *ndó* *kédaá* *xí'ín* *ndó*, *dá* *kandoo* *ndó* *kakuu* *ndó* *ñayuu* *ió* *kuachi* *noo* *ná*.

Yó'o nì xika ñayuu ña kee Jesús iin ña ndato

³⁸ *Dá* *nì* *kasáa* *dao* *ta* *dána'a* *ley* *xí'ín* *dao* *ta* *fariseo*, *dá* *nì* *kaa* *ra* *xí'ín* *Jesús*:

—*Maestro*, *kóni* *ndu* *ña* *kee* *ní* iin *ña* *ndato* *noo* *ndú'u*.

³⁹ *Dá* *nì* *kaa* *Jesús* *xí'ín* *rá*:

—*Ñayuu* *kini* *nda'o* *kúú* *ndo'ó*, *na* *ndéi* *tiempo* *viti*, *ta* *xiní* *xíxi* va *ndó* *Ndios*, *chì* *xika* *ndo* *ña* *kee* *yu'u* iin *ña* *ndato*, *dá* *kandía* *ndó*. *Tído* *ni* iin *tó'ón* *ña* *ndato* *o* *kéi* *noo* *ndo*, *sava'a* *ña* *ndato* *nì* *kee* *Ndios* *xí'ín* *profeta* *Jonás* *kían* *koni* *ndo*. ⁴⁰ *Chì* *táto'on* *onì* *nduú*, *onì* *ñoó* *nì* *sá* *káa* *Jonás* *tii* *tìyaká* *ká'ano*, *kì'o* *dión* *ta'ani* *koni* *ndo* *kakaá* *na* *nì* *nduu* *taa* *ñayuú* *yó'o* *tìxi* *ñó'o* *onì* *nduú*, *onì* *ñoó*. ⁴¹ *Ta* *nakuíta* *ndichi* *ñayuu* *nì* *sá* *ndei* *ñoó* *Nínive* *tá* *ná* *kasandaá* *kuu* *keyíko* *Ndios* *sa'a* *ndidaá* *ñayuu*, *ta* *ka'an* *kuachi* *na* *sá'a* *ñayuu* *ndéi* *tiempo* *viti*. *Dá*

chì nì nandikó iní nà sa'á kuachi nì sà kee na tá nì daná'a Jonás noo ná. Ta iin taa ndáya'i cháá ka o duú Jonás ín noo ndo viti. ⁴² Ta nakuiin ndichi ta'ani ñá'a sà dándáki chí Sur di'a tá ná kasandaá kuú keyíkō Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá ka'an kuachián sa'a ñayuu ndéi tiempo viti, dá chí nda noo xíká cháá ka ñayuú yó'o nì kixián nì seídó'án ña ndichí nì ka'an rey Salomón. Ta iin taa ndáya'i cháá ka kúú nà ín ká'an xí'ín ndó vití'ón o duú rey Salomón ñoó.

Yó'o dána'a Jesús sa'a ndi kée espíritu kini

⁴³ Tá keta iin espíritu kini iin taa, dá kían kua'an iin xián noo ichí ndúkúán noo nani'i ndééán. Tído ko nani'án noo nani'i ndééán. ⁴⁴ Dá kásá'án nákanian: “Nandió koo tukuí no'i ve'e noo nì ketai veíi”, kaáan. Tá nì nasáaan nì ndu'an iní taa noo nì sà ioan, ko ín ta'on nákaa ñoó, ta ndato nì natu'án, ta ñóchí vii káaan. ⁴⁵ Dá kua'an kuakaan usá ka espíritu kini cháá ka o duú miíán. Dá nasáaan ndu'an kaño'an iní taa ñoó. Ta kúú ka'í ka ví kásá'á ndó'o níó rá o duú tátō'on kī'o nì sà ndo'o níó rá nì sà kee espíritu kini mií noo ñoó. Díón ta'ani ndó'o ñayuu ndéi tiempo viti —kaá Jesús.

Di'a nì kuu tá nì kasáa naná Jesús nandukú ñaá ná

⁴⁶ Xián nani nákaa nà dána'a nà noo ñayuu kuá'a ñoó, kúú nì kasáa naná nà xí'ín ñani nà. Ta kúú nì sà kuíta na satá vé'e, chí kóni nà ka'an nà xí'ín Jesús.

⁴⁷ Dá nì kasto'on iin taa ín ñoó xí'ín Jesús:

—Naná ní xí'ín ñani ní, ta ndíta na satá vé'e, ta kóni nà ka'an nà xí'ín ní.

⁴⁸ Dá nì kaa Jesús:

—Ná kasto'on ndaaí xí'ín ndó ndá yoo kúú nanái, ndá yoo kúú ñanií —kaá na.

⁴⁹ Ta kúú nì daná'a ndá'a ná ndidaá taa xionoo xí'ín ná, dá nì kaa na:

—Ta yó'o va kúú nanái, kúú ñanií. ⁵⁰ Chì ndidaá na kée ña kóni tatái Ndios, na ió induú, noón kúú ñanií, kúú kì'oi, kúú nanái —kaá na.

13

Di'a kua'an ña nì nakani Jesús sa'a iin taa xíti

¹ Kuu dáá ñóó nì keta Jesús ve'e ñóó. Dá nì saa na nì sa koo na ió na yu'ú taño'o. ² Ta kúú nì nataka kua'á nda'o ñayuu noo ió na. Sa'á ñóó nì kaa Jesús ini iin barco, dá nì sa koo na ini ro. Dá nì sa ndei ñayuu kuá'a ñóó yu'ú taño'o ñóó. ³ Dá nì kasá'á Jesús dákí'in tá'an na dao ña'a xí'ín to'on dána'a na, ta kaá na:

—Iin taa xíti nì kee ra kua'an ra kuti ra tata noño'o rá. ⁴ Ta sa'á ña nì koon ni'ini ra tata ñóó, sa'á ñóó dao ña nì kuei yu'ú ichi. Kúú nì kasáa laa, ta kúú nì seí vá rian. ⁵ Ta dao ka tata ñóó nì kuei tein yuu, noo koó ño'ó ndée. Sa'á ñóó kúú yachi va nì xitaan, chì ko ní kuei ta'on ña noo kúú ño'ó ndée. ⁶ Dá tá nì xinkoo ndiandii, ta kúú nì dii vaan. Ta sa'á ña ko ta'ón yo'an, sa'á ñóó nì ichi vaan. ⁷ Ta dao ka tata ñóó nì kuei tein ta'íón. Ta nì sa'ano dáó ñá xí'ín ta'íón ñóó, sa'á ñóó nì kuyáta váan nì kee rá. ⁸ Ta kúú dao ka tata ñóó nì kuei noo kúú ño'ó va'a. Ta kúú kua'á nda'o noni nì xí'oan, dá chì iin ciento noni nì xí'o dao tata yó'o, ta dao kaan nì xí'o oni diko noni, ta dao kaan nì xí'o oko uxian. ⁹ Ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ta kueidó'o ndó —kaá Jesús.

Yó'o kásto'on Jesús ndiva'a dákí'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na

¹⁰ Dá ñi kasáa ta xionoo xí'in ná noo ió na, dá ñi ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndiva'a dákí'in tá'an ní dao ña'a xí'in to'on dána'a ní?

¹¹ Dá ñi kaa Jesús xí'in rá:

—Dá chi noo ndo'ó va ñi xi'o Ndios ña kandaa ini ndo ña ná'á mií ná sa'á ndi kee na dándáki na. Tído ko xí'o Ndios noo dao ka ñayuu ña kandaa ini na sa'á ña yó'o. ¹² Dá chi ndi ndáa na ñi natiin to'on ká'in, noón kúú na natiin ña kandaa cháá ka ini na. Tído ndi ndáa na ko xí'in natiin ña, noón kúú na dítá di'a Ndios cháá ña kandaa ini na. ¹³ Sa'á ñoó dákí'in tá'an yu'u dao ña'a xí'in to'on dána'i noo dao ka ñayuu, dá kían, va'ará ndé'é ná, tído o kandaa ta'on ini na ndi kóni kaaan, ta va'ará seídó'o na to'on ká'in, tído o kátóni ta'on ini na. ¹⁴ Ki'o dión, dá xinkoo to'on ñi taa profeta Isaías, chi di'a kaaan: Va'ará ndidaa ka vían ná kueídó'o ndó, tído o kátóni ta'on ini ndo.

Ta va'ará ndidaa ka vían ná kande'é ndó, tído o kandaa ta'on ini ndo.

¹⁵ Chi ñi ndukáxi nda'o ní na ñoo yó'o,

ta ko xí'o na mií ná kueídó'o na,

ta ñi sadi ta'ani na noo ná,

dá ná o koni na xí'in noo ná,

ta ni o kueídó'o na xí'in do'o na,

ta ni o kátóni ta'on ini na,

ta ni o nándio kuéi na noo yú'u, dá nduva'i na.

¹⁶ Tído ndiká'án ví noo ndo'ó, chi túu noo ndo ndé'é ndó, ta ndiká'án ví do'o ndó, chi seídó'o ndó. ¹⁷ Chi miían ndaa ká'in xí'in ndó ña kua'á nda'o profeta xí'in ñayuu ndaa ñi sa ndei sa na'á

n̄i ka'án ná koni n̄a ña xiní ndo viti, tído ko ní xiní ta'on naan. Ta n̄i ka'án ta'ani na kueídó'o na to'on seídó'o ndó viti, tído ko ní seídó'o ta'on naan —kaá n̄a.

Nákani Jesús ndi dándáki ña n̄i daná'a n̄a sa'á taa xíti

18 —Kueídó'o va'a ndó, ch̄i ko'in kasto'in xí'in ndó ndi dándáki to'on n̄i daki'in tá'in n̄i daná'i noo ndo sa'á ta xíti ñoo. 19 Tá'an ñayuu seídó'o to'on va'a ña ká'an sa'a ndi kée Ndios dándáki na ñayuu, ta ko xí'o na mií ná kandaa ini naan, dá kían kasaa ña u'u, ta dítá váan to'on Ndios, ña n̄i kankao nio ná. Díon dándáki yu'ú íchi ñoo noo n̄i kuei dao tata ñoo. 20 Ta tein yuu noo n̄i kuei dao ka tata ñoo kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta nátiin naan xí'an kádii ini na. 21 Tído ko ta'ón yo'an ini nio ná, sa'á ñoo too vá kándisa naan. Ch̄i tá vei tandó'ó ndó'o na, o tá kásá'á ñayuu kéndava'a na xí'in ná sa'á ña kándisa naan, kúú dánkoo va naan. 22 Ta tein ta'íon noo n̄i kuei dao ka tata ñoo kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios. Tído kásá'á ndí'i cháa ka ini na sa'á ña'a ió ñayuú yó'o, ta kátoó n̄a koo kuíká ná. Sa'á ñoo ko sá'ano na xí'in to'on Ndios, ta ni iin ña va'a ko kée na. 23 Tído noñó'o va'a noo n̄i kuei dao ka tata ñoo kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta xí'o na mií ná ña kandaa ini naan. Dao noón kúú tátó'on tata, ña n̄i xí'o iin ciento noni. Ta dao ka n̄a kúú tátó'on tata, ña n̄i xí'o on̄i diko noni. Ta dao ka n̄a kúú tátó'on tata, ña n̄i xí'o oko ux̄i noni, ch̄i kée na ña kóni Ndios —kaá Jesús.

Yó'o dána'a Jesús sa'a tirió kuéi n̄i xita tein tirió va'a

24 Dá n̄i dakí'in tá'an Jesús iin ka ña'a xí'in to'on n̄i daná'a na noó ñayuu ñoó, ta kaá na:

—Táto'on k̄i'o n̄i kee iin ta n̄i xiti tata va'a noñó'o rá, k̄i'o dión kée Ndios dándáki na ñayuu na. 25 Ta tein kíd̄i ta xiti ñoó, n̄i kii iin ta xiní u'u tá'an xí'in rá, ta n̄i chí'i ra tata tirió kuéi noo káa tirió ra. 26 Sa'á ñoó tá n̄i kas'á kána yoko tirió, dá n̄i kandaá ini ta kéchóon noo rá ña káa ta'ani tirió kuéi tein tirió ra. 27 Dá n̄i sa'an ra n̄i ndato'ón rá sato'o ñó'o ñoó: “Tatá, ¿á o duú tirió va'a ní xiti ní? ¿Ndiva'a káa ta'ani tirió kuéi tein tirió ní, tá dáá?”

28 Dá n̄i kaa sato'o ñoó xí'in rá: “Iin ta xiní u'u va ñaá n̄i kexixi n̄i chí'an.” Dá n̄i kaa ta kéchóon ñoó:

“¿Á ko kóni ní ná ko'on ndu to'on nduan?” 29 Dá n̄i kaa ra: “Ná dá'a ni ko'on ndo to'on ndóan, dá chí tá ná to'on ndóan, nda tirió va'a kana xí'an.

30 Konó ndó ná kua'ano dáó ña xí'in tirió va'a ñoó nda ná kasandaá kuu naki'in va'a yó tirió ñoó. Dá tá ná kasandaá kuu ta'andaan, dá ka'andai choon noo ra náki'in va'a tirió, ta kaaí xí'in rá: To'on ndó dinñó'ó tirió kuéi, ta kató ndóan táto'on kató ndó ndáyo'o, dá chiñó'o ndoán. Tído ña kúu tirió va'a ñoó, ná taán va'a ndóan ini yákaí” —kaá Jesús.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin tata leé ló'o naní mostaza

31 Dá n̄i dakí'in tá'an Jesús iin ka ña'a xí'in to'on n̄i daná'a na, ta kaá na:

—Táto'on k̄i'o ndó'o iin tata naní mostaza, ña n̄i xiti iin ta noñó'o rá, k̄i'o dión kée Ndios dándáki na ñayuu na. 32 Ta miían ndaa ña yó'o kúu tata pálí cháá ka noo dao ka tata chí'i yó noñó'o yo. Tído tá n̄i xitaan, ta kúu sá'ano dikó ka vían o duú dao ka yukū, ta ndúuan iin yíto, sa'á ñoó kásaá laa, ta káva'a rí táka r̄i tein ndá'a rá —kaá Jesús.

Yó'o dána'a Jesús sa'á ña dákuita tachí yúsa pan

³³ Dá ñi dákí'in tá'an tuku na iin ka ña'a xí'ín to'on ñi daná'a na noó ñayuu ñoó, ta kaá na:

—Kí'o dándáki Ndios ñayuu na kían tátoto'on kí'o kée ña dákuita tachí yúsa káva'a pan, ña ñi tiin iin ñá'a, ta ñi dákí'in tá'an ñáa xí'ín oni yáxi harina, dá nakuita tachían —kaá na.

Ña yó'o nákaní ndiva'a dána'a Jesús dión

³⁴ Ta dión ñi dákí'in tá'an Jesús dao ka ña'a xí'ín to'on ñi daná'a na noó ñayuu kuá'a ñoó. Ta kọ ní sá dána'a ta'on na tá kọ ní sá dákí'in tá'an na dao ña'a xí'ín to'on ñi sa daná'a na. ³⁵ Dión, dá ñi xinkoo to'on ñi taa profeta, chí di'a kaáan:

Ko'in dákí'in tá'in dao ña'a noó to'on dána'i noó ñayuu.

Ta kí'o dión dána'i noó ná sa'a ndidaá ña sa io de'é nda rá ñi kasá'á sa'a ñayuú.

Yó'o nákaní Jesús ndi dándáki ña ñi daná'a na sa'a tirió kuéi xí'ín tirió va'a

³⁶ Tá ñi ndi'i ñi ka'an Jesús ndisá'án xí'ín ñayuu ñoó, dá ñi ku'u na ini ve'e ín ñoó. Dá ñi natuu yati ta xionoo xí'ín ná ñoó, dá ñi kaa ra:

—Nakani ní xí'ín ndu'u ndi dándáki ña ñi daná'a ní sa'a tirió kuéi ñoó.

³⁷ Dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Taa ñi xiti tirió va'a ñoó kúú na ñi nduu taa ñayuú yó'o. ³⁸ Ta ño'ó xítí ñoó kúú ñayuú yó'o, ta tata tirió va'a ñoó kúú ndidaá ñayuu ño'ó tixi ndá'a Ndios, ta tirió kuéi ñoó kúú na ño'ó tixi ndá'a ña u'u. ³⁹ Tá'an ra ñi xini u'u ta ñi xiti ñoó kúú ña u'u, ta kuu ñi naki'in va'a ra tirió ñoó kúú kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu. Ta taa ñi naki'in va'a tirió ñoó

kúú ángel Ndios. ⁴⁰ Dá ch̄i t̄át̄o'on n̄i kee ra n̄i to'on ra tirió kuéi noñó'o rá, ta n̄i ndi'i n̄i chiñó'o raán noo kéi ñó'o, k̄i'o dión koo tá ná kasandaá kuu noo ndí'i. ⁴¹ Ch̄i tanda'á na n̄i nduu t̄aa ñayuu yó'o ángel kéchóon noo ná kii na naka_xi na ñayuu ñó'o t̄ixi ndá'a Ndios, ta taó xóo na ndidaá na kedaá xí'ín ñayuu na, dá kée na kuachi xí'ín ndidaá na kée ña kini. ⁴² Dá ko'on ángel ñóo taán ñaa ná noo kéi ñó'o ini xito. Ñóo kuaki na, ta ñóo kúú noo kaño'o na nakuchi tá'an no'o na. ⁴³ Ta na kúú ñayuu ndaa noo Ndios, ndato natoon na t̄át̄o'on tóon nd̄indii kande'i na noo ió tatá Ndios dándáki na. Ta na ió do'o, ná kueídó'o na.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin t̄aa n̄i naní'i iin k̄idi d̄i'ón

⁴⁴ "T̄át̄o'on k̄i'o dándáki Ndios ñayuu na kían t̄át̄o'on iin k̄idi d̄i'ón nákaa de'é noñó'o xítí. Ch̄i iin kuu, dá n̄i naní'i iin t̄aa k̄idi ñóo, dá n̄i nachikáa de'é tuku raan, ta kadii ini ra kua'an nó'o rá. Dá n̄i sa'an ra n̄i d̄ikó ndí'i ra ña'a ió noo rá, dá n̄i xiin ra ñó'o noo nákaa de'é k̄idi d̄i'ón ñóo.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin t̄aa n̄i naní'i iin yuu dión ndato nda'o

⁴⁵ "T̄át̄o'on k̄i'o dándáki Ndios ñayuu na kían t̄át̄o'on ña n̄i ni'i iin t̄aa n̄i naka'án nda'i xí'ín yuu dión. ⁴⁶ Ch̄i tá n̄i naní'i t̄aa ñóo iin yuu dión ndato cháa ka, dá n̄i sa'an ra n̄i d̄ikó ndí'i ra ña ió noo rá, dá n̄i xiin raan.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin ñóno

⁴⁷ "T̄át̄o'on k̄i'o dándáki Ndios ñayuu na kían t̄át̄o'on iin ñóno, ña kían chírneer ra ini taño'o, ta ndi ndaa mií vá t̄iyaká sárnee nooán. ⁴⁸ Tá n̄i ch̄ití nooán, dá taó raán yu'ú takuií, dá kande'i ra kaxi

ra t̄iyaká taán r̄a ini t̄iyiká rá, ta kirí k̄o vá'a taó xóo ra. ⁴⁹ Ta dión ta'ani koo kuu noo ndi'i, ch̄i kankuei ángel kanoo na taó xóo na ñayuu k̄ini tein ñayuu ndaa. ⁵⁰ Ndi'i, dá taán ná ñayuu k̄ini ñóo noo k̄eí ñó'o ini xito. Ta ñóo kuaki na, ta ñóo kaño'o na nakuchi tá'an no'o na —kaá na.

Yó'o dána'a Jesús sa'á ña saá xí'ín ña yatá

⁵¹ Dá n̄i ndato'ón Jesús ta xíonoo xí'ín ná:

—¿Á n̄i kandaá ini ndo ndidaá ña n̄i ka'ín xí'ín ndó?

Dá n̄i kaa r̄a xí'ín ná:

—Jaan, tata.

⁵² Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Kana'á ndó ña tá n̄i ndu'u iin r̄a dána'a ley Moisés t̄ixi ndá'a Ndios, dá ndo'o ra tát'on ndó'o sato'o iin ve'e, dá ch̄i taó rá ña saá xí'ín ña yatá ñó'o ini sat̄o rá.

Di'a n̄i ndo'o Jesús tá n̄i no'o na ñoo Nazaret

⁵³ Dá tá n̄i ndi'i n̄i dakí'ín tá'an Jesús ndidaá to'on yó'o n̄i ka'an na xí'ín rá, dá n̄i kee na kua'an na. ⁵⁴ Dá tá n̄i nasáa na ñoo mií ná, dá n̄i daná'a na ini ve'e noo náta na ñoo ñóo. Ta n̄i naá ini na ñoo na ndé'é ñaá ná, ta kaá na:

—¿Ndeí n̄i ni'í t̄aa káa ña ndichí ná'á rá, xí'ín ña kándéé rá kée ra ña ná'ano xí'ín ñayuu? ⁵⁵ ¿Á o duú de'e t̄aa túxí yíto vá kúu r̄a káa? ¿Á o duú María va kúu naná r̄a káa, ta ñani r̄a kúu Jacobo xí'ín José, xí'ín Simón, xí'ín Judas? ⁵⁶ ¿Á o duú k̄i'o r̄a káa ndéi tein yó yó'o? Sa'á ñóo, ¿ndeí n̄i ni'í t̄aa káa ña ndichí ná'á rá? —kaá ñayuu ñóo.

⁵⁷ Sa'á ñóo k̄o ní nákoní ta'on ñaá ná. Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—Ndeí kúú míí vá íó ñaño'ó ñayuu noó ndu'u, na kúú profeta. Tído na kúú na ñoo ndu, xí'ín na ve'e ndu, noón di'a kúú na káño'ó ñaá —kaá na.

⁵⁸ Ta kọ ní kée kua'a ta'on na ña ná'ano noo ná sa'á ña kọ ní xíin na kandísa ñaá ná.

14

Di'a ni kuu tá ni xi'i Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu

¹ Tiempo daá ñóó ni ni'i tó'on rey Herodes sa'a ndidaá ña ndato kée Jesús. ² Dá ni kaa ra xí'ín ta kéchóon noo rá:

—Juan, tá'an ra sa dakódo ndúta ñayuu va kúú ta ñoo. Ni nataki va ra, sa'á ñoo kándéé rá kée ra ña'a ndato xí'ín ñayuu.

³ Díon ni kaa Herodes, dá chi mií rá ni sa'anda choon, dá ni tiin soldado Juan, dá ni so'oni ñaá rá xí'ín cadena, dá ni chikáa ñaá rá ve'e kaa, chi ki'o díon ni xiká Herodías, ña ni sa kuu ñadi'í ñani ra, ta ni sa naní Felipe. ⁴ Díon ni kee ra, chi di'a ni kaa Juan xí'ín rá:

—Kuachi nda'o kíán, chi ío yo'ó xí'ín ñadi'í ñanon —kaá na.

⁵ Sa'á ñoo ni ka'án rá ka'áni ñaá rá, tído yu'ú ra na ñoo ra, chi ni kandísa na ña Juan kúú iin profeta.

⁶ Tído tá ni naxino Herodes kua rá, dá ni sarsá'á de'e di'í Herodías noo rá. Ta kúú ni nata'an ini ra ña ni kee xi.

⁷ Sa'á ñoo ni ya'a yú'u rá ni ka'an ra to'on ta ña ki'o ra ndi ndáa míí vá ña'a ná kaka xi.

⁸ Dá ni daká'an kue'é ñaá ña kúú naná xi. Sa'á ñoo ni kaa xi xí'ín rá:

—Ki'o ní iin ko'o ná kaka diní Juan, ta dakódo ndúta ñayuu, noo'í —kaá xi xí'ín rá.

9 Tá n̄i kaa x̄i dión, kúnda'í nda'o n̄i kuu ini Herodes, tído sa'á ñ̄a n̄i x̄i'o ra to'on ra noo x̄i, ta sa'á ñ̄a n̄i seídó'o ndidaá ñ̄ayuu ndéi mesa ñ̄a n̄i ka'an ra dión x̄i'ín x̄i, sa'á ñ̄oó n̄i sa'anda ra choon ñ̄a dión koo. 10 Dá n̄i sa'anda ra choon noo soldado ra ñ̄a ná ka'anda ra diko Juan noo nákaa n̄a ve'e kaa. 11 Dá n̄i sa'anda raán, ta n̄i chikáa ra din̄i ná ini iin ko'o né'e ra n̄i kasáa ra n̄i x̄i'o raan noo tadi'í ñ̄oó. Dá n̄i x̄i'o x̄ian noo naná x̄i.

12 Dá n̄i kasáa ta xionoo x̄i'ín Juan n̄i naki'in ra yikí koño n̄a. Dá né'e raan n̄i sa'an ra n̄i dandúxi ra. Dá n̄i kee ra kua'an ra kastó'on ra x̄i'ín Jesús ñ̄a n̄i kuu.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i x̄i'o Jesús ñ̄a'a n̄i sasá'an o'on mil taa

13 Tá n̄i kandaá ini Jesús ñ̄a dión n̄i ndo'o Juan, dá n̄i kaa na ini iin barco, dá n̄i kee na kua'an n̄a iin ka x̄ián noo koó ñ̄ayuu ndéi. Tído n̄i kandaá ini ñ̄ayuu noo kua'an Jesús, dá n̄i kankuei na iin rá iin ñ̄oo noo ndéi na x̄ika sá'á ná tákuei na kua'an na ni'í ná Jesús. 14 Tá n̄i keta Jesús ini barco ñ̄oó, kúú n̄i xini n̄a ñ̄a kua'á nda'o ñ̄ayuu ndéi ndáti ñ̄aá. Ta kúú n̄i ku'u nda'o ini n̄a sa'a ná, sa'á ñ̄oó n̄i nduva'a na ndidaá n̄a kú'u ñ̄ó'o tein ñ̄ayuu ñ̄oó. 15 Tá n̄i ini kuu dáá ñ̄oó, dá n̄i natuu yati ñ̄aá ta xionoo x̄i'ín ná. Dá n̄i kaa ra x̄i'ín ná:

—Ko ta'on ve'e ndíta yati yó'o, ta sa n̄i ini va, sa'á ñ̄oó ka'anda ní choon noo ñ̄ayuu kuá'a yó'o ñ̄a ná ko'on n̄a noo ñ̄ó'o ñ̄oo kuálí, dá ná kuiin na ñ̄a'a kasá'an na.

16 Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Ko káni ta'an ko'on n̄a ndukú ná ñ̄a kasá'an na. Kì'o mii ndo'ó ñ̄a'a ná kasá'an na.

17 Dá n̄i kaa ra:

—K̄o t̄a'ón ñ̄a'a kua'a né'e ndu. S̄ava'a o'ón pan xí'ín ūu t̄iyaká va.

18 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'án ndo ki'in ndóan, tá dáá.

19 Dá n̄i sa'anda n̄a choon ñ̄a ndidaá ñ̄ayuu ná kande na noo ita ñoó. Dá n̄i tiin na ndin o'ón pan ñoó xí'ín ndi nduú t̄iyaká ñoó. Dá n̄i n̄ande'é noo ná chí induú. Dá n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios sa'án. Dá n̄i dak̄uáchi na pan ñoó xí'ín t̄iyaká ñoó. Dá n̄i xi'o naan noo t̄aa xíonoo xí'ín ná. Dá n̄i dasá ráan noo ñ̄ayuu kuá'a ñoó. 20 Dá n̄i sasá'an ndidaá ñ̄ayuu ñoó nda n̄i ndinoo va'a ini na. Dá tá n̄i ndi'i, dá n̄i dak̄utí t̄a xíonoo xí'ín Jesús ñoó ux̄i ūu t̄iyika xí'ín ñ̄a'a n̄i kandoo noo n̄i sasá'an na. 21 Ta táto'on o'ón m̄il t̄aa n̄i sasá'an n̄i kee Jesús, ta k̄o ín ta'on ní kekuendá nañá'a xí'ín takuálí.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i xika Jesús noo taño'o

22 Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa'anda Jesús choon noo t̄aa xíonoo xí'ín ná ñ̄a ná kaa ra ini barco, ta ná chika'anda ra ko'ón ra iin k̄a xoo taño'o. Dá n̄i kandoo Jesús ka'an n̄a ndisá'án xí'ín ñ̄ayuu kuá'a ñoó. 23 Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an n̄a ndisá'án xí'ín ná, dá n̄i kee na kua'an n̄a din̄i yúku ín ñoó ka'an n̄a xí'ín Ndios. Dá tá n̄i kuaá, iin tó'ón m̄il vá ná nákaa din̄i yúku ñoó. 24 Ta duú n̄i ta'í dáo ñ̄i vá barco ñoó kua'an ra noo taño'o ñoó. Ta kúu xoo dí'a xoo dí'a nákuin ndichi takuñí ñ̄ani tá'an rá ndika barco noo kánoo rá kua'an ra, ta deén nda'o veí tach̄i chí xoo noo kua'an ra.

25 Dá tá n̄i kundikí, dá n̄i kee Jesús xíka na noo takuñí ñoó kua'an n̄a ni'i ná barco ñoó. 26 Tído tá n̄i

xini ta xíonoo xí'ín Jesús ña xíka na veí na noó takují
ñoó, kúu nī kandađí nda' o ra, ta nī kayu'ú rá:

—¡Káa veí í'íná!

Ta kúu nī' i nda' o nī kayu'ú rá sa' á ña nī yu'ú ra.

²⁷ Ta kúu nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndeé koo ini ndo. Míí vá yu' u kúuí. O sa yu'ú
ndo.

²⁸ Dá nī kaa Pedro xí'ín ná:

—Tatá, tá míí ní kúu ní, konó ní ná kakai noó
takují xaan saai nī' í míí ní.

²⁹ Dá nī kaa na xí'ín rá:

—Nakíí.

Dá nī noo Pedro. Dá nī kee ra xíka ra noó takují
ñoó kua' an ra nī' i rá Jesús. ³⁰ Tído sa' á ña ndé' é rá
ña deen kána tachí ñoó, sa' á ñoó nī kixian nī yu'ú
ra. Ta kúu nī kasá' á kokeťa ka' ani ra kua' an ra ini
takují. Dá nī kayu'ú rá:

—¡Dákaki ní yu' u, tatá!

³¹ Dá nī tiin na ndá' a rá nī kane' e na, dá kaá na
xí'ín rá:

—Cháá nda' o kándéé inon yu' u. ¿Ndiva' a nī
nakani kuáchí inon?

³² Dá tá nī keťa na xí'ín rá ini barco, kúu nī sa tuu
va tachí déen ñoó. ³³ Dá nī natuu yati ndidaá ta
ño' o ini barco ñoó noo Jesús, ta nī sa ndaño' o ñaá
rá, ta kaá ra xí'ín ná:

—Míí an ndaa ndisa de' e Ndios kúu míí ní.

*Dí' a nī kuu tá nī nduva' a Jesús na kú' u ndéi chí
kuendá Genesaret*

³⁴ Dá tá nī ndi' i nī chika' anda na noó taño' o ñoó,
dá nī saá na noo kúu kuendá Genesaret. ³⁵ Tá nī
nakoni ñayuu ñoó ña Jesús kúu ná, dá nī taxí tá' an
na nī sa' an na iin rá iin ñoo ñó' o ñoó, ta nī kastó' on

na xí'ín ndidaá ñayuu ña ni kasáa Jesús. Ta ndáka na ndidaá na kú'u ni saa na noó Jesús. ³⁶ Dá ni seí nda'í na noo Jesús ña ná konó ná dako'on ndá'a ná sava'a yu'ú kotó na, dá ná nduva'a na, kaá na. Ta ndidaá na ni dakó'on ndá'a yu'ú kotó na ñoó ni nduva'a.

15

Yó'o dána'a Jesús ña kánian kee yó ña kóni Ndios, ta o duú ña kóni taa

¹ Ta kúu ni natuu yati dao ta fariseo xí'ín ta dána'a ley Moisés noó Jesús. Ta yó'o kúu ra ni kii ñoo Jerusalén. Dá ni kaa ra xí'ín ná:

² —¿Ndiva'a ko kée ta xionoo xí'ín mií ní tát'o'on k'i'o ni daná'a ta sá'ano ñoo yo tá sata? Ch'i ko nákata ra ndá'a rá xí'ín ñaño'ó, dá keí rá pan.

³ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ndo'ó, ¿ndiva'a dánkoo xoo ndó choon sa'ándá Ndios, ta ndí'i cháa ka ini ndo kee ndó choon ni sa'anda ta sá'ano ñoo yo? ⁴ Dá ch'i di'a kua'an choon ni sa'anda Ndios: “Koo ñaño'ó ndó noo tatá ndo xí'ín noo naná ndo”, ta “Ndi ndáa mií vá ñayuu ná ya'a ka'an ndava'a xí'ín tatá na o xí'ín naná na, na yó'o kúu na kánian kuu.” ⁵ Tído ndo'ó kúu ra kaá ña kuu va ka'an ñayuu xí'ín tatá na, xí'ín naná na: “O kúu ta'on chindeéi mií ní xí'ín ña'a né'e va'i, ch'i sa ni kaaj k'i'oi ña noo Ndios.” ⁶ Ta sa'á ña ká'an na dión, sa'á ñoó ko káni kaan chindeé ná tatá na xí'ín naná na, kaá ndo'ó. Ta dión kée ndó dátúú ndó choon ni sa'anda Ndios xí'ín ña ni ndaki ini mií ndó.

⁷ 'i Taa uu noo vá kúu ndó! Ndaa va ni ka'an profeta Isaías sa'a ndo, ch'i di'a ni taa na:

⁸ Tá'an ñayuu ndéi viti kéká'ano na yu'u xí'ín yú'u
oon va na,

tído xí'ín níó ná kọ kóni ta'on na yu'u.

⁹ Kọ ndáya'i ta'on ña ndáño'o na yu'u,

dá chī ña dána'a na kúú ña nī ndaki ini ñaxintóni
taa va.

¹⁰ Dá nī kana Jesús ñayuu kuá'a ñóó ña ná natuu
yati cháá ka na, dá nī kaa na xí'ín ná:

—Kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó, dá
katóni va'a ini ndo. ¹¹ Ni iin ña'a seí ndo kọ dáyakọ
ñaá noo Ndios. To'on kánkuei yú'u vá ndó kían
dáyakọ ñaá.

¹² Dá nī natuu yati taa xíonoo xí'ín ná, dá nī kaa
ra:

—¿Á ná'á ní ña nī tar'u'u nda'o ini ta fariseo sa'á
ña nī ka'an ní dión?

¹³ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndidaá yuku, ña kọ ní xíti tatái, na ió induú,
ñoó kían kánian to'on na xí'ín nda yo'an. ¹⁴ Ná dá'a
ni nakani ini ndo sa'a rá, chī taa kọ túu noo vá kúú
rá, ta tíin ndaa ra dao ka na kọ túu noo. Chī tá tíin
ndaa iin taa kọ túu noo iin ka ta kọ túu noo, dá kían
ndi nduú ra kuei ini yái.

¹⁵ Dá nī kaa Pedro xí'ín ná:

—Nakani ní xí'ín ndu'u ndi dándáki to'on nī
dakí'in tá'an ní nī daná'a ní noó ñayuu kuá'a ñóó.

¹⁶ Dá nī kaa na xí'ín Pedro:

—¿Á dión ta'ani kọ kátóni ta'on ini ndo'ó? ¹⁷ ¿Á
kọ kándaá ta'on ini ndo ña ndidaá ña'a seí ñayuu,
ini tixi va na kua'an? Tá kúú tá nī ndi'i, dá kua'an
na satá vé'e tatá náan. ¹⁸ Tído to'on kánkuei yú'u
ná, ñóó kían vei nda maá níó ná, ta ñóó di'a kían
dáyakọ ñaá noo Ndios. ¹⁹ Dá chī nda maá níó ná vei
ña kini nákanini ini na kee na, dá ka'ání ná ñayuu, ta

kée na kuachi xí'ín nā kō kúú ñadi'í nā o yíi ná, ta kée na ñā ka'an noo xí'ín ñíi ná, ta kí'in kuí'íná ná, ta káva'a na kuachi tó'ón sa'a dao ka nā, ta ká'an ndava'a na sa'a ndi ndáa mií vá ñayuu. ²⁰ Ndidaá ñā kini yó'o kían dáyako ñáá noo Ndios. Tído ñā kō nákata na ndá'a ná xí'ín ñāñó'ó, dá keí ná ñā'a, kō dáyako ta'on ñáá noo Ndios.

Dì'a nì kuu tá nì nduvá'a Jesús iin de'e dì'í ñá'á túkú

²¹ Dá nì keta Jesús ñoo ñoó, dá nì kee na kua'an nā xí'ín taa xíonoo xí'ín ná chí kuendá ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón. ²² Ñoó nì kasáa iin ñá'a, ta kíán iin ñá'a kuendá Canaán. Ta nì kixián iin ñoo ló'o nákaa yati ñoó. Dá nì kayu'án Jesús:

—Tatá, mií ní nā kúú de'e nā ve'e rey David, ku'u ini ní sa'á yu'u, chī ndó'o nda'lo ní o de'e dì'í kée iin espíritu kini.

²³ Tído ni iin to'on kō ní ka'an nā xí'án. Dá nì natuu yati tã xíonoo xí'ín ná. Dá nì seí nda'í rã noo Jesús, ta kaá rã xí'ín ná:

—Ka'an ní xí'ín ñá'a káa ná ko'an, dá chī káyu'ú nda'a vaán tákaaán veí ñá sata yo.

²⁴ Dá nì kaa Jesús:

—Sava'a noó nā Israel, nā kúú tát'o'on iin léko, kirí nì ndañó'ó vá, nì tanda'á Ndios yu'u veíi.

²⁵ Dá nì kasáa ñá'a ñoó nì sa kuíin xitíán noo Jesús, ta nì kaaan:

—¡Chindeé ní yu'u, tatá!

²⁶ Dá nì kaa Jesús xí'án:

—Kō vá'a ta'on kuio ndaa yo pan ndá'a takuálí, ta kí'o yóan noó tina.

²⁷ Dá nì kaa ñá'a ñoó xí'ín ná:

—Ndaa va ká'an ní, tatá. Tído seí va tina ñóó yúchi pan ña kuéi yú'u mesa sato'o ri.

²⁸ Dá ni kaa Jesús xí'an:

—Naná ló'o, miian ndaa ndisa kándéé ká'ano inon yu'u. Ta ná ko'in keei ña xikon —kaá na.

Ta kúú mií hora daá ñóó ni nduva'a de'e di'aa.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús kua'á nda'o ñayuu

²⁹ Dá ni kee Jesús kua'an na. Tá ni kasandaá yati na yú'u taño'o naní Galilea, dá ni kaa na diní iin yúku ín ñóó. Dá ni sa koo na ió na. ³⁰ Ta kua'á nda'o ñayuu ni natuu yati noo ná, ta ndáka na na ni natíi sa'a, xí'in na ko túu noo, xí'in na ko kuú ká'an, xí'in na ko ndáa va'a ndá'a xí'in sa'a, xí'in na ndó'o dao ka kue'e, ni kasáa na ni chindei ñaa ná noo ín Jesús. Dá ni nduva'a ñaa ná. ³¹ Ta kúú ni naá ini ñayuu ñóó sa'á ña ni naka'an na ko kuú ka'an, ta ni nduva'a na ko ndáa va'a ndá'a xí'in sa'a, ta ni nakaka na ni natíi sa'a, ta ni natuu noo na ko túu noo. Ta ni keká'ano ndidaá ñayuu ñóó Ndios, na ndáño'o na Israel.

Di'a ni kuu tá ni xi'o Jesús ña'a ni sasá'an komi mil taa

³² Dá ni kana Jesús taa xionoo xí'in ná ñóó. Dá ni kaa na xí'in rá:

—Kú'u nda'o inii sa'á ñayuu kuá'a yó'o chi sa ni xino oni kuú ndéi na xí'in yu'u, ta koó ka ña'a kasá'an ná. Tído ko kóni ta'on yu'u tanda'á nditai na no'o ve'e na, dá chi oon ni kuu yi'í na íchi.

³³ Dá ni kaa ta xionoo xí'in ná ñóó:

—¿Ndeí ki'in yó kua'a pan noo kúú ño'ó ichí yó'o ki'o yó kei ñayuu kuá'a yó'o, dá ndinoo ini na?

³⁴ Dá ni ndato'ón ñaa Jesús:

—¿Ndidaá pan né'e ndó?

Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Usa va pan né'e ndu'u, xí'ín cháá t̄iyaká.

³⁵ Dá n̄i sa'anda Jesús choon ña ná kandēi ñayuu ñóo noñó'o. ³⁶ Dá n̄i tiin na ndin usa pan xí'ín t̄iyaká ñóo. Dá n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios. Dá n̄i sa'anda na pan ñóo. Dá n̄i xi'o naan noo ta xíonoo xí'ín ná. Dá n̄i dasá raan noo ñayuu kuá'a ñóo. Ta dión ta'ani n̄i kee na xí'ín t̄iyaká ñóo. ³⁷ Dá n̄i sasá'an ndidaá ñayuu ñóo nda n̄i ndinoo va'a ini na. Tá n̄i ndi'i, dá n̄i dakúti rá usa t̄iyika xí'ín ña n̄i kandoo noo n̄i sasá'an ñayuu ñóo. ³⁸ Ta ta n̄i sasá'an ñóo n̄i sa kuu táto'on komi mil, ta ko ín ta'on ní kekuenda na ñá'a xí'ín takuálí.

³⁹ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i ka'an Jesús ndisá'an xí'ín ñayuu kuá'a ñóo. Dá n̄i kaa na ini barco xí'ín ta xíonoo xí'ín ná. Dá n̄i ki'in na kua'an na chí kuenda Magdala.

16

Yó'o n̄i xika ta fariseo ña ná kee Jesús iin ña'a ndato

¹ Ñóo n̄i kasáa dao ta fariseo xí'ín ta saduceo, ta n̄i ka'an rá dátuu rá Jesús, chi n̄i xika ra ña kee na iin ña'a ndato chí induú, dá ná kande'á á miían ndaa n̄i kii na noo Ndios. ² Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Tá kua'an kuaá, dá kaá ndo: “Va'a nda'o koo taan, chi n̄i kana kua'á induú.” ³ Tá n̄i tuu noo na'a, dá kaá ndo di'a: “Kana nda'o tach̄i kuu víti, chi n̄i kana kua'á induú, ta ín víkó nda'o.” ¡Kúú ndó ñayuu uu noo, dá chi va'a t̄i'a ndó kándaá ini ndo ndi kee induú, tído ko kándaá ini ndo ndi kóni kaa ña ná'ano xiní ndo tiempo viti! ⁴ Ñayuu k̄ini nda'o

ndéi tiempo viti, ta xiní xíxi na Ndios, chí xíkā nā ña kee yu'u ña ndato noo ná, dá kandísa na. Tído o kée ta'an vai ni iin ña ndato noo ná. Sava'a ña ndato ni ndo'o Jonás koni nā ndo'o yu'u —kaá nā.

Dá ni dānkoo ñaá Jesús, dá ni kee na kua'an nā.

Dì'a kua'an ña ni dána'a Jesús sa'á ña ko vá'a dána'a ta fariseo

⁵ Ta ni saā nā iin ká xoo taño'o, tído ni nandodó ta xionoo xí'in ná kane'e ra pan keí rá xí'in ná. ⁶ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Kandaa ndo mií ndó noo ña dákuita tachí pan, ña kían kéchóon ta fariseo xí'in ta saduceo.

⁷ Dá ni kasá'á ndátó'ón tá'an mií ta xionoo xí'in ná ñoó:

—Dión ká'an nā, chí ko ní sá ne'e yó pan kixió.

⁸ Kúu ni kandaa va ini Jesús ña ni ka'an ra dión. Dá ni kaa nā xí'in rá:

—¿Ndiva'a ndátó'ón kuáchi ndo sa'á ña koó pan né'e ndó? ¿Á cháá vá kándée ini ndo yu'u, ndani?

⁹ Ta, ¿á ko kándaa ij vá ini ndo? ¿Á ko ndísaā ta'on ini ndo ña o'on va pan ni tiin yu'u ni xí'oi ni sasá'an o'on mil taā ñoó? ¿Á ko ndísaā ta'on ini ndo ndidaá tiyika ni dakútí ndó xí'in ña ni kandoo noo ni sasá'an ñayuu ñoó? ¹⁰ Ta, ¿á ko ndísaā ta'on ini ndo ña usā va pan ni tiin yu'u ni xí'oi ni sasá'an komi mil taā? Ta, ¿á ko ndísaā ta'on ini ndo ndidaá tiyika ni dakútí ndó xí'in ña ni kandoo noo ni sasá'an ñayuu ñoó? ¹¹ ¿Á ko kándaa ij vá ini ndo ña ko ní ka'an ta'on vei sa'a pan? Chí ña ni ka'in xí'in ndó kían dándaki ña kánian kandaa ndo mií ndó noo ña dákuita tachí pan, ña kéchóon ta fariseo xí'in ta saduceo.

12 Dá ví n̄i k̄andaa ini ra ñ̄a k̄o ní ka'an na sa'á ñ̄a kánian k̄andaa ra mií rá noó ñ̄a dákuita t̄achí ndisa pan. Ch̄i di'a n̄i ka'an na ñ̄a k̄andaa ra mií rá noó to'on dána'a t̄a fariseo x̄í'ín t̄a saduceo.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaa Pedro ñ̄a Jesús kúú Cristo, na dákaki ñ̄aá

13 Tá n̄i saá Jesús chí ñ̄oo Cesarea Filipino, dá n̄i ndato'ón ná t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná, ta kaá na x̄í'ín rá:

—¿Ndá yoo kúú yu'u, na n̄i nduu t̄a ñ̄ayuu yó'o, kaá ñ̄ayuu ñ̄oó?

14 Dá n̄i kaa t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná:

—Dao na kaá ñ̄a kúú ní Juan, na sa dákódo ndúta ñ̄ayuu. Ta dao ka na kaá ñ̄a kúú ní profeta Elías. Ta dao ka na kaá ñ̄a kúú ní profeta Jeremías. Ta dao na kaá ñ̄a kúú ní iin ka profeta.

15 Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Ta ndo'ó viti, ¿ndá yoo kúú yu'u, kaá ndo'ó?

16 Dá n̄i kaa Simón Pedro:

—Mií ní kúú Cristo, na dákaki ñ̄aá. Ta mií ní kúú de'e Ndios takí.

17 Dá n̄i kaa na x̄í'ín Pedro:

—Ndiká'án ví yo'ó, Simón, de'e Jonás, dá ch̄i o duú ñ̄ayuu ní dátoon ñ̄axintónon, dá nákonon yu'u. Di'a tatái Ndios, na ió induú vá, n̄i datóon nooon.

18 Ta ká'an ta'ani yu'u x̄í'ón viti ñ̄a kananí yo'ó Pedro, ñ̄a kóni kaa yuu, ta satá yuu yó'o ko'in kava'i ve'e ñ̄o'í, na kúú kuendái, ta o kándeé ta'on ñ̄a kúú yái nd̄i dánaá ñ̄aáán. 19 Ta noo ndá'a miíon nak̄i'o yu'u nda'á kaa, dá ka'andon choon noó ñ̄ayuu ñ̄o'ó t̄ixi ndá'a Ndios. Ch̄i tá ná ka'andon choon noó ñ̄ayuu Ndios, ta kuiin Ndios x̄í'ón. Tá ná kadon dao choon noo ná, ta kuiin ta'ani Ndios x̄í'ón —kaá na.

20 Dá n̄i sa'anda n̄a choon noó t̄a xíonoo xí'ín ná ñ̄a ná dá'a ni ka'an r̄a xí'ín ni iin tó'ón ñ̄ayuu ñ̄a mií ná kúú Jesús, n̄a kúú Cristo.

Yó'o kásto'on Jesús xí'ín t̄a xíonoo xí'ín ná ndi ndo'o na, dá kuu n̄a.

21 Nda daá n̄i kasá'á ná kásto'on na xí'ín t̄a xíonoo xí'ín ná ñ̄a miian ko'on n̄a ñoo Jerusalén, dá ndo'o naní nio ná kee t̄a sá'ano xí'ín t̄a duti sakua'a, xí'ín t̄a dána'a ley Moisés, ta kuu n̄a. Ndi'i, dá nataki n̄a t̄ixi kuú óni. 22 Dá n̄i taó xóo ñ̄aá Pedro. Dá n̄i kasá'á rá dánani ñ̄aá rá, ta kaá r̄a xí'ín ná:

—Tatá, o kónó ta'on Ndios ñ̄a ndo'o ní dión. ¡Ni iin kuú o ndó'o ní dión!

23 Dá n̄i n̄andió koo Jesús n̄i sa nde'é ná Pedro. Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—¡Kua'án kuxoo noó, ch̄i kéeón t̄ato'on kée ñ̄a u'u! Yo'ó kúú r̄a kétéin noó, ch̄i ko nákani inon sa'á ñ̄a kóni Ndios, di'a nákani inon t̄ato'on k̄i'o nákani ini t̄a va.

24 Dá n̄i kaa n̄a xí'ín t̄a xíonoo xí'ín ná:

—Ndi ndáa ndo'ó ká'án kanoo xí'ín yu'u, dá k̄ian kánian dánkoo ndó ñ̄a kóni mií ndó, ta natiin ndó cruz, ñ̄a k̄ian ió ndo kuu ndo sa'í, ta ndiko ndo yu'u, ná ko'o. 25 Ch̄i ndi ndáa n̄a kóni dáka'ki na mií ná ñ̄ayuu yó'o, noón di'a kúú n̄a kuu. Tído ndi ndaá n̄a xí'o mií ñ̄a kuu n̄a sa'a yú'u, noón di'a kúú n̄a ni'í ñ̄a kataki n̄a. 26 Dá ch̄i, ¿ndí k̄ian va'a ni'í ñ̄ayuu tá ná kandeé ná ni'í ná ndidaá ñ̄a kuiká ió ñ̄ayuu yó'o, ta naá vá ná noo Ndios? O, ¿ndí k̄ian kúú ñ̄a'a ndáya'i cháá ka tá o duú ñ̄a ni'í ná ñ̄a kataki chíchí ná, ká'án ndó? 27 Dá ch̄i iin kuú, dá nandió koo n̄a n̄i nduu t̄a ñ̄ayuu yó'o kasaa n̄a, ta ndato naye'e ndaa n̄a t̄ato'on k̄i'o náye'e tatá n̄a, ta nandió koo

na xí'ín ndidaá ángel kéchóon noo ná, dá chiya'i na iin rá iin ñayuu tátò'on kì'o káa choon ñi kee na. ²⁸ Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ío dao ndo'ó, na ndíta yó'o, o kuú ta'on ndó nda ná koni ndo na ñi nduu taa ñayuu yó'o tá koo na kii na dándáki na —kaá Jesús.

17

Di'a ñi kuu tá ñi naye'e ndaa ñi Jesús xí'ín dá'on ná

¹ Tá ñi ya'a iño kuú, dá ñi kee Jesús ndáka na Pedro, xí'ín Jacobo, xí'ín ñani ra, ta naní Juan kua'an na diní iin yúku dikó. ² Ta ñoo ñi nadaon na tátò'on kì'o káa na noo rá. Kúu ñi naye'e ndaa oon ví noo ná tátò'on yé'e ndindii. Ta ñi ndukuxí kachi dá'on ná tátò'on kì'o ndato tóon ñó'o. ³ Ta kúu iin kuití vá ñi na'a noo Moisés xí'ín Elías, ta ndíta na ndátó'ón ná xí'ín Jesús. ⁴ Dá ñi kaa Pedro xí'ín Jesús:

—Va'a kúu ndéi ndu yó'o, tata. Tá kóni ní, dá ná kava'a ndu oní tiya'ó. Iian ná koo mií ní, ta iian ná koo Moisés, ta iin kaan ná koo Elías —kaá ra.

⁵ Ta xían nani ká'an ij Pedro xí'ín ná, kúu ñi naxino iin viko ndato yé'e. Ta kúu ñi dadá'i ñaa. Ta kúu tein viko ñoo ñi seido'o ra ñi ka'an Ndios:

—Ta yó'o kúu de'e maní yu'u, ta náta'an iní xiní xí. Kueídó'o ndó to'on ká'an xí —kaá na.

⁶ Tá ñi seídó'o ta xionoo xí'ín ná ñoo to'on ñi ka'an Ndios, dá ñi sa kuíta xití rá, ta ñi xino taan ra nda noñó'o, ta ñi yu'ú nda'o ra. ⁷ Dá ñi natuu yati Jesús noo ndéi ra, dá ñi kani ndá'a ná sata rá, dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Ndakuei ndó, ta ná dá'a ni yu'ú ndo.

⁸ Dá tá n̄i ndane'e noo rá, kúú sa koó ka va taa ñoó ndíta xí'ín Jesús. Ndádá iin tó'ón míí vá ná lín noo rá.

⁹ Ta noó konoo Jesús kua'an n̄a ndika yúku ñoó xí'ín taa ñoó, dá n̄i sa'anda n̄a choon noo rá, ta kaá n̄a:

—Ná dá'a ni nakani ndó xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'á ñ̄a n̄i na'a Ndios noo ndo nda ná kasandaá kuu nataki n̄a n̄i nduu taa ñayúú yó'o.

¹⁰ Dá n̄i ndato'ón rá Jesús:

—¿Ndiva'a ká'an taa dána'a ley Moisés ñ̄a dinñó'ó ka kánian kii profeta Elías, dá kasaa n̄a dákaki ñ̄aá?

¹¹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndaa va ká'an ra ñ̄a dinñó'ó ka kánian kii Elías ndeyíko n̄a ndidaá ñ̄a'a. ¹² Tído yu'u ká'in xí'ín ndó ñ̄a sa n̄i kixi va Elías, ta ko ní nákoní ta'on ñ̄aá rá, chí n̄i kee ra xí'ín ná tát'on kí'o n̄i ka'án míí rá. Ta dión ta'ani ko'on ra kee ra xí'ín n̄a n̄i nduu taa ñayúú yó'o —kaá n̄a.

¹³ Dá n̄i kandaá ini ta xionoo xí'ín ná ñóó ñ̄a ká'an n̄a sa'a Juan, n̄a sa dakódo ndúta ñayuu.

Dí'a n̄i kee Jesús n̄i nduva'a na iin tayíí nákaa espíritu kini

¹⁴ Tá n̄i naxino n̄a noo ndéi ñayuu kuá'a ñoó, dá n̄i natuu yati ñ̄aá iin taa, dá n̄i sa ku'in xití rá noo Jesús, dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

¹⁵ —Tatá, ku'u ini ní sa'á de'e ló'j, dá chí ndó'o xi kue'e xí'í yí'í, ta ndó'o nda'o níó xí, chí kánkao nda'o xi noo k̄éí ñó'ó, xí'ín noo ñó'ó takuíí k̄éé kue'e ndó'o xi. ¹⁶ Ta ndákai xí n̄i kasáai noo taa xionoo xí'ín ní, dá nduva'a ñ̄aá rá, tído ko ní kándéé ta'on ra —kaá ra.

¹⁷ Dá n̄i kaa Jesús:

—¡Nandeeé ká vían ñayuu kò kándisa kúú ndo'ó, ta dó'ó nda'o ndó! ¿Ndidaa ká ví kooi xí'ín ndó? Ta, ¿ndidaa ká ví k'i'o ndeé iní sa'a ndó? Kane'e ndó tayíi xaan nakíi ndo —kaá na.

¹⁸ Dá nì sa'anda Jesús choon noo espíritu kini nákaa ini xi. Dá nì ketaan kua'an. Ta kúú iin ndée vá nì nduva'a xi mií hora daá ñóó.

¹⁹ Dá nì natuu yati ta xionoo xí'ín ná noo ná, dá nì ndato'ón xoo ñaá rá:

—¿Ndiva'a kò ní kándeé ndu'u taó ndú espíritu kini ñoó?

²⁰ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Chì cháá vá nì kándeé iní ndo ña nduva'a xi kee Ndios. Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña va'ará lú'u kándeé iní ndo Ndios tát'on k'i'o leé ndíki mostaza, dá kían kuu va ka'an ndo xí'ín yúku ín káa: “Kua'an ná kuiion chí káa”; ta kúú dión vá kakuuan. Ta kúú ni iin ña'a o kákuu ña kuáchì noo ndo. ²¹ Tído o kándeé ta'on ndó taó ndo espíritu kini, ña kée dión, tá ná o káka ndo ña manì noo Ndios, ta xían nani o káne'e ij ndo —kaá na.

Yó'o kásto'on tuku Jesús ndi ndo'o na, dá kuu na

²² Ta nani ndéi na kuendá Galilea, dá nì kaa Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná:

—Ko'on iin taa nakí'o ra na nì nduu taa ñayuu yó'o noo ndá'a ta xiní u'u ñaá, ²³ dá ka'ání ñaá rá. Tído tixi kuú óni, ta kúú nataki va na —kaá na.

Ta kúú nì kunda'í nda'o ini ra sa'á ña nì ka'an na dión.

Di'a nì kuu tá nì xì'o Jesús di'ón sa'a ve'e ño'o ká'ano

24 Tá n̄i sā n̄a ñoo Capernaum, dá n̄i nātuu yati dao tāa kí'in ya'i sa'a ve'e ño'o ká'ano noo ió Pedro, dá n̄i ndāto'ón ñaa rá:

—¿Á ko xí'o ta'on maestro ní di'ón sa'a ve'e ño'o?

25 Dá n̄i kaa Pedro:

—Jāan, xí'o nāan.

Tá n̄i ndu'u Pedro ve'e, ta kúu yachi va n̄i ndāto'ón ñaa Jesús:

—¿Ndi ká'an yo'ó, Simón? ¿Ndá noo kí'in ya'i ta né'e choon ñayuú yó'o sa'a ñó'o? ¿Á noo ña ñoo mií rá, o noo ña ñoo tukú dándáki ra?

26 Dá n̄i kaa Pedro:

—Noo ña ñoo tukú vá kí'in ya'i ra.

Dá n̄i kaa Jesús:

—Jāan, chi n̄a ñoo ra, ko káni ta'an vaan chiya'i na. 27 Tído ná dá'a ni dár'u'u yo rá. Kua'an yú'u taño'o, ta tiión tiyaká, ta kirí mií noo n̄i tiión, ta nandika yú'u ri. Ta ñoo nani'on iin di'ón kaa. Ta kane'ón ña kison, dá ki'ón ña noo rá sa'a yú'u xí'in sa'a miíon —kaá ña.

18

Yó'o dána'a Jesús sa'a ndá yoo kúu ña ndáya'i cháa ka noo Ndios

1 Ta tiempo daá ñoo n̄i nātuu yati ta xionoo xí'in Jesús noo ió ña, dá n̄i kaa ra xí'in ná:

—¿Ndá yoo kúu ña ndáya'i cháa ka tein ña ñó'o tixi ndá'a Ndios?

2 Dá n̄i kana Jesús iin tayii ló'o iin ñoo n̄i sā xi noo ná. Dá n̄i chikani ñaa ná tein tāa xionoo xí'in ná ñoo. 3 Dá n̄i kaa ña:

—Mián ndaa ná ka'in xí'in ndó ña tá ná o nádaon ndó mií ndó nduu ndó táto'on ki'o kúu takuáli, dá

kían ni iin kuu o koní ndo ndu'u ndó tixi ndá'a Ndios. ⁴ Chì ndí ndáa na kénóo mií tátò'on kì'o kúú takuálí, noón vá kúú na ndáya'i cháá ka tein na ñó'o tixi ndá'a Ndios. ⁵ Ta ndi ndáa miíó ñayuu ná natiin va'a iin takuálí ta káa tátò'on kì'o káa tayíí yó'o sa'á ña kúú ná kuendá yu'u, dá kían keei kuendá ña mií vái nì natiin va'a na.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni dáka'an kue'é yo dao ka ñayuu ña ya'a na kee na kuachi

⁶ 'Ta ndi ndáa mií ñayuu kándéé dáka'an kue'é takuálí kándísa yu'u ña ya'a xi kee xi kuachi, noón kúú na va'a cháá ka ná kandiko yuu molino diko ná, ta ná dáketá ñaá ná nda maá ini taño'o. ⁷ ;Nda'í kúú ví ñayuu ndéi ñayuú yó'o, chì kuá'á nda'o ña'a dáka'an ñaá, dá ya'a na kee na ña kini! Ta daá kuití vei ña dáka'an ñaá ña kee na kuachi. Tído jnda'í cháá ka ví ndo'o na dáka'an kue'é dao ka ñayuu, dá ya'a na kee na kuachi!

⁸ 'Sa'á ñoó tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín ndá'a ndo o sa'a ndo, dá kían ka'anda ndo iin xooan, ta dákána ndóan. Chì va'a cháá ka ví ña ku'u ndó noo ió Ndios xí'ín iin xoo ndá'a ndo o xí'ín iin xoo sa'a ndo o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndi nduú ndá'a ndo o ndi nduú sa'a ndo kaño'o ndó indayá noo kéj ñó'o, tá'an ña ni iin kuu o ndá'o. ⁹ Tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín nduchí nóo ndo, dá kían taó ndoán, ta dákána ndóan. Chì va'a cháá ka ví ña ku'u ndó noo ió Ndios xí'ín iin xoo nduchí nóo ndo o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndi nduúan kaño'o ndó indayá noo kéj ñó'o.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin léko nì ndañó'o

¹⁰ 'O sa káño'ó ndó ni iin tó'on takuálí yó'o, chì miían ndaa ká'in xí'ín ndó ña daá ndíta va ángel

ndáka ñaá náki'o na kuendá sa'a xí noo tatái, na ió induú, ¹¹ chí nī kasáa na nī nduu taa ñayuu yó'o nandukú ná ñayuu nī kana xoo noo Ndios, dá dákaaki ñaá ná.

¹² '¿Ndi kée iin taa ndáka iin ciento léko tá nī ndañó'ó iin rí, ká'án ndó? ¿Á kō dánkoo ta'on ra komi díko sa'on komi ka ríón, dá ki'in ra ko'on ra yúku nandukú rá kirí nī ndañó'ó ñoó? ¹³ Dá tá nī naní'í rá rí, ná ka'an ndaaí xí'ín ndó ña kádií cháá ka iní ra sa'a kiríóón o duú sa'á komi díko sa'on komi kirí kō ní ndañó'ó ñoó. ¹⁴ Ta dión ta'ani kō kóni ta'on tatá yō Ndios, na ió induú, ña ndañó'ó iin káa takuálí yó'o.

Yó'o dána'a Jesús ña kánian ku'u ká'ano ini yō sa'a sátá'an yó

¹⁵ 'Ta tá nī ya'a iin káa ñani ndo nī kee na iin kuachi noo ndo, kua'án ndo dánani ndó na noo kō iin ndéi. Tá nī nakoni na kuachi na, dá kían nandei va'a tuku ndó. ¹⁶ Tído tá kō kóni na nakoni na kuachi nī kee na, dá kían kua'án ndo kuaka ndó iin o uu ka ñayuu, dá chí kaá ley ña uu o oní taa xínñó'ó kī'o kuendá sa'a iin ña'a, dá kían keyíko choon. ¹⁷ Tído tá kō ní kékuendá na ñayuu ndáka ndó nī sa'an ndo, dá kían naki'o ndó kuendá noo ndidaá na kándisa xí'ín ndó sa'á kuachi nī kee na. Tá nī noo na kándisa ñoó kō ní xín na nakoni na kuachi na, dá kían ná kandōo na kakuu na iin na kō ná'á Ndios, o iin na kí'in ya'i sa'a ñó'o noo ndo.

¹⁸ 'Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña tá ná kadi ndo dao choon noo ñayuu ñayuu yó'o, kuiin va Ndios xí'ín ndó nda induú. Ta tá ná ka'anda ndo choon noo dao ka na ñayuu yó'o, kuiin ta'ani Ndios xí'ín ndó nda induú. ¹⁹ Ta nándió kōo tukui ká'in

xí'ín ndó ña tá náki'in tá'an uu ndo, ta iin noo ni nduu ñaxintóni ndo, ta kaka ndo ndi ndaa mií vā ña'a, dá kían tatái Ndios, na ió induú, kī'o na ña noo ndo. ²⁰ Dá chi noo náta ka uu o oni ñayuu ndéi na kéká'ano na yu'u, me'í na ñoo iói.

²¹ Dá ni natuu yati Pedro noo ná, dá ni kaa ra:

—Tatá, ¿ndidaá ta'ándá kánian ku'u ká'ano ini sa'a ñani tá yá'a na nooi? ¿Á nda usá ví ta'ándá?

²² Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—O dúú usá oon ni ta'ándá, kaá yu'u. Di'a nandio kooón ku'u ká'ano inon sa'a ná oni diko uxí ta'ándá. Ta keeón dión usá ta'ándá.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'á uu taa tái noo iin rey

²³ Kī'o dándáki Ndios ñayuu na kían tátō'on kī'o kée iin rey tá ndékuendá ra xí'ín ta kéchóon noo rá.

²⁴ Iin kuú, dá ni kasá'á rá ndékuendá ra xí'ín ra tái noo rá. Kúú ni kana ra iin taa tái uxí mil di'ón plata noo rá ni saa ra. ²⁵ Ta kō ní kándeé ta'on ra chiya'i ra di'ón tái ra. Sa'á ñoo ni sa'anda rey ñoo choon ña ná dikó rá mií rá xí'ín ñadi'í ra, xí'ín de'e ra, xí'ín ndidaá ña va'a ió noo rá, dá ná naa ña tái ra. ²⁶ Dá ni sa kuín xití ta kéchóon ñoo, dá ni kasá'á rá sei nda'í ra noo rey ñoo, ta kaá ra: “Tatá, kandati tóo ní yu'u, dá ná chiya'i ndi'ii ña távi noo ní.” ²⁷ Dá ni ku'u ini rey ñoo sa'a rá. Ta kúú ni dayáa ñaa rá, dá ni xi'o ká'ano ini ra sa'á di'ón tái taa ñoo noo rá.

²⁸ Tído tá ni yaa ta ñoo kua'an ra, ta kúú ñoo ni náki'in tá'an ra xí'ín iin ka ta kéchóon dáó xí'ín rá, ta tái taa yó'o iin ciento di'ón plata noo mií rá. Dá ni tiin ñaa rá, dá ni kasá'á dáku'a'ánó ñaa rá, dá kaá ra: “Chiya'i kí ña távōn nooi.” ²⁹ Dá ni sa kuín xití ta'ani taa kéchóon dáó xí'ín rá ñoo, ni kasá'á sei

nda'í ra noo rá, ta kaá ra: “Kandati too ní yu'u, dá ná chiya'i ndi'ii ña távi noo ní.” ³⁰ Tído ko ní xín ta'on ra kandati too ñaá rá. Di'a ni sa'an ra ni saki ra choon sa'á ra táj noo rá, dá ni chikáa ñaá rá ve'e kaa nda ná chiya'i ndi'i ra ña táj ra noo rá. ³¹ Tá ni xini dao ka ta kéchóon dáó xí'ín rá ña dión ni kee ra, kúu ni tar'u'u nda'o ini ra. Dá ni sa'an ra ni nakani ndi'i ra xí'ín rey ñoo sa'a ndidaá ña ni kuu. ³² Dá ni kana rey ñoo ta'a ni kee dión. Dá ni kaa ra xí'ín rá: “Ta kéchóon kini nda'o kúu yo'ó. Dión ví kua'á di'ón táj yo'ó nooi, tído ni xi'o ká'ano va ini sa'on, dá chi ni seí nda'ávóon nooi. ³³ Ta, ¿ndiva'a ko ní xi'o ká'ano inon sa'á ta kéchóon dáó xí'ón tát'on kí'o ni xi'o ká'ano ini yu'u sa'on?”, kaá rey. ³⁴ Ta ni xido nda'o ini rey ñoo. Sa'á ñoo ni naki'o ñaá rá noo ndá'a soldado ña dándó'o ra níó rá nda ná chiya'i ndi'i ra di'ón táj ra. ³⁵ Ta dión ta'ani kee tatá yu'u, na ío induú, xí'ín iin rá iin ndo'ó tá ná o kú'u ká'ano ndisa ini ndo sa'a ñani ndo —kaá Jesús.

19

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni dánkoo iin ta'a ñadi'í ra

¹ Tá ni ndi'i ni ka'an Jesús to'on yó'o, dá ni keta na kuendá Galilea kua'an na kuendá Judea nda iin ka xoo yuta Jordán. ² Ta kúu kua'á nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an na, ta ñoo ni nduva'a na ndidaá na kú'u.

³ Dá ni natuu yati dao ta fariseo noo iin Jesús, dá ni ka'an rá dátuu ñaá rá, dá ni ndato'ón ñaá rá:

—¿Á kuu dánkoo iin ta'a ñadi'í ra sa'a ndi ndáa mií vá ña'a?

⁴ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á kō óon ta'on ka'i ndó ña na ñi kava'a ñayuu yó'o nda mí sa'a, “noón kúu na ñi kava'a iin ta xí'ín iin ñá'a”? ⁵ Dá ñi kaa na: “Kánian dánkoo ta tatá ra xí'ín naná ra, dá naki'ín tá'an ra xí'ín ñadi'í ra, dá kían nduu na nda iin tó'ón vá.” ⁶ Ta kō kúu ka na uu, ndadá iin tó'ón vá kúu ná. Ta mií Ndios kúu na ñi daki'ín tá'an ñaá, sa'á ñoó ni iin tó'ón ñayuu kō kánian ka'anda tá'an na —kaá Jesús.

⁷ Dá ñi kaa ra xí'ín ná:

—Tá kī'o dión kían, ta ¿ndiva'a ñi sonó Moisés ña kuu va kī'o iin ta iin tuti noo ñadi'í ra ña ká'an ña kóni ra ka'anda tá'an ra xí'an, ndi'i daá, dá kuu va dánkoo ñaá rá? —kaá ra.

⁸ Dá ñi kaa Jesús xí'ín rá:

—Sa'á ña káxí nda'o níō ndo, sa'á ñoó ñi sonó Moisés ña kuu ka'anda tá'an iin ta xí'ín ñadi'í ra. Tído nda mí sa'a ñayuu yó'o kō ní kaá ta'on Ndios ña dión kee ra. ⁹ Sa'á ñoó ká'an yu'u ña ndi ndáa mií vá ta ñi dánkoo ñadi'í ra, xían nani kō kían kuachi ña ñi natuuán xí'ín iin ka ta, ta ñi tandá'a rá xí'ín iin ka ñá'a, dá kían roón kúu ra yá'a kée kuachi xí'ín ñá'a ñoó noo Ndios. Ta ndi ndáa mií vá ta ná tanda'a xí'ín ñá'a ñi kandoo ñoó, roón ta'aní kúu ra yá'a kée kuachi xí'ín ñá'a ñoó noo Ndios.

¹⁰ Dá ñi kaa ta xí'ín ná:

—Tá dión ndó'o ta xí'ín ñadi'í ra, dá kían va'a kaan ná dá'a ni tanda'a yo.

¹¹ Dá ñi kaa na xí'ín rá:

—O duú ndidaá ta kándía kee dión, sava'a ra ñi ni'í tá'í noo Ndios vá kúu ra kandeé iní kee dión. ¹² Dá chí dao ta kúu ra kándéé iní ndéi mií, dá chí kī'o dión kúu rá nda ñi kaki ra. Ta dao ka ra kándéé iní ndéi mií, dá chí dao ta ñi ndata ñaá, dá ná dá'a ni katoó ra na ñá'a. Ta dao ka ra kándéé iní ndéi

mií, dá *chì* kándadí ra na ñá'a, *chì* kóni ra ña ndu'u cháá ka ñayuu tìxi ndá'a Ndios. Tá xí'o ndeé iní ndo kandeí mií ndó, dá kían kee ndó dión —kaá Jesús.

Di'a nì kuu tá nì natiin va'a Jesús takuálí

¹³ Ta nì ndi'i, dá ndáka ñayuu dao takuálí vej na noo Jesús, dá ná chinóo na ndá'a ná dinì xí, dá ná kaka na ña manì noo Ndios sa'a xí. Tído nì kasá'á taa xionoo xí'ín Jesús dánani ra ñayuu ñoó sa'á ña kée na dión. ¹⁴ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Konó ndó noo takuálí xaan ná kii xi noo yú'u. Ná dá'a ni chituu ndó xj, dá *chì* ñayuu kándéé iní tatá Ndios táto'on kándéé iní takuálí xaan tatá xj, noón kúu na ñó'o tìxi ndá'a Ndios —kaá na.

¹⁵ Dá nì chinóo na ndá'a ná dinì iin rá iin xi. Dá nì xika na ña manì noo Ndios sa'a xí. Tá nì ndi'i, dá nì kee na kua'an na.

Di'a nì ka'an Jesús xí'ín iin taa kuiká

¹⁶ Kúu nì natuu yati iin taa noo ín Jesús, dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Maestro va'a kúu ní. Ta, ¿ndí kían kánian keei, dá nì'í ña kataki chíchíí?

¹⁷ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ká'an yo'ó ña kúu yu'u iin na va'a? Ta ni iin tó'ón ñayuu ko kúu na va'a. Iin tó'ón dinì Ndios vá kúu na va'a. Tído, tá kónon nì'on ña kataki chíchón, dá kían kánian keeón choon sa'ándá Ndios.

¹⁸ Dá nì kaa ra xí'ín ná:

—¿Ndi ndáa choon kánian keei?

Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—O sa ka'ánoon ndji, ta o sa kéeón kuachi xí'ín iin ñá'a ko kúu ñadi'óon, ta o sa kí'ín kuí'ínón, ta o sa káva'ón ña to'ón ka'on, ¹⁹ ta koo ñañó'ó noo

tatóon xí'ín noo nanóon, ta ku'u inon sa'á ñayuu xi'ón táto'on ndó'ón xí'ín miíon.

²⁰ Dá n̄i kaa taa ñoó:

—Nda ló'o vei n̄i kasá'á seídó'i ndidaá choon yó'o. ¿Á ió iin ka ña'a kómani keei?

²¹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá kónon kakuuón iin taa ndaa noo Ndios, kua'án dikó ndí'ón ña'a ió nooon, ta dasoon di'ón ñoó noó na kúnda'í, dá kían koo kuíkón chí induú, dá kían kisón kanooón xí'ín yu'u.

²² Tá n̄i seído'o ra ña dión n̄i kaa Jesús, ta kúnda'í nda'o n̄i kuu ini ra n̄i nandió koo ra kua'an ra, chí ta kuiká nda'o kúú rá.

²³ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

—Míian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña kuáchi nda'o kían, dá ndu'u ñayuu kuiká tixi ndá'a Ndios. ²⁴ Ta nandió koo tukui ká'in xí'ín ndó ña kaon cháa ka chika'anda iin camello yái iin ión tukú o duú ka ña ndu'u iin na kuiká tixi ndá'a Ndios —kaá na.

²⁵ Tá n̄i seído'o ta xionoo xí'ín ná to'on yó'o, kúú n̄i naá nda'o ini ra. Dá n̄i ndato'ón rá Jesús:

—¿Ndá yoo n̄i'í ña káki na, tá dáá?

²⁶ Dá n̄i nandió koo Jesús n̄i sa nde'é ná noo rá, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ni iin tó'ón ta'on ñayuu o kándeé kee dión, tído ndidaá tá'an va ña'a kándeé Ndios kee na.

²⁷ Dá n̄i kaa Pedro xí'ín ná:

—Ndu'u kúú ra n̄i dankoo ndi'i ndidaá kúú ña'a ió noo ndú, ta xionoo ndu xí'ín mií ní, tata. ¿Ndí kían k̄i'o Ndios noo ndú'u, tá dáá?

²⁸ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Míian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña tá ná kasan-daá kuu ndesáa Ndios ndidaá ña'a, dá kakoo na n̄i nduu taa ñayúú yó'o noo téi noo dándáki na

noo ndato téi náye'e ndaa induú. Ta ndo'ó, na sa xionoo xí'ín yu'u, nandei ta'ani ndó noo ndin uxí uu téi ndíta ñoó, dá keyíko ndo sa'á ñayuu ni kii tein na ve'e ndin uxí uu de'e ta Israel. ²⁹ Ta ndi ndáa miíó na ni dankoo ve'e na, o ñani na, o kí'o na, o ku'u na, o tatá na o naná na, o ñadi'í na, o de'e na o ñó'o ná sa'a yú'u, na yó'o kúu na nani'i nda iin ciento cháa ka ña'a noo Ndios, ta ni'i ta'ani na ña kataki chíchí ná. ³⁰ Tído kuá'á nda'o ñayuu kúu noo ñayuú yó'o, noón di'a kúu na kakuu noo ndi'i kuii noo Ndios. Ta na kúu noo ndi'i kuii noo ñayuu ñayuú yó'o, noón di'a kakuu na kuita noo noo Ndios tiempo daá ñóó.

20

Yó'o nákaní Jesús sa'a iin ta'a xíti uva

¹ Tá kí'o dándáki Ndios ñayuu na kíán tát'o'n kée iin ta'a xíti uva, chi na'a nda'o ni kee ra kua'an ra ndukú rá ta'a kechóon noo uva ra. ² Dá tá ni ni'i ñaá rá, dá ni kandoo ndaa ra xí'ín ta kechóon ñoó ña chiya'i ñaá rá tá kuu. Dá ni tanda'á ñaá rá kua'an ra noo chóon. ³ Dá ni nandió koo tuku ra kua'an ra ndukú rá cháa ka ta kechóon noo rá tát'o'n ka iin na'a. Dá ni xini ra ndéi oon dao ta'a noo yá'i ñoó. ⁴ Dá ni kaa ra xí'ín rá: “Kua'an ndo'ó kechóon ndó noo káa uva yu'u, dá ná chiya'i va'i ndo'ó”, kaá ra xí'ín ta'a ñoó. Dá ni kee ta'a ñoó kua'an ra noo chóon. ⁵ Tát'o'n dao nduú ni ni'i sato'o uva ñoó cháa ka ta'a ni kandía ko'on kechóon noo uva ra. Ta nda ka oni sa'ini ni ni'i rá cháa ka ta'a kechóon noo uva ra. ⁶ Dá ni kee tuku ra kua'an ra tát'o'n ka o'on sa'ini, ta ni ni'i túku ra dao ka ta'a ndéi oon. Dá ni kaa ra xí'ín rá: “¿Ndiva'a ndéi oon ndó

iin ní kuꝯ víti?” ⁷ Dá n̄i kaa ɬaa ñoó: “Dá ch̄i k̄o iin ta'on x̄i'o choon kee ndu'u.” Dá n̄i kaa sato'o uva ñoó x̄i'ín rá: “Kua'án ndo noo káa uvaj kechóon ndó, dá ná chiya'i va'i ndo.” ⁸ Tá n̄i kuaá, dá n̄i kaa sato'o uva ñoó x̄i'ín ɬa dándáki ve'e ra: “Nditúti yo'ó ɬa kéchóon káa, dá chiya'ávón ra iin ní kuꝯ. Ta dinñó'ó ka chiya'ávón ɬa n̄i kasáa noo ndí'í, dá chiya'ávón ɬa n̄i kasáa mií noó.” ⁹ Dá n̄i kasáa ɬaa n̄i kasá'á kéchóon táto'on ka o'on sa'ini ñoó, ta kúú iin ní vá kuꝯ n̄i ch̄iya'i ñaa rá. ¹⁰ Tá nda noo ndí'í, dá n̄i kasáa ɬaa n̄i ku'u nda na'a ñoó. Dá n̄i ka'án rá ña chiya'i ñaa rá cháa ka. Tído n̄i ch̄iya'i ta'ani ñaa rá iin ní kuꝯ vá. ¹¹ Dá tá n̄i ni'í rá ya'i ra, dá n̄i kasá'á rá ká'an kuách̄i ra noo sato'o ñoó, ¹² ta kaá ra: “Tá'an ɬaa n̄i kasáa nda noo ndí'í ñoó, iin tó'ón vá hora n̄i kechóon ra, tído, iin noó vá n̄i kana ya'i ndu'u x̄i'ín rá, va'ará n̄i ku'u ndu nda na'a, ta n̄i ndo'o nda'o ndu, ta n̄i kei ndu n̄i kee ká'ani iin ní ndii yaká.” ¹³ Dá n̄i kaa sato'o ñoó x̄i'ín iin ɬaa ñoó: “Amigo, k̄o ní ya'a ta'on yu'u noon, dá ch̄i n̄i ch̄iya'ii yo'ó iin ní kuꝯ táto'on k̄i'o n̄i kandoo yó. ¹⁴ Sa'á ñoó, ki'in di'ón ña kánian ni'on, ta kua'an nó'on. Ch̄i n̄i ch̄ikaa iniñ ña chiya'i ɬa n̄i kasáa noo ndí'í yó'o táto'on k̄i'o n̄i ch̄iya'ii yo'ó. ¹⁵ ¿Á k̄o ná'á ta'an voón ña ió va ích̄i yu'u keei ña ká'án mií x̄i'ín di'ón? ¿Á tá'u'u va inon sa'á ña kúú yu'u iin ɬa va'a ini, ndani?”, kaá ra. ¹⁶ Dá ch̄i ñayuu kúú noó ñayuu yó'o, noón di'a kúú na kakuu noo ndí'í kuií noo Ndios. Ta na kúú noo ndí'í kuií noó ñayuu ñayuu yó'o, noón di'a kakuu na nakuita noo noo Ndios. Dá ch̄i kua'á nda'o ñayuu n̄i nakana Ndios, tído cháa vá ná natiin ña k̄aki na.

Kásto'on tuku Jesús ndi ndo'o na, dá kuu na

17 Ta noó kokaas Jesús kua'an na íchi kua'an ñoo Jerusalén, dá ni taó xóo na ndin uxí uu ta xionoo xí'ín ná tein ñayuu ñoo, dá ni kaa na xí'ín rá:

18 —Viti kían kokaas yó kua'an yo ñoo Jerusalén. Ta ñoo ko'on iin taa naki'o ra na ni nduu taa ñayúú yó'o noo ndá'a ta duti saku'a'a, xí'ín noo ndá'a ta dána'a ley. Dá kandoo ra ña kánian kuu na, 19 dá naki'o ñaa rá noo ndá'a ta tukú. Dá kediki ndaa ñaa rá, ta kani ñaa rá, ta chirkaa ñaa rá ndika iin cruz. Tído tixi kuú óni, kúú nataki va na —kaá Jesús ká'an na sa'a mií ná.

Di'a ni kuu tá ni xika Juan xí'ín Jacobo iin ña maní noo Jesús

20 Dá ni natuu yati ñadi'í Zebedeo xí'ín ndi nduú de'an noo Jesús. Dá ni sa ku'ín xitíán noo ná. Dá ni ka'an xí'ín ná ña ná kee na iin ña maní xí'án.

21 Dá ni ndato'ón ñaa Jesús:

—¿Ndí kíán kónon keei xí'ón?

Dá ni kaaan xí'ín ná:

—Konó ní ña ná kandeí ndi nduú de'i yó'o noo koo ní dándáki ní. Iin xi ná koo xoo kuá'a ní, ta iin ka xi ná koo xoo íti ní.

22 Dá ni kaa na:

—Ko ná'a ta'on ndo'ó ndí kíán xíka ndo. ¿Á ío ndo ña ko'o ndó kirá ova ko'o yu'u? ¿Á ío ndo ña kodo ndúta ndo táto'on kí'o kodo ndúta yu'u xí'ín ña ndo'i?

Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Ío va ndu'u ña ndo'o ndu dión.

23 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Míán ndaa ndisa ko'o ndo'ó kirá ova ko'o yu'u, ta kodo ndúta ta'ani ndó xí'ín ña ndo'o naní

ndó tátò'on kị'o ndo'o yu'u. Tído ña kandeí ndó xoo kuá'a yu'u o xoo íti yu'u, o duú choon sa'ándá yu'u kíán. Chì ñóó kúú noo ñi kenduú tatái Ndios kandeí ñayuu ñi kaxi mií ná —kaá Jesús.

²⁴ Tá ñi seido'o uxị kạ tạ xionoo xí'ín Jesús ña ñi xikạ ndi nduú rạ kúú ñani ñóó noo ná, dá ñi karyíí rá xí'ín rá. ²⁵ Dá ñi kana Jesús ndidaá rá, dá ñi kaa nạ xí'ín rá:

—Sa ná'á vá ndó tátò'on kị'o kée tạ né'e choon dándáki ra ñoo ñó'o ñayuú yó'o, chì kéndúsa rạ xí'ín ñayuu kueídó'o ñaá ná. Ta rạ né'e choon ná'ano sa'ándá rạ choon noo ñayuu ñó'o tịxi ndá'a rá. ²⁶ Tído kọ káni ta'an vaan kee ndó dión tein mií ndó. Chì ndi ndáa ndo'ó kátoó kakuu iin tạ ndáya'i tein mií ndó, dá kíán kánian koni kuáchí di'a ndó noo dao kạ ndo. ²⁷ Ta ndi ndáa ndo'ó kátoó kakuu noo tein mií ndó, dá kíán kánian koni kuáchí di'a ndó noo dao kạ ndo, ²⁸ ta kee ndó tátò'on kée nạ ñi nduu tạ ñayuú yó'o, chì kọ ní kásaạ nạ, dá koni kuáchí ñayuu noo ná. Di'a ñi kásaạ nạ koni kuáchí di'a na, ta nakị'o na mií ná kuu nạ, dá dítá ná ndidaá ñayuu tịxi ndá'a ña kánian ndo'o na sa'á kuachi kée na —kaá Jesús.

Di'a ñi kuu, dá ñi nduva'a Jesús uu tạ kọ túu noo

²⁹ Dá ñi keta Jesús ñoo naní Jericó kua'an nạ xí'ín tạ xionoo xí'ín nạ. Ta kua'á nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an nạ. ³⁰ Ta yu'ú íchị noo kua'an nạ ñóó ndéi uu tạ kọ túu noo. Tá ñi seido'o ra ña yá'a Jesús kua'an nạ íchị ñóó, dá ñi kasa'á káyuu'ú rá:

—¡Tatá, de'e nạ ve'e rey David, ku'u ini ní sa'a ndú'u! —kaá rạ.

³¹ Ta dánani ñaá ñayuu ñóó, dá ná kandeí tádi rá. Tído kúú ví'í kạ ví ndúndéé rá káyuu'ú rá:

—¡Tatá, de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'a ndú'u! —kaá ra.

³² Dá n̄i sa tuu too Jesús, dá n̄i kana ñaa ná, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Ndí k̄án kóni ndo keei xí'ín ndó?

³³ Dá n̄i kaa ra:

—Tatá, kóni ndu natuu noo ndú.

³⁴ Dá n̄i ku'u ini Jesús sa'a rá. Dá n̄i k̄ako'on ndá'a ná noo rá. Kúú viti'ón vá n̄i natuuan. Ta kúú n̄i kee ra tákuei ra Jesús kua'an ra.

21

Di'a n̄i kuu, dá n̄i ku'u Jesús ñoo ká'ano Jerusalén

¹ Kúú n̄i kuyati na ñoo Jerusalén, chí n̄i kasandaá na ñoo naní Betfagé, ña nákaa yati yúku naní Olivos. Dá n̄i sa'anda Jesús choon noo uu ta xionoo xí'ín ná, ² ta kaá na xí'ín rá:

—Kua'an ndo ñoo ló'o nákaa chí noo káa. Ta ñoo nani'i ndo noo ndíko iin burro di'í xí'ín de'e rí. Ta ndaxí ndó r̄i, dá kandaka ndó r̄i kii ndó. ³ Tá ndaa na ndato'ón ñaa: “¿Ndiva'a ndaxí ndó r̄i?”, dá kaa ndo xí'ín ná. “Dá chí xínñó'ó sato'o ndu rí. Ndi'i daá, dá ná tanda'á ná ndu kii ndu nandaka ndu r̄i”, kaa ndo —kaá na.

⁴ Ta dión n̄i kuu, dá n̄i xinkoo noo n̄i ka'an profeta, chí di'a n̄i taa na:

⁵ Ka'an ndo xí'ín na ndéi ñoo Sión,

“Káa vei rey ndo,

ta nda'í nda'o ió ini na, ta kánoo na sata iin burro vei na,

chí sata iin burro ló'o, de'e kirí xío ña vee, kánoo na vei na.”

⁶ Dá n̄i kee uu ta xionoo xí'ín ná ñoo kua'an ra. Ta n̄i kee ra táto'on n̄i sa'anda na choon noo rá, ⁷ chí

ndáka ra burro di'í ñoo xí'ín de'e rí nī kasáa ra. Dá nī chikodó rá kotó ra sata ri. Dá nī kaa Jesús kánoo na kua'an na.

⁸ Dá nī kasá'á kuá'á nda'o ñayuu chindei na kotó na íchi noó veī Jesús, ta dao ka na nī sa'anda nda'á yíto, ta nī chindei naan íchi noo ya'a na ñoo. ⁹ Ta ndidaá ñayuu xió noó kua'an noo Jesús xí'ín ñayuu tákuei veī chí sata káyu'ú ná kua'an na:

—¡Ná natiin de'e na ve'e rey David ñañó'ó! ¡Na ká'ano kúu na veī xí'ín choon sato'o yo Ndios! Ná natiin Ndios ñañó'ó nda noo ió na noo dikó —kaá ñayuu ñoo.

¹⁰ Dá tá nī ku'u na ñoo Jerusalén, kúu nī naá nda'o ini na ñoo ñoo, ta ndátó'on tá'an na:

—¿Ndá yoo kúu ta káa?

¹¹ Dá nī kaa ñayuu kua'an xí'ín ná ñoo:

—Na yó'o kúu Jesús, na kúu profeta nī kaa Ndios kasaa, na nī kii ñoo Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea —kaá na.

Dí'a nī kuu tá nī taó Jesús ta díkó xí'ín ta xín ndéi ini ve'e ño'o ká'ano

¹² Dá tá nī ku'u Jesús yé'é ño'o ká'ano Ndios, dá nī taó ndí'i na ta díkó xí'ín ta xín kua'an ra sata vé'e. Ta nī dakuéi na mesa noo ndéi ta nádaon di'ón. Ta nī sata ni'ini na téi noo ndéi ta díkó paloma. ¹³ Dá kaá na xí'ín rá:

—Dí'a va kaá tuti iī Ndios: “Ve'e yu'u kúu ve'e noo kánian nataka ñayuu ka'an na xí'ín.” Tído ndo'ó kúu na ndéi kéean tátó'on iin káo ta kuj'íná —kaá na.

¹⁴ Dá nī kasáa na ko túu noo xí'ín na ko kuú kaka ini ve'e ño'o ká'ano ñoo. Dá nī nduva'a ñaa Jesús.

¹⁵ Tído nī xido nda'o ini ta duti saku'a'a xí'ín ta

dána'a ley tá n̄i xini r̄a ndidaá ñ̄a ná'ano n̄i kee na, ta n̄i seídó'o ra ñ̄a xíta takuáchí, ch̄i kaá x̄i: “Ná natiin de'e n̄a ve'e rey David ñ̄año'ó.” ¹⁶ Dá n̄i kaa r̄a x̄i'ín Jesús:

—¿Á k̄o seídó'o ta'on ní ndidaá ñ̄a ká'an takuáchí káa, ñ̄a k̄o kánian ka'an x̄i?

Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Jaan, seídó'o va yu'u ñ̄a xíta xi. ¿Á k̄o óon ta'on ka'i ndó ñ̄a ká'an tuti ij Ndios? Ch̄i di'a kaáan: Ini yú'u takuáchí x̄i'ín ini yú'u taleé chíchí n̄i chikáa ní ñ̄a kéká'ano ñ̄aá x̄i.

¹⁷ Dá n̄i d̄ankoo ñ̄aá Jesús. Dá n̄i keta na ñ̄oo ñ̄oo kua'an na ñ̄oo Betania. Ta ñ̄oo n̄i s̄a tuu na s̄akuaá dáá ñ̄oo.

Dì'a n̄i ndo'o iin taño'ó n̄i kee Jesús

¹⁸ Tá n̄i t̄uu noo iin k̄a kuu, dá n̄i n̄andió koo Jesús kua'an na ñ̄oo Jerusalén. Dá nda'í n̄i kasá'á kuíko na. ¹⁹ Kúú n̄i xini n̄a ín iin taño'ó yu'ú íchi ñ̄oo. Dá n̄i natuu yati na n̄i s̄a nde'é ná noo r̄a, tído k̄o ta'ón t̄iño'ó ín noo r̄a. Sava'a ndá'a óon va rá ín. Dá n̄i kaa n̄a x̄i'ín rá:

—¡Ni iin kuu k̄a ná o koní yo'ó kana ku'i noon!

Ta kúú mií hora daá vá n̄i ichi taño'ó ñ̄oo. ²⁰ Tá n̄i xini t̄a x̄ionoo x̄i'ín ná ñ̄a dión n̄i ndo'o rá, ta kúú n̄i naá vá iní r̄a, ta kaá r̄a:

—¿Ndiva'a kaon téi n̄i ichi taño'ó xaan?

²¹ Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Míian ndaa kuiti ná ka'in x̄i'ín ndó, tá kándéé ká'ano ini ndo Ndios, ta k̄o nákaní kuáchí ini ndo, dá kían o duú ñ̄a yó'o oon ni kandeé ndó kee ndó x̄i'ín taño'ó yó'o. Di'a kandeé ndó ka'an ndo di'a x̄i'ín yúku káa: “¡Kuxoo, ta kua'an dáketon miíon ini taño'ó!” Ta kúú dión vá koo. ²² Ta ndi ndaa mií vá

ñá'a ná kaka ndo noo Ndios, tá kándéé ká'ano ini ndo ná, ta kúú nì'ì ndisa va ndóan.

Yó'o nì ndato'ón ta fariseo ndá yoo nì xì'o choon noo Jesús

²³ Dá tá nì nandió koo tuku Jesús yé'é ño'o ká'ano ñoó, kúú nì natuu yati dao ta duti sakuá'a xí'ín dao ta sá'ano noo nákaa na dána'a na noo ñayuu. Dá nì ndato'ón ñaa rá:

—¿Ndá choon né'e ní ña nákaa ní kée ní di'a? Ta, ¿ndá yoo nì xì'o choon noo ní ña kée nían?

²⁴ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ná ndato'ón ta'ani yu'u ndo'ó sa'a iin ña'a. Tá nì katì'a ndó nì nandió né'e ndóan, dá kían kastò'on yu'u xí'ín ndó ndá yoo nì xì'o choon nooí, dá kéei ña yó'o. ²⁵ ¿Ndá yoo nì xì'o choon noo Juan ña sa dakódo ndútá ná ñayuu? ¿Á Ndios nì xì'oan o taa? —kaá na.

Dá nì kasá'á rá ndátó'ón tá'an mií rá:

—Tá ná kaa yo ña Ndios nì xì'oan, dá kaa ra xí'á: “¿Ndiva'a ko ní kándisa ndó ña nì daná'a ra, tá dáá?” ²⁶ Tído o kúu ta'on kaa yo ña taa nì xì'o ña, dá chì yu'ú yo ñayuu kuá'a yó'o, dá chì ndidaá vá ná kándisa ña Juan nì sa kuu iin profeta.

²⁷ Dá nì kaá ra xí'ín Jesús:

—Ko ná'á ta'on ndu ndá yoo nì xì'o choon noo Juan.

Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ni yu'u o kástò'on xí'ín ndó ndá yoo nì xì'o choon nooí ña kéei ndidaá ña yó'o.

Yó'o dána'a Jesús sa'á uu de'e

²⁸ 'Ta viti nata'í iní ndo ña ko'in ka'in xí'ín ndó. Nì sa io iin taa, ta nì sa ndei uu de'e ra. Iin kuu, dá

n̄i natuu yati ra noó de'e ra, ta kúú noó, dá n̄i kaa ra xí'ín xi: “De'e ló'o, viti kían kua'an yo'ó kechóon noo uva yu'u.” ²⁹ Dá n̄i kaa xi: “O kó'on ta'oin.” Tído n̄i ndi'i, dá n̄i nandikó iní xi. Dá n̄i kee xi kua'an xi kechóon xi. ³⁰ Dá n̄i natuu yati tāa ñóo noo nákaa iin ka de'e ra, dá n̄i sa'anda ra choon noo xí ña ná ko'on xi kechóon xi. Dá n̄i kaa xi xí'ín rá: “Joon, vití'ón dá ko'in, tatá”, kaá xi. Tído kō ní sa'an ta'on xi. ³¹ Ta, ¿ndi ndáa takuáchi yó'o n̄i kee ña kóni tatá xi, ká'an ndo'ó?

Dá n̄i kaa ra:

—Ta kúú de'e kúú noó ñóo.

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ta kí'in ya'i sa'a ñó'o, xí'ín na ñá'a díkó mií, noón kúú na ió cháa ka tandee iní ndu'u tixi ndá'a Ndios o duú ndo'ó. ³² Dá chi n̄i kii Juan noo ndo'ó n̄i daná'a na iin íchi ndaa, tído kō ní kándisa ta'on ñaá ndó. Tído ta kí'in ya'i sa'a ñó'o xí'ín na ñá'a díkó mií n̄i kandisa ñaá ná. Ta va'ará n̄i xini ndo n̄i kuu dión, tído kō ní nándikó ta'on iní ndo sa'á kuachi ndo, ta kō ní sa'an ta'on ndó kandisa ndó ña n̄i ka'an na.

Dí'a kua'an ña n̄i nakani Jesús sa'á ta kini kéchóon noo iin tāa n̄i xiti uva

³³ Kueídó'o va'a ndó, ná ko'in dákí'in tá'an tukui dao ña'a xí'ín to'on dána'i noo ndo. N̄i sa io iin tāa, ta n̄i dandee ra yitó uva noñó'o rá. Ta n̄i chikáa ra korraan. Dá n̄i kava'a ra noo ko'óni ndutá uva ñóo. Ta n̄i kava'a ra iin ve'e díkó noo kanóo ra kandaa uva ñóo. Dá n̄i díkó ndodó raan noo dao ka tāa kéchóon. Dá n̄i kee ra kua'an xiká rá. ³⁴ Dá tá n̄i xinkoo tiempo ña ta'anda uva ñóo, dá n̄i sa'anda ra choon noo dao mozo ra ña ná ko'on ra noo ndéi ta

kéchóon ñóó natiin ra uva, kirí kánian ni'í rá. ³⁵ Tído tá nì saa mozo ñóó, dá nì ndakuei ta kéchóon noo uva ñóó nì kani ra iin ra, ta nì sa'ání rá iin ka ra, ta iin ka ra nì chiyúu rá. ³⁶ Dá nì tanda'á ta kúu sato'o uva ñóó kua'a cháa ka mozo ra kua'an ra o duú táto'on kúu ta nì tanda'á rá ta'ándá mií noo ñóó. Kúu nì kendava'a tuku ta kéchóon ñóó xí'ín rá táto'on kì'o nì kee ra xí'ín ta nì sa'an mií noo ñóó. ³⁷ Tá nì ndí'i, dá nì chikaa ini ta kúu sato'o uva ñóó tanda'á rá de'e ra ko'on xi, chi di'a nì ka'án rá: “Ndá ndi kuu koo va ñaño'ó rá noo xí.” ³⁸ Dá nì kee xi kua'an xi. Tído, tá nì xini ñaa ta ñóó, dá nì kasá'á rá ndátó'ón kue'é ra: “Ta kaa kúu ra natiin ndidaa kúu ñó'o yó'o noo tata xi. Kó'o ka'ání yo xí, dá ná kandoo ñó'o yó'o noo yo”, kaá ra. ³⁹ Kúu nì tiin ñaa rá, ta nì taó ñaa rá satá korrá noo kaa yitó uva ñóó. Ta kúu ñóó nì sa'ání ñaa rá. ⁴⁰ Ta, ¿ndí kían kee ta kúu sato'o uva ñóó xí'ín ta kéchóon ñóó viti, ká'án ndó? —kaá na.

⁴¹ Dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Kasaa ra, ta dánaa ndí'i ra ta kini ñóó, ta ni o kú'u ini ra sa'a rá. Dá dikó ndodó ra ñó'o rá noo dao ka ta kéchóon, tá'an ra miian ndaa nakì'o uva kánian ni'í sato'o uva ñóó.

⁴² Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ko oon ta'on ka'i ndó tuti ij Ndios? Chi di'a kaáan:

Tá'an yuu nì kaño'ó ta káva'a ve'e,

ñoó di'a va nì kasandaá kakuu yuu tito.

Dión nì kee sato'o yo Ndios xí'ín yuu yó'o,

sa'á ñóó iin ña'a ndato nda'o kían noo yo, kaáan.

⁴³ Sa'á ñóó ká'ín xí'ín ndó ña ko'on Ndios ditá ná ña manì nì xì'o na noo ndo ña kaño'o ndó tixi ndá'a ná, ta ko'on na nakì'o naan noo dao ka ñayuu, na

miían ndaa ndisa kee ña kóni na. ⁴⁴ Tá ndi ndáa na ná kankao sata yuu yó'o, kuachi ndi'i na. Ta na kankao yuu yó'o sata, noón kúu na tadj ndi'i na keean —kaá Jesús.

⁴⁵ Tá ni seídó'o ta dutj sakuá'a ñoó xí'ín ta fariseo ñoó to'on ni ñaki'ín tá'an Jesús ni ka'an na, kúu ni kandaa ini ra ña ni ka'an na sa'a míi rá. ⁴⁶ Sa'á ñoó ni ka'án rá tiin ñaa rá kadi ra ve'e kaa, tído yu'ú ra ñayuu kuá'a ñoó, chi nákonni na Jesús ña kúu ná iin profeta.

22

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a iin taa ni kee iin víko tánda'a

¹ Dá ni nandió koo Jesús ni ñaki'ín tá'an na dao ña'a xí'ín to'on dána'a na, ta kaá na:

² —Táto'on ki'o ni kee iin rey ni kee ra iin víko ká'ano noo tánda'a de'e ra, ki'o dión kée Ndios dándáki na ñayuu na. ³ Dá ni tánda'á rey ñoó ta kéchóon noo rá kua'an ra kuaka ra ñayuu sa ni kana ra kii noo koo víko ve'e ra. Tído ni iin na ko ní xín ta'on sa. ⁴ Dá ni xi'o ra choon noo dao ka ta kéchóon noo rá, ta ni kaa ra xí'ín rá: “Kua'án ndo ka'an ndo xí'ín ñayuu ñoó ña sa io nduu va ña'a kasá'an na, chi sa ni sa'ání vái toroj xí'ín ndidaá kirí ndi'í ni danda'í. Ta sa ni cho'o vá rí. Ta ka'an ndo xí'ín ná ña ná kii na, chi sa ió va víko tánda'a”, kaá ra. Dá ni kee ta kéchóon ñoó kua'an ra. ⁵ Tído ko ní kékuendá ta'on ñayuu ñoó ña ni ka'an ra xí'ín ná. Dao na ni kee kua'an kuti, ta dao ka na kua'an naka'án nda'i, ⁶ ta dao ka na ni ndakuei ni kendava'a xí'ín ta kéchóon ñoó, ta ni sa'ání ñaa ná. ⁷ Tá ni ni'i tó'on rey ña dión ni kuu,

kúú n̄i karyíí ndá'o ra. Dá n̄i t̄anda'á rá soldado ra n̄i sa'an ra n̄i sa'ání ndí'i ra ñayuu k̄ini ñoó, ta n̄i chí'ño'ó ra ñoo na. ⁸ Dá n̄i kaa ra x̄í'ín dao ka ta kéchóon noo rá: “S̄a ió nduu va vík̄o viti, tído ndidaá kúú na n̄i kanaí kii, ndá k̄o k̄ani ta'an vaan kii na, ndani. ⁹ Kua'án ndo noo náki'in tá'an íchi, ta kana ndó ndi ndáa mií vá ñayuu n̄i xini ndo ná kii na vík̄o tánda'a yó'o”, kaá ra. ¹⁰ Dá n̄i kee ta kéchóon ñoó kua'an ra ndidaá ní íchi. Dá n̄i dataká ra ndidaá ñayuu n̄i na'ki'in tá'an x̄í'ín rá, mií ná kúú ná ñayuu k̄ini, o mií ná kúú ná ñayuu vá'a. Ta dión n̄i kee ra, dá n̄i chití ve'e noo ió vík̄o tánda'a ñoó.

¹¹ Dá tá n̄i ku'u rey ñoó n̄i sa nde'é rá ndidaá na n̄i kasáa vík̄o ñoó, kúú n̄i xini ra nákaa iin t̄aa k̄o ndíxi dá'on ndíi na ñó'o vík̄o tánda'a. ¹² Dá n̄i kaa rey ñoó x̄í'ín rá: “Amigo, ¿ndi n̄i kuu n̄i ku'u yo'ó yó'o, ta k̄o t̄a'ón dá'on ndíxi na ñó'o vík̄o tánda'a ndísón?” kaá ra. Ta kúú t̄adi óon íin t̄aa ñoó. ¹³ Dá n̄i kaa rey ñoó x̄í'ín t̄aa dánduu ña'a noo ió vík̄o ñoó: “Ko'oni ndo sa'á t̄aa yo'ó, x̄í'ín ndá'a rá, ta taó ndo rá sat̄a ve'e noo íin naá, chí ñoó kúú noo ndei'i ñayuu x̄í'ín ndirá noo ná, ta kuchi tá'an no'o na”, kaá ra. ¹⁴ Ta viti, kana'á ndó ña kuá'á ndá'o ñayuu n̄i kana Ndios, tído cháá vá ná n̄i'í ña k̄aki na —kaá Jesús.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i ka'án dao t̄aa dátuu rá Jesús

¹⁵ Dá n̄i kee ta fariseo kua'an ra. Dá n̄i kasá'á rá ndátó'ón kue'é ra ndí k̄ián kee ra, dá dátuu rá Jesús, dá ya'a na noo ká'an na. ¹⁶ Sa'á ñoó n̄i t̄anda'á rá dao ka ta x̄ionoo x̄í'ín mií rá, x̄í'ín t̄a kúú kuendá Herodes kua'an ra noo nákaa Jesús. Tá n̄i saa ra, dá n̄i kaa ra x̄í'ín ná:

—Maestro, ná'á vá ndu'u ña kúú ní iin na ndaa, ta dána'a ndaa ní íchi Ndios. Ta ko yu'ú ní ni iin tó'ón ñayuu, ta ko né'e ní tandíni ndá yoo kúú iin rá iin ñayuu, á mií ná kúú ná na ndáya'i o koó. ¹⁷ Sa'á ñoó, ¿ndi kaá mií ní? ¿Á va'a ni kée yó chíya'i yó sa'a ñó'ò yò noó ra kúú kuendá César o koó? —kaá ra.

¹⁸ Tído ni kandaá va ini Jesús ña katóo ra dátúú ñaá rá. Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¡Taa uu noo vá kúú ndó! ¿Ndiva'a ndúkú ndó ña ya'i noo ká'ín? ¹⁹ Tei tóo ndó iin di'ón, tá'an ña chíya'i ndó sa'a ñó'ò ndo, dá ná kande'á —kaá na.

Dá ni xi'o tóo ra di'ón kaa ñoó noo ná. ²⁰ Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Ndá na'ána kían ndá'a noo di'ón yó'o? ¿Ta ndá kuu kían ndá'a nooán yó'o?

²¹ Dá ni kaa ra:

—Na'ána César kían xí'ín kuu rá.

Dá ni kaá Jesús xí'ín rá:

—Naki'o ndó ña kúú ña'a César noo rá, tá dáá, ta naki'o ndó ña kúú ña'a Ndios noo ná.

²² Tá ni seido'o ra ña dión ni ka'an na, kúú ni naá vá iní ra. Dá ni dankoo ñaá rá, dá ni nandió kuéi ra kua'an ra.

Dí'a kua'an ña ni daná'a Jesús ña miigan ndaa natakí na ni xi'i

²³ Ta mií kuu dáá ñoó ni natuu yati ta'ani dao ta saduceo noo Jesús. Ta ko kándisa ta'on ra ña natakí na ni xi'i. ²⁴ Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Maestro, dí'a kaá iin ley ni taa Moisés: “Tá ni xi'i iin taa, ta ni iin de'e yíi ra ko ní sá io xí'ín ñadi'í ra, dá kían kánian naki'in ñaá ñani ra tanda'a ra xí'án, dá koo iin tayíi naki'in kuu ñani ra.” ²⁵ Ta viti, ni sa ndei usa ñani ñoo yó'o. Ta kúú ni tandá'a

ta kúú noó ñoó. Ta kúú ni xi'i va ra, ta ko ta'on de'e yíi ra ni sa io xí'án. Sa'á ñoó ni tandá'a ñani ra xí'án. ²⁶Tído ni xi'i ta'ani ta kúú uu ñoó, ta ko ní sá io tuku de'e yíi ra xí'án. Ta ki'o dión ta'ani ni ndo'o ta kúú oni. Ta kúú ndin usa ñani ñoó ni ndo'o dión xí'ín ñá'a ñoó. ²⁷Tá ni ndi'i, dá ni xi'i ta'ani mií ñá'a ñoó. ²⁸Sa'á ñoó, tá ná kasandaá kuu nataki na ni xi'i, ¿ndi káa iin ta ñoó kakuu yíian, chi ndin usa va ra ni sa kuu yíian?

²⁹Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ko ná'a ta'on ndó ndí kián ká'an ndo, chi ko kékuendá ta'on ndó ña ká'an tuti ií Ndios, ta ko nákoní ndo choon ká'ano ió noo ndá'a ná. ³⁰Chi tá ná kasandaá kuu nataki ñayuu ni xi'i, o kóo ka ña tanda'a ná, ta o kí'o ka na de'e na tanda'a xí, dá chi táto'on ki'o ndéi ángel induú, nda ki'o dión vá kandeí na. ³¹Tído viti ná ko'in kastoin xí'ín ndó ña miían nataki na ni xi'i. ¿Á ko óon ta'on ka'i ndó to'on ni ka'an mií Ndios, chi di'a ni kaa na: ³²“Yu'u kúú Ndios noo Abraham, ta yu'u kúú Ndios noo Isaac, ta yu'u ta'ani kúú Ndios noo Jacob”? Dión ni kaa na, dá chi ko kúú ta'on na Ndios noo na ni xi'i, di'a noo na takí vá kúú ná Ndios, chi ndidaá vá ñayuu ndéi takí noo ná.

³³Tá ni seídó'o ñayuu ñoó to'on ni daná'a Jesús, kúú ni naá vá iní na, chi va'a nda'o ni ka'an na.

Yó'o ni daná'a Jesús ndi káa choon ndáya'i cháa ka ni sa'anda Ndios keeá

³⁴Tá ni seídó'o ta fariseo ña ni tuú ta saduceo xí'ín ña dána'a ra ni kee Jesús, dá ni kasá'a rá ndátó'ón tá'an ra. ³⁵Ta iin ta fariseo ñoó, tá'an ra ná'a va'a choon sa'ándá ley, roón kúú ra ni ndato'ón Jesús, dá korndodó ñaá rá, ta kaá ra:

36 —Maestro, ¿ndi káa iin choon ndáya'i cháá ka noo choon ni sa'anda Ndios keeá?

37 Dá ni kaa Jesús:

—“Koní ndo sato'o yo Ndios xí'ín ndino'o ini níō ndo, xí'ín ndino'o ini míí ndó, ta xí'ín ndidaá ñaxintóni ndo.” 38 Ña yó'o kúú choon kúú noo, ña ndáya'i cháá ka ni sa'anda Ndios keeá. 39 Ta ña kúú uu kían sa kí'ín tá'an xí'ín ña yó'o, chí di'a kaáan: “Ku'u ini ndo sa'á ñayuu xí'ín ndó tát'on kí'o ndó'o ndó xí'ín míí ndó.” 40 Ta ndi nduú choon yó'o kúú míí sa'a noo ndidaá ka choon sa'ándá ley, xí'ín ña ni ka'an profeta —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña dána'a Jesús sa'a Cristo, na dákaki ñaá

41 Ta ndíta tú'u ij vá ta fariseo. Dá ni ndato'ón ñaá Jesús:

42 —¿Ndi kaá ndo sa'á na kúú Cristo, na dákaki ñaá? ¿Ndá tein na ve'e kakuu na?

Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Tein na ve'e rey David.

43 Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ni kaa rey David ña Cristo ñoó kúú míí sato'o na, tá dáá? Chí di'a ni kaa na ni kee Espíritu ij Ndios:

44 Di'a ni kaa sato'o yo Ndios xí'ín na kúú sato'i:

“Kakoo yo'ó xoo kuá'a yu'u

nda ná kasandaá kuu nataán ndí'ii ta xiní u'u ñaá tixi sa'on.”

45 Yó'o ni ka'an míí David ña sato'o na kúú Cristo, sa'á ñoó, ¿ndiva'a ká'an ndo ña kii Cristo tein na ve'e rey David, tá dáá? —kaá Jesús.

46 Ta ni kọ́ íin ta'on kándéé nandió né'e noó nì ka'an na, ta ni kọ́ íin ka ra ní chínaa noo ndato'ón ñáá rá nda kuu dáá ñóó.

23

Dì'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'á ña kini kée ta dána'a ley xí'ín sa'á ña kini kée ta fariseo

¹ Dá nì ka'an Jesús xí'ín ñayuu ñóó, ta nì ka'an ta'ani na xí'ín ta xionoo xí'ín ná, ta kaá na:

² —Tá'an ta dána'a ley xí'ín ta fariseo nì tiin ra choon ña nakani ra ndi kóni kaa choon sa'ándá ley Moisés. ³ Sa'á ñóó natiin va'a ndó ndidaá ña'a ká'an ra, ta koo ini ndo kueídó'o ndóan, ta kee ndóan. Tído o sa kée ndó tátó'on kì'o kée ra, dá chì va'ará dána'a ra ley, tído kọ́ kée ta'on ra choon sa'ándáan. ⁴ Ta kua'a nda'o choon kuáchì sa'ándá ra noó ñayuu, ta chíkodó rá ña vee dokọ ná, tído ni lú'u kọ́ nátuu ndá'a mií rá chindeé ñáá rá xí'án. ⁵ Tá kua'an ra kée ra ña va'a, ta ndúkú rá kee ra ña noo ndidaá ñayuu, dá ná koni na ña kée ra. Ta káva'a ná'ano ra noo ñó'o tuti ij Ndios né'e ra xionoo ra, ta kátóó ra koo nánì ndíkì dá'on karkuei yú'u kotó ra. ⁶ Ta kátóó ra kandeì ra noo téj kúú noó noo ndéi ta ndáya'i sásá'an ra noo ió víko. Ta ini ve'e noo ndítútí na ñoo ra, kátóó ra kandeì ra téj ndíta mií noó. ⁷ Ta kátóó ra ña ndidaá ñayuu ná ka'an ndisá'án xí'ín rá noo xionoo ra noo yá'i, ta kátóó ra ña ka'an na xí'ín rá, “Maestro, maestro.”

⁸ Tído ndo'ó, ná dá'a ni konó ndó chinaní ná ndo'ó maestro, dá chì iin tó'ón vá kúú maestro ndo, ta noón kúú Cristo, ta sava'a ñani oon va kúú ndidaá ndó. ⁹ Ta o sa ká'an ndo tatá xí'ín ni iin ñayuu, chì iin tó'ón dìnì vá kúú tatá ndo, ta noón

kúú nà ió ndà induú. ¹⁰ Ta ná dá'a ni konó ndó ka'an nà sato'o xí'ín ndó, dá ch̄i iin tó'ón din̄i vá kúú sato'o ndo, ta noón kúú Cristo. ¹¹ Ta nà kúú noó noo ndo, noón kúú nà kánian koni kuáchí di'a noo ndo. ¹² Dá ch̄i nà ch́indaya'i mií, noón di'a kúú nà kandoo nóo. Ta nà kénóo mií, noón di'a kúú nà kandaya'i kee Ndios.

¹³ 'Tído, jnda'í kúú ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! jNdo'ó kúú ta u u noo! Dá ch̄i sadí ndo noó ñayuu ndu'u na t̄ixi ndá'a Ndios, ta ni k̄o ndúkú míí ndó ña ndu'u ndó, di'a kétéin ndó noó nà kóni ndu'u t̄ixi ndá'a ná. ¹⁴ jNda'í kúú ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! jNdo'ó kúú ta u u noo! Dá ch̄i koku'u ndó ve'e nà kuáan kí'ín kuí'íná ndó ña né'e va'a na. Ta sa'á ña kóni ndo ña chindaya'i ñayuu ndo'ó, sa'á ñoó na'á nda'o xík̄a ta'í ndo. Ta sa'á ña kée ndó dión, sa'á ñoó ndo'o naní cháá k̄a níó ndo. ¹⁵ jNda'í kúú ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! jNdo'ó kúú ta u u noo! Dá ch̄i kua'an ndo iin k̄a xoo taño'o, ta xíonoo ndó iin níí kúú xían, dá kandeé ndó kandísa iin ñayuu to'on k̄i'o kándísa mií ndó. Tá n̄i kandeé ndó xí'ín ná, dá ndée ñaá ndó u u cháá k̄a ví ndée de'e indayá o duú mií ndó.

¹⁶ jNda'í kúú ví ndó, ch̄i t̄iin ndaa ndo ñayuu va'ará k̄o túu noo ndo! Ch̄i kaá ndo ña tá ná nachina'á ná ve'e ño'o ká'ano yó, dá kían k̄o xínñó'ó ná kee na noó n̄i ka'an nà. Tído tá ná nachina'á ná oro ñó'o ve'e ño'o, dá kían kánian dáxinkoo na noó n̄i ka'an nà, kaá ndo'ó. ¹⁷ jTa xixi, ta k̄o túu noo kúú ndó! ¿Á k̄o ná'á ta'on ndó ña ndáya'i cháá k̄a ve'e ño'o ñoó o duú oro ñó'o inian, dá ch̄i mií ve'e ño'o kedaá xí'ín oro, sa'á ñoó kíán ña ii? ¹⁸ Ta kaá ta'ani ndó ña tá ná nachina'á ná noo

náa noo dóko ná ña'a noo Ndios, dá kían ko xínñó'ó ná kee na noo ni ka'an na. Tído tá ná nachina'á ná ña ni dokó ná, dá kían kánian dáxinkoo na noo ni ka'an na, kaá ndo. ¹⁹ ¡Ta xixi, ta ko túu noo kúú ndó! ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ndáya'i cháá ka noo náa ñoó o duú ña'a ni dokó ná, dá chi noo náa kían kédaá xí'ín ña ni dokó ná, sa'á ñoó kían ña ii? ²⁰ Dá chi na náchina'á noo náa, noón kúú na náchina'á mián xí'ín ndidaá ña'a ni dokó ná kándodó noón. ²¹ Ta dión ní, na náchina'á ve'e ño'o, náchina'á ná mián, ta nda Ndios náchina'á ná, chi mií ná kúú na ió ñoó. ²² Ta na náchina'á induú, noón kúú na náchina'á noo téi noo ió Ndios dándáki na, ta náchina'á ta'ani na na ió noo téi ñoó.

²³ ¡Nda'í kúú ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! ¡Ndo'ó kúú ta uu noo! Chi xí'o ndó noo Ndios uxí ndu'ú mino noo iin iin ciento ndu'ú ña kána noñó'o ndo, ta dión ta'ani kée ndó xí'ín yukú anís xí'ín yukú comino viti, tído dánkoo xoo ndó ña kee ndó choon ndáya'i cháá ka sa'ándá ley, dá chi ko kée ndó ña ndaa, ta ko kú'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu, ta ko kándéé ini ndo Ndios. Ña yó'o kían kánian kee ndó, tído ná dá'a ni dánkoo xoo ndó ña dokó ndo ña'a noo Ndios. ²⁴ ¡Ta ndáka ñayuu kúú ndó, tído ko túu ta'on noo ndo! Chi ndí'i ini ndo dáxixi ndó takují, dá ná o yá'a tikaon ini ra, tído ni kuendá ko xí'o ndó kokó ndó camello nákaa ini takují xí'i ndó.

²⁵ ¡Nda'í kúú ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! ¡Ndo'ó kúú ta uu noo! Chi nákata ndó sava'a sata óon va vaso, xí'ín sata ko'o, tído kándoo yakó vá inian. Dión ta'ani kée ndó xí'ín mií ndó, dá chi kúú ndó ñayuu ku'íná, xí'ín ñayuu maña.

²⁶ ¡Ndo'ó kúú ta fariseo ko túu noo! Dinñó'ó ka

nduvii ndó ini vaso xí'ín ini ko'ò, dá kían kandoo vii ta'ani sataán.

²⁷ 'iNda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo xaan! iNdo'ó kúu ta uu noo! Chi kúu ndó táto'on náò ndji, ña luu ni ñake'i kuxí. Luu ná'a sataán, tído ndino'o lásá ndji xí'ín koño tei'í ñó'o inian. ²⁸ Dión ta'ani ndó'o ndo'ó, dá chi miían ndaa kée ndó mií ndó ña kúu ndó ñayuu ndaa noó ñayuu, tído kómí ndó iin níò to'ón, iin níò katoó kee ña kini.

²⁹ 'iNda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo xaan! iNdo'ó kúu ta uu noo! Chi káva'a ndó náò saá kaño'o lásá profeta ni sa ndei sa na'á, ta ndúvii ndó noo ñó'o lásá na ni sa kuu ta ndaa, ³⁰ ta kaá ndo ká'an ndo: “Tá ni sa ndei yó tiempo ni sa ndei na yata ve'e yó, o kí'in tá'an ta'on yó xí'ín ná katí yó ni na ni sa kuu profeta, ní kúu”, kaá ndo. ³¹ Ta sa'á ña kaá ndo dión, mií vá ndó xí'o kuendá sa'a mií ndó ña kúu ndó de'e na ni sa'ání profeta. ³² Sa'á ñoó ndo'ó kúu ra dáxinkoo choon ni kee na yata ve'e ndó xí'ín profeta.

³³ iKoo vá kúu ndo'ó, na ndéi tiempo viti, chi de'e rí kúu ndó! ¿Ndi koo kaki ndó, dá o kó'on ndo ndo'o níò ndo indayá, ká'an ndó?

³⁴ 'Viti, dá ko'in tanda'í dao ka profeta, xí'ín ta ndichí, xí'ín ta dána'a noo ndo. Tído ndakuei ndó ka'ání ndó dao na, ta dao ka na chirkuei ndó ndika cruz, ta dao ka na kani ndó ini ve'e noo ndítútí ndó. Ta ñoo yó'o, ñoo káa karkuei ñaa ndó kanoo ndó kendava'a ndó xí'ín ná. ³⁵ Dión, dá kandio ndó sa'á ni ndidaa na ni sa ndita ndaa xí'ín Ndios, na ni sa'ání na ve'e ndó, nda Abel, xí'ín ndidaa ka ta ndaa ni sa ndei nda tiempo ni sa io Zacarías, de'e Berequías. Ta yó'o kúu ra ni sa'ání na ve'e ndó

yé'é ño'o noo kúú noo náa noo dóko ta duti ña'a noo Ndios. ³⁶Ta ná ka'añ ndaai xí'ín ndó ña ndidaá ñayuu ndéi tiempo viti ndo'o níó ná sa'a ndidaá ña kini yó'o.

Di'a ni kuu tá ni ndei'i Jesús sa'a ñoo Jerusalén

³⁷¡Na ñoo Jerusalén, na ñoo Jerusalén, ndo'ó kúú na sa'ání profeta, ta chíyúú ndó na tánda'á Ndios vei kasto'on xí'ín ndó! ¡Ndidaá ví ta'ándá ni ka'án yu'u ña kían nditútí ndo'ó tát'o'on k'i'o kée iin tĩñoó ndítútí rí de'e kuálí ri nátaán va'a rí tii ndixi ri! Tído ko ní xín ta'on ndo'ó. ³⁸Sa'á ño'ó kandoo íi ve'e ndó viti, ³⁹dá ch'i ká'ín xí'ín ndó ña o koni ka ndo'ó yu'u nda rá ná kasandaá kuu kaa ndo, “Na ká'ano kúú na vei xí'ín choon Ndios, na kúú sato'o yo” —kaá Jesús.

24

Kásto'on Jesús ndí kían koo, dá naá ve'e ño'o ká'ano

¹Dá ni keta Jesús yé'é ño'o ká'ano ño'ó kua'añ na. Dá ni natuu yati ta xionoo xí'ín ná. Dá ni daná'a ndá'a rá ve'e ño'o ká'ano, ña ñóchí nda'o ndaa yuu ni kava'an. ²Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ñóchí nda'o kaa ve'e ño'o ká'ano kaa, xini ndo? Miiñ ndaá ná ka'ín xí'ín ndó ña ni iin tó'ón yuu kaa o kándoo kandodó tá'an, ch'i koon ndi'i vaan —kaá na.

Kásto'on Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná ndí kían koo, dá naá ñayuu yó'o

³Dá ni sa koo Jesús dini yúku naní Olivos. Dá ni natuu yati ta xionoo xí'ín ná. Dá ni ndato'ón xoo ñaá rá, ta kaá rá:

—Kasto'on ní xí'ín ndu'u, ¿ndá oon koo dión, ta ndí kián koo tá nandió koo tuku ní kii ní ñayuu yó'o? Ta, ¿ndí kián koo tá sa kua'an kasandaá kuu noo ndí'i?

⁴ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó, dá ná o dándá'í ñáá ni iin tó'ón ñayuu, ⁵ dá chí kuá'á ndá'o taa kasaa, ta kechóon ra kuu yú'u, ta kaa ra: “Yu'u kúú Cristo, na dákaki ñáá”, ta kandeé rá dándá'í ra kuá'á ndá'o ñayuu. ⁶ Tá nì kandaa ini ndo ña sa'ání tá'an iin ñoo xí'ín iin ka ñoo, ta nì nì'i tó'on ndó ña naá tá'an dao ka ñoo ñó'o xíká, tído ná dá'a ni yu'ú ndo, dá chí kí'o dión káni vaan koo, tído ko ñá'a ta'on kasandaá kuu noo ndí'i.

⁷ Chí ndakuei dao nación naá tá'an xí'ín dao ka nación, ta naá tá'an ta né'e choon ndéi iin rá iin ñoo ná'ano. Ta yó'o rá yó'o va kasá'á koo tama, ta yó'o rá yó'o ta'ani kasá'á nì'i ndá'o taan. ⁸ Tá nì kasá'á kúu dión, dá kí'an kana'á ndó ña sa nì kasá'á vǎ tandó'ó ndo'o ñayuu ndéi ñayuu yó'o.

⁹ Ta nakí'o na ndo'ó noo ndá'a ta né'e choon, dá kendava'a ra xí'ín ndó, ta ka'ání rá ndo'ó. Ta koni u'u ndidaá ñayuu ndo'ó sa'á ña kúú ndó kuendá yu'u. ¹⁰ Ta kuá'á ndá'o ñayuu dánkoo ña kándísa na yu'u tiempo daá ñóó, ta kasá'á ná díkó tá'an na noo ta né'e choon, ta koni u'u tá'an mií ná. ¹¹ Ta kuá'á ndá'o profeta to'ón ndakuei, ta kandeé rá dándá'í ra kuá'á ndá'o ñayuu. ¹² Ta sa'á ña nì ndukini cháá ka ñayuu, sa'á ño'ó o kú'u ka ini sátá'an na sa'a ná, ta o kóni ka na Ndios. ¹³ Tído ndidaá na nì xí'o ndéé iní nì sa ndita ndaa xí'ín nda noo ndí'i kuií, noón kúú na nì'í ña káki na. ¹⁴ Ta miían dána'a na kúú ñayuuí to'on va'a ña ká'an sa'a ndí koo ndu'u

ñayuu tixi ndá'a Ndios iin ní kúú ñayuú yó'o, dá kían kueídó'o ñayuu ndéi ndidaá tá'an ñoo sa'a ñá, nda daá ví, dá kasandaá kuu noo ndí'i.

15 'Tá nì xini ndo ña ió ña kini, ña dáyako noo kúú noo ì ini ve'e ño'o ká'ano yo, tá'an ña nì ka'an profeta Daniel sa'a —ndo'ó, na ká'i to'on yó'o, nata'í iní ndo sa'án, dá kandaá ini ndo—, 16 dá kían ndidaá na ndéi chí Judea ná kuino kí ná ko'on na dinì yúku. 17 Ta na kándodó dinì vé'e kuu dáá ñóó, ko kánian ndu'u na ve'e na naki'in na ña'a na kane'e na ko'on na. 18 Dá ri na ño'o yúku, ko kánian nandió kuéi na no'o na naki'in na kotó na. 19 Tído nda'í kúu ví na ñá'a ño'o de'e. Ta nda'í kúu ta'ani ví na ndéi taleé chí chí kuu dáá ñóó. 20 Kaka ndo ña manì noo Ndios, dá ná dá'a ni ndo'o ndó dión tein yoó vixi, ni tein kuu nani'ì ndée yo.

21 'Chì kuu dáá ñóó kakuu iin kuu noo ndo'o naní nío ñayuu. Chì nda nì kasá'a vá sa'a ñayuú, ta nda viti ko óon ndo'o ñayuu táto'on kí'o ndo'o na tein kuu dáá ñóó. Ta ni iin kuu o koo ka dión. 22 Tído tá ko ní chítuu Ndios tandó'ó vej koo tein kuu dáá ñóó, dá kían ndi'i va ñayuu ñóó naá. Tído sa'a ña kú'u ini Ndios sa'a ñayuu nì kaxi mií ná, sa'a ñoó chituu na tandó'ó koo tein kuu dáá ñóó.

23 'Sa'a ñoó tá kaa dao ñayuu xí'ín ndó: “Kande'é ndó, yó'o nákaa Cristo, na dáka'ki ñaá”, o tá kaa na xí'ín ndó “Kande'é ndó, chì kaa nákaa na”, ná dá'a ni kandísa ndó. 24 Chì ndakuei dao ta to'on, ta kaa ra ña mií rá kúú Cristo. Ta ndakuei ta'ani profeta to'on. Ta kee ra ña ndato, xí'ín ña ná'ano, ta kí'o dión kee ra, dá kandeé rá danda'í ra ñayuu, ta kúu nda ñayuu nì kaxi mií Ndios ndukú rá danda'í ra. 25 Sa nì datí'ai ndo'ó tá ko ñá'a koo dión. 26 Sa'a

ñóó tá kaa nā xí'ín ndó: “Kua'án ndo kande'é ndó, chí nákaa nā kúú Cristo noo kúú yukú ichí káa”, ná dá'a ni ko'on ndo. Ta tá kaa nā xí'ín ndó: “Ini ve'e káa nákaa nā”, ná dá'a ni kandía ndó noo ka'an nā. ²⁷ Dá chí tát'on k'i'o xini ndo sá nduta noo xíno ndindii, ta kasandaá naye'e nda noo ni keta ña, k'i'o dión koo tá nandió koo nā ni nduu taā ñayuu yó'o kasaā nā. ²⁸ Dá chí ndeí kúú mií vá noo kándu'u ndii, ñóó nditúti tiyokó ñó'ó.

Nandió koo ndisa Jesús ñayuu yó'o

²⁹ 'Ta mií hora ni ndi'i ni sa io ndidaá kúú tandó'ó tein kuu dáá ñóó, dá nákuuin naá noo ndindii, ta ni yoo ka o tóon. Dá kuei tiñoo ñó'o ndá induú káa, ta kidi ni'ini ndidaá ña'á ná'ano ñó'o induú. ³⁰ Dá koo ña ndato chí induú, ña ná'á ña sa vei nā ni nduu taā ñayuu yó'o. Ta nda'í nda'o kuaki ñayuu ndeí iin rá iin ñoo ñó'ó ñayuu yó'o, chí koni nā ña vei nā ni nduu taā ñayuu yó'o tein viko, ta ndato naye'e ndaa noo kii na xí'ín ndidaá choon kómí ná. ³¹ Ta ka'anda nā choon noo ángel vei xí'ín ná xí'ín tachí trompeta, dá ko'on nā nditúti ná ndidaá kúú ñayuu ni kaxi mií ná ndeí ndin komi xoo tachí, dá náta'an nā ndidaá tá'an xoo nditúti ñaá ná.

³² Kane'e ndó kuendá tát'on k'i'o kée taño'ó. Tá ni nduyúta noo ra, ta vei nóma yúta kuálí ra, kúú sa ná'á vá yó ña sa ni kuyati yoo koon dai. ³³ Ta dión ta'ani, tá ni xini ndo kúú ndidaá tandó'ó yó'o, dá kían kana'á ndó ña sa ni kuyati kuu nandió kooi kasaai.

³⁴ 'Mían ndaa kuiti ká'in xí'ín ndó ña o kuú ta'on ñayuu ndeí tiempo daá nda ná koo ndidaá ña yó'o.

35 Induú káa xí'ín noñó'o yó'o naá váán, tído to'on ká'in, o yá'a ta'an vaan.

36 'Tído ko ín ta'on ná'á ndá kuu kakian o ndá hora kooan, ta ni ángel ndéi induú ko ná'á. Sava'a iin tó'ón diní míí vá tatá Ndios kúú na ná'á.

37 'Ta táto'on k'i'o nì sa kee ñayuu tiempo Noé, k'i'o dión ta'ani kee na kuu nandió koo tuku na nì nduu taa ñayuu yó'o kasaa na. 38 Dá chí tá ko ñá'a kasá'á koon daí déen, ndéi ñayuu sásá'an na, ta ndéi na xí'i na, ta ndéi na tánda'a ná, ta ndéi na dárnda'a ná de'e na nda rá nì kasandaá kuu nì ndu'u Noé ini barco. 39 Ta ko ní x'i'o ta'on ñayuu ñoo kuenda nda nì kasá'á daí déen koon ra. Ta kúú ni x'i'i ndi'i va na nì kee rá. Ta dión ta'ani koo tá ná nandió koo tuku na nì nduu taa ñayuu yó'o kasaa na.

40 'Tein kuu dáá ñoo kaño'o uu taa kechóon ra yúku. Iin ra naki'in Ndios kane'e na ko'on na, ta iin ka ra kandoo. 41 Ta tein kuu dáá ñoo ta'ani kaño'o uu na ñá'a ndiko na. Iin na naki'in Ndios kane'e na ko'on na, ta iin ka na kandoo. 42 Sa'a ñoo kaño'o ini ndo, chí ko ná'á ta'on ndó ndá oon nandió koo tuku sato'o ndo kasaa na.

43 'Ta kana'á ndó ña tá ná kandaá ini sato'o ve'e ndá hora kasaa ta kuí'íná ve'e ra, dá kían kandeí nduu ra kandaá raán, ta o kónó ta'on ra ku'u ta kuí'íná ki'in kuí'íná rá ña'a ñó'o ve'e ra. 44 Sa'a ñoo kandeí nduu ta'ani míí ndó, chí míí hora ko ndáti va ndó, dá nandió koo na nì nduu taa ñayuu yó'o kasaa na.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin ta kéchóon va'a xí'ín iin ta ko kéchóon va'a

45 '¿Ndá yoo kúú iin ta kéchóon ndaa, iin taa ndísá'ano, ká'án ndó? Roón kúú ra chikani na kúú

sato'o ra ka'anda ra choon noo dao ka ta kéchóon ve'e na, dá ki'o ra ña'a kasá'an dao ka ta kéchóon ñoó. ⁴⁶ Ndiká'an ví ta kéchóon ñoó tá ná ndusaa sato'o ra natiin ñaá ná kée ra choon ni ta'anda noo rá. ⁴⁷ Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ki'o sato'o ra choon ká'ano cháa ka noo rá ña dándáki ra ndidaá ña va'a ió noo ná. ⁴⁸ Tído tá ná kakuu ra iin ta kéchóon kini, dá kían nakani ini ra ña yó'o: “Kueé vá ndusaa sato'i”, ⁴⁹ ta kasá'á rá kani ra ta kéchóon dáó xí'in rá, ta kasá'á rá kasá'an ra, ta kasá'á rá ko'o ra xí'in ta xí'i, ⁵⁰ ta kúú ndusaa sato'o ta kéchóon ñoó mií kuu ko ndáti ra, ta mií hora ko ná'á rá. ⁵¹ Ta kúú dándó'o naní na níó rá, ta chikaa ñaá ná noo ñó'o ñayuu uu noo, ta ñoó kuaki ra xí'in ndirá noo rá, ta ñoó kuchi tá'an no'o ra.

25

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a uxí tadi'í tákí

¹ 'Tátō'on ni ndo'o uxí takuáchí di'í tákí, ki'o dión koo tá kasaa Ndios dándáki na ñayuu na. Iin rá iin takuáchí di'í ñoó ni ki'in candil xí, dá ni kee xi kua'an xi natiin xi ta kúú tonō. ² Ta o'on takuáchí di'í ñoó kúú ta kaon ini, ta o'on ka xi ñoó kúú takuáchí di'í oon nda'o ini. ³ Takuáchí di'í oon ini ñoó ni ki'in xi candil xí né'e xi kua'an xi, tído ko ní kí'in xi cháa ka sití kane'e xi ko'on xi. ⁴ Tído takuáchí di'í kaon ini ñoó ni ketí'a xi ni dakútí xí tindo'o xí xí'in sití né'e xi kua'an xi xí'in candil xí. ⁵ Ta sa'á ña ni kuee tonō ñoó, sa'á ñoó ni kasáa ña ma'ánó noo xí, ta kúú ni naá ini xi ni kidí xi. ⁶ Ta ni kudao ñoó, dá ni kayu'ú iin taa: “Sa vei va tonō. Ndakuei ndó natiin ndó ra.” ⁷ Dá ni ndakuei ndidaá takuáchí di'í tákí ñoó, dá ni kenduu xi candil xí. ⁸ Dá ni kaa takuáchí di'í oon

ini ñoó xí'ín ra kaon ini: “Tei ndó cháá sití nani'i ndú, dá ch̄i sa kua'an nda'o ñó'o candil ndu'u”, kaá xi. ⁹ Dá ñi kaa takuáchi di'í kaon ini ñoó: “Oon ni ví o keta ta'on sití ndu tá ná kechóon ndi'i yó ra. Sa'á ñoó va'a kaan kua'an ndo kuiin ndó ra noó na díkó rá kechóon ndó”, kaá xi. ¹⁰ Tído xian nani kua'an takuáchi di'í oon ini ñoó kuiin xi sití, kúu ñi kasaa vá tonó ñoó. Dá ñi ku'u takuáchi di'í ndéi nduu ñoó xí'ín tonó ini ve'e noo ió víko. Dá ñi sadi na yé'é. ¹¹ Ñi ndi'i, dá ñi ndisaa dao ka takuáchi di'í ñoó, dá kaá xi: “Tatá, tatá, konó ní yé'é ná ku'u ndu víko.” ¹² Dá ñi kaa tonó ñoó xí'ín xi: “Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ko ná'á ta'on yu'u ndá yoo kúu ndo'ó”, ñi kaa ra. ¹³ Sa'á ñoó kaño'o ini ndo, dá ch̄i ko ná'á ta'on ndó ndá kuu o ndá hora nandió ko na ñi nduu ta ñayuu yó'o kasaa na —kaa Jesús.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin ta ñi xi'o di'ón noo ta kéchóon noo rá

¹⁴ Dá ñi kaa ta'ani na:

—Tátó'on k̄i'o dándáki Ndios ñayuu na kían tátó'on ñi kee iin ta ñi kana kua'an xiká. Tído tá ko ñá'a ko'on ra, dá ñi kana ra ta kéchóon noo rá. Dá ñi xi'o ra di'ón noo rá, dá ná naka'an nda'i ra xí'an. ¹⁵ Ta noo iin ra ñi xi'o ra o'on di'ón ndáya'i, ta noo iin ka ra ñi xi'o ra uuan, ta noo iin ka ra ñi xi'o ra iian. Dá ch̄i tátó'on k̄i'o kaon va ra ñi ni'i raan. Ndi'i, dá ñi kee ra kua'an xiká rá. ¹⁶ Dá ñi kee ta ñi ni'i o'on di'ón ñoó kua'an ra naka'an nda'i raan. Ta ñi kandeé rá ñi nanóo o'on ka di'ón sataán. ¹⁷ Ta dión ta'ani ñi kee ta ñi ni'i uu di'ón ñoó. Ñi kandeé rá ñi nanóo uu ka di'ón sataán. ¹⁸ Tído ta ñi ni'i iin tó'ón di'ón ñoó, roón kúu ra ñi sa'an ñi kaan iin yái noño'o, ta ñoó ñi chikáa de'é ra di'ón sato'o ra.

19 'Tá n̄i ya'a kuḗ'á nda'o tiempo, dá n̄i ndisáa sato'o ta kéchóon ñoó. Dá n̄i kana ñaa rá, dá n̄i ndekuendá ra xí'ín iin rá iin ra. 20 Dá n̄i kasáa dinñó'ó ta n̄i ni'i o'on di'ón ñoó. Ta kúu né'e ra o'on ka di'ón, ta kaá ra: "Tatá, n̄i xi'o ní o'on di'ón noó. Ta yó'o ióan xí'ín o'on ka di'ón n̄i ni'i sataán", kaá ra. 21 Dá n̄i kaa sato'o ra xí'ín rá: "Va'a nda'o n̄i keeón. Yo'ó kúu iin ta kéchóon va'a, iin ra kéchóon ndaa. Iin ta ndaa n̄i sa kuu yo'ó noo choon ló'o n̄i xi'oi noo, ta viti ko'in ki'oi iin choon ndaya'i cháa ka noo. Kua'án ku'u koo dijon xí'ín sato'on viti", kaá ra.

22 'Dá n̄i kasáa ta'ani ta n̄i ni'i uu di'ón ñoó, dá n̄i kaa ra: "Tatá, uu di'ón n̄i xi'o ní noó. Ta yó'o ióan xí'ín uu ka di'ón n̄i ni'i sataán", kaá ra. 23 Dá n̄i kaa sato'o ra: "Va'a nda'o n̄i keeón. Yo'ó kúu iin ta kéchóon va'a, iin ra kéchóon ndaa. Iin ta ndaa n̄i sa kuu yo'ó noo choon ló'o n̄i xi'oi noo, ta viti ko'in ki'oi iin choon ndaya'i cháa ka noo. Kua'án ku'u koo dijon xí'ín sato'on viti", kaá ra.

24 'Tído tá n̄i kasáa ta'ani ta n̄i ni'i iin di'ón ñoó, dá n̄i kaa ra: "Tatá, ná'í ña kúu ní iin ta tondó, ta dákée ní noo ko ní xíti ní, ta dátaká ní ña'a noo ko ní satá ní nonján. 25 Sa'a ñoó n̄i yu'í, ta n̄i sa'in n̄i chide'í di'ón ní tixi ñó'o. Jó'on, yó'o ió ña kúu di'ón ní", n̄i kaa ra. 26 Dá n̄i kaa sato'o ra xí'ín rá: "Yo'ó kúu iin ta kéchóon kini, iin ta kéchóon dúsá. Sa ná'a vá yo'ó ña kúu yu'u ta tondó, ña dákéei noo ko ní xítii, ta dátaká yu'u ña'a noo ko ní satá nonján. 27 Sa'a ñoó, ¿ndiva'a ko ní sá'on chikaaon di'ón yu'u banco, dá ná koo cháa sataán nani ndusaai?", kaá ra.

28 'Dá n̄i kaa ra xí'ín dao ka ra: "Kuo ndaa ndo di'ón né'e ta xaan, ta ki'o ndoan noo ra kómí uxí

dj'ón xaan. ²⁹ Dá chj na sa ió ña'a noo, noón kúú na ni'i cháá kaan. Ta na koó ña'a noo, di'a dítá ná lú'u ña kómí ná. ³⁰ Ta chikaa ndo ta ko choon xaan noo in naá sata vé'e. Káa kúú noo kuaki ra xí'in ndirá noo ra, ta kuchi tá'an no'o ra.”

Di'a koo tá ná kasaa Jesús keyíko na sa'a na ndéi ñayuu yó'o

³¹ Tá ná nandío koó tuku na ni nduu taa ñayuu yó'o kasaa na, ndato naye'e ndaa kii na xí'in ndidaá ángel kéchóon noo ná, dá kakoo na noo téi ndato naye'e noo dándáki na, ³² dá nakuíta ñayuu ndéi ndidaá tá'an ñoo noo ná, dá kasá'á ná taó xóo na iin rá iin ñayuu ñoo táto'on kée taa taó xóo ra léko tein kítj. ³³ Ta ná chikata na kirí kúú léko xoo kuá'a na, ta xoo íti na ná chikata na kirí kúú kítj. ³⁴ Dá kaa na kúú rey ñoo xí'in na ndíta xoo kuá'a na: “Nakíi ndo'ó, na ni kemáni tatái, chj ndo'ó kúú na ni ni'i tá'i kandeí ndó noo dándáki yu'u, ña kían sa daá ió nduu kandeí ndó nda míi sa'a ñayuu. ³⁵ Dá chj tá ni kuikoi, ta ni xi'o ndó ña'a ni sasá'in; tá ni ichi inij, ta ni xi'o ndó takují ni xi'ii; tá ni xionoo nda'ávij, ta ni nakuaka va'a ndó yu'u ni sa ioj ve'e ndó; ³⁶ tá ni sa kaa vichíi, dá ni xi'o ndó dá'on ni sa ndixii; tá ni sa kú'i ni saa ndó ni xito ni'ini ndó yu'u; tá ni sa káai ve'e kaa, dá ni saa ta'ani ndó ni ka'an ni'ini ndó noo nákaai”, kaa rey ñoo. ³⁷ Dá kaa na kúú ñayuu ndaa ñoo xí'in ná: “Tatá, ¿ndá oon ni xini ndu míi ní ña kuíko ní, dá ni xi'o ndu ña'a ni sasá'an ní? Ta, ¿ndá oon ni xini ndu míi ní ña íchi ini ní, dá ni xi'o ndu takují ni xi'ii ní? ³⁸ Ta, ¿ndá oon ni xini ndu míi ní ña xionoo nda'í ní, dá ni nakuaka va'a ndu míi ní? Ta, ¿ndá oon ni xini ndu míi ní kaa vichí ní, dá ni xi'o ndu dá'on ni

sa ndixi ní? ³⁹ Ta, ¿ndá oon ni xini ndu ña sa kú'u mií ní o ni sa káa ní ve'e kaa, dá ni saa ndu ni xito ni'ini ndu mií ní?", kaa na. ⁴⁰ Dá kaá rey ñoo xí'ín ná: "Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña sa'á ña ni kee ndó dión xí'ín na kúú ñani, na kuálí cháá ka yó'o, sa'á ñoo kéei kuendá ña mií yu'u ni kee ndó dión xí'ín."

⁴¹ Dá kaa na xí'ín na ndíta xoo íti na ñoo: "Kuxoo ndó noó, ndo'ó na kúú ñayuu káni. Kua'án ndo kaño'o ndó tein ño'ó ita, ña ni kuu o ndá'o, noó sa daá ío nduu kakaá ña u'u xí'ín ndidaá ña kini kéchóon nooán. ⁴² Dá chi sa kuikoi, ta ko ní xi'o ta'on ndó ña'a kasá'in; ni sa íchi ini, ta ko ní xi'o ta'on ndó takui ko'i; ⁴³ ni xionoo nda'áví, ta ko ní nákuaka va'a ndó yu'u, ni sa kaa vichí, ta ko ní xi'o ta'on ndó dá'on kandixii, ni sa kú'i, ta ni sa káa ve'e kaa, ta ko ní saa ta'on ndó koto ni'ini ndó yu'u", kaa na. ⁴⁴ Dá kaa na ndíta xoo íti na: "Tatá, ¿ndá oon ni xini ndu'u mií ní ña ni kuiko ní, ña ni ichi ini ní, ña ni xionoo nda'í ní, ña sa kaa vichí ní, ña sa kú'u ní, ña sa káa ní ve'e kaa, ta ko ní saa ndu koto ni'ini ndu mií ní?", kaa na. ⁴⁵ Dá kaa rey ñoo xí'ín ná: "Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña sa'á ña ko ní kée ndó dión xí'ín na kúú ñani, na kuálí cháá ka yó'o, sa'á ñoo kéei kuendá ña nda yu'u ko ní ku'u ini ndo sa'a", kaa na xí'ín ná. ⁴⁶ Sa'á ñoo ndidaá ñayuu káni ñoo ko'on ndo'o ní ndidaá tá'an kuu, ta ndidaá ñayuu ndaa ñoo ni'í ña kataki chíchí ná.

26

Yó'o ni ndatón kue'é ta né'e choon ndi kee ra, dá tiin ra Jesús

¹ Tá ni ndi'i ni ka'an Jesús ndidaá to'on yó'o, dá ni kaa na xí'ín ta xionoo xí'ín ná:

2 —Sa ná'á vá ndó ña kámani uu ka kuu, dá koo víko pascua, dá nakí'o ra na ni nduu taa ñayuú yó'o noo ndá'a ta xiní u'u ñaá, dá chirkaa ñaá rá ndika cruz —kaá na.

3 Daá ñóo ni nataka ndidaá ta duti sakua'a xí'in ta dána'a ley xí'in ta sá'ano ñoo ñoo yé'é ve'e ta duti kúu noo naní Caifás. 4 Ta ñoo ni ndatón mañá ra ndi koo kee ra, dá tiin ndakána ra Jesús, dá ka'ání ñaá rá, 5 ta kaá ra:

—Ná dá'a ni tiin yó ra tein víko, dá chi ndakuei ñayuu nakuina vaá na ki'in na sa'a rá.

Dí'a ni kuu tá ni kuei iin ñá'a ndutá támi sá'an diní Jesús

6 Tá nákaa Jesús ñoo Betania noo kúu ve'e Simón, tá'an ra ni sa ndo'o kue'e té'i, 7 dá ni kasaa iin ñá'a noo nákaa na ñoo, ta né'an iin tindo'o ni kava'a xí'in yuu díon naní alabastro. Ta ni chitián ñó'o ndutá támi sá'an, ta ndutá ya'i nda'o kúu rá. Ta kúu ni kuei ndi'an ra diní Jesús noo ió na mesa. 8 Tá ni xini taa xionoo xí'in ná ña ni kee ñá'a ñoo díon, kúu ni xido nda'o ini ra, dá ni kaa ra:

—¿Ndiva'a ni danaá óon ñá'a kaa ndutá támi sá'an kaa? 9 Ta va'a ka ví ní dikó yó ra, chi ndutá ya'i nda'o kúu rá, ta kandoo di'ón ñoo chindeé yó na kúnda'í, ní kúu —kaá ra.

10 Tído ni kandaá va ini Jesús ña ká'an ra díon, dá ni kaa na xí'in rá:

—¿Ndiva'a dáta'an ndo ñá'a yó'o? Chi ña va'a va kían ni keeán xí'in yu'u. 11 Chi daá ndéi va ñayuu kúnda'í xí'in ndo'ó, tído yu'u, o kóo kuii ta'on yu'u xí'in ndó. 12 Chi sa'á ña ni dakúchián yu'u xí'in ndutá támi sá'an yó'o, sa'á ñoo ni kenduuan yikí koñoi táto'on kí'o kooi nduxii. 13 Miían ndaa ná

ka'in xí'in ndó ña ndeí kúú míí vá noo dána'a na to'on va'a sa'í iin ní kúú ñayúú yó'o, nakani ta'aní na sa'á ña ñi kee ñá'a yó'o xí'in yu'u, dá ná kaño'o ini ñayuu sa'á ña ñi keeán —kaá Jesús.

Di'a ñi kuu, dá ñi kandoo Judas ña naki'o ra Jesús noo ndá'a ta duti kúú noo

¹⁴ Dá ñi kee Judas Iscariote, tá'an ra nákaa tein ndin uxí uu òa xíonoo xí'in Jesús, kua'an ra noo ndeí ta duti saku'a. ¹⁵ Tá ñi saa ra, dá ñi kaa ra xí'in rá:

—¿Ndaaá ki'o ní noo yú'u, dá ná naki'oi Jesús noo ndá'a ní? —kaá ra.

Dá ñi kandoo ta duti ñoo ña ki'o ra oko uxí di'ón plata noo rá. ¹⁶ Nda kuu dáá ñi kasá'á Judas ndúkú rá ndi kee ra naki'o ra Jesús noo ndá'a rá.

Di'a ñi kuu tá ñi sadini Jesús noo ndí'i kuii xí'in ta xíonoo xí'in ná

¹⁷ Tá ñi kasandaá kuu mií noo, ña kúú víko noo seí na Israel pan, ña ko ní kí'in tá'an xí'in ña dákuita tachían, dá ñi natuu yati ta xíonoo xí'in Jesús noo ná, dá ñi ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndeí kóni ní ko'on ndu kenduu ndu ña kadíni yó kuendá pascua?

¹⁸ Dá ñi kaa na xí'in rá:

—Kua'an ndo ñoo ká'ano káa. Ta káa naki'in tá'an ndó xí'in iin òa, ta ka'an ndo xí'in rá: “Di'a kaá maestro ndu'u: Sa ñi kasandaá vá kuu ndo'o níoi, ta saai ve'e ní kadíni kuendá víko pascua xí'in ta xíonoo xí'in”, kaa ndo xí'in rá —kaá Jesús.

¹⁹ Dá ñi sa'an òa ñoo ñi kee ra choon ñi sa'anda Jesús noo rá, ta ñi kenduu ra ña kadíni na kuendá víko pascua.

20 Dá tá n̄i kuaá kuu dáá ñóó, dá n̄i saa Jesús ve'e ñóó n̄i sa koo na mesa xí'ín ndin ux̄i uū taa xionoo xí'ín ná. 21 Ta tein sásá'an na ñóó, n̄i kaa na xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ña iin mií vá ndo'ó ko'on nak̄i'o ñaa noo ndá'a taa xiní u'u ñaa —kaá na.

22 Ta kúnda'í nda'o n̄i kuu ini ra sa'á ña n̄i ka'an na dión. Dá n̄i kaa iin rá iin ra xí'ín Jesús:

—¿Á yu'u kúúí, tata?

23 Dá n̄i kaa Jesús:

—Iin taa dáketá dáó ndá'a xí'ín yu'u ini ko'o, roón kúú ra nak̄i'o ñaa noo ndá'a taa xiní u'u ñaa.

24 Ta miían ndaa ndo'o na n̄i nduu taa ñayuú yó'o tát'o'n k̄i'o ká'an tuti īi Ndios. Tído, ñnda'í va taa nak̄i'o ñaa noo ndá'a taa xiní u'u ñaa! Va'a cháá ka vían ní xio dá'a ni kaki taa ñóó, ní kúu.

25 Dá n̄i kaa Judas, tá'an ra ko'on nak̄i'o ñaa:

—¿Á yu'u kúú ra kee dión, maestro?

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Jaan, tát'o'n n̄i ka'on, k̄i'o dión kían —kaá na.

26 Ta tein noo sásá'an na ñóó, dá n̄i tiin Jesús pan. Dá n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios sa'án. Dá n̄i sa'anda dáó naán, dá n̄i x̄i'o naan noó taa xionoo xí'ín ná. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Keí ndoán, ch̄i ña xaan kúú yikí koñoi.

27 Dá n̄i tiin na copa. Dá n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios sa'a ra, dá n̄i x̄i'o na ra noo taa xionoo xí'ín ná. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ndidaá ní ndó ko'o lú'u lú'u vino xaan, 28 ch̄i kirá xaan kúú nij yu'u, kirá dáxinkoo ña n̄i kandoo Ndios kee na xí'ín ñayuu na, ch̄i sa'á ña kuita ra, sa'á ñóó ndoo kuachi kua'á nda'o ñayuu. 29 Ká'ín xí'ín ndó ña o nándió koo kai ko'i ndutá uva yó'o

nda ná kasandaá kuu, dá ko'o saái ndutá uva xí'ín ndó noo ió tataí Ndios dándáki na —kaá na.

Yó'o nì ka'an Jesús ña ndatq Pedro sa'a ná

³⁰ Dá tá nì ndi'i nì keká'ano na Ndios xí'ín iin yaa, dá nì kee na kua'an na dinì yúku naní Olivos. ³¹ Dá nì kaa Jesús xí'ín ta xíonoo xí'ín ná:

—Ndidaá vá ndo'ó dánkoo ndava'a ñaá sakuáá víti, dá chí di'a kaá tuti ij Ndios: “Dárkue'e ka'í yu'u ta ndáka léko, ta kúú ndi ndi'i va léko kuita noo ko'on”, kaáan. ³² Tído tá nì ndi'i nì natakij, dá kuió noóí noo ndo ko'in chí Galilea di'a, dá kasandaá ndo.

³³ Dá nì kaa Pedro:

—Va'ará ná dánkoo ndava'a ndidaá ta yó'o mií ní, tído yu'u, o kée ta'on yu'u dión.

³⁴ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ón ña sakuáá víti, tá ko ñá'a ta'on kana chéli, kúú sa onì va ta'ándá ndaton sa'a yú'u.

³⁵ Dá nì kaa Pedro:

—Va'ará ná kánian kuu nduúí xí'ín ní, tído o ndatq ta'oín sa'a ní —kaá ra.

Ta kúú dión nì ka'an ndidaá ka ta xíonoo xí'ín ná ñóó.

Di'a nì kuu tá nì ndatón Jesús xí'ín Ndios iin noo naní Getsemaní

³⁶ Dá nì saa Jesús xí'ín ta xíonoo xí'ín ná noo naní Getsemaní. Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Yó'o ni kandeí tóo ndó, dá ná ko'in lú'u ka chí káa ka'in xí'ín Ndios —kaá na.

³⁷ Dá nì kee Jesús ndáka na Pedro xí'ín ndi nduú de'e Zebedeo kua'an na lú'u ka noo. Dá nì kixian

n̄i kunda'í nda'o ini Jesús, ta n̄i kasá'á ndó'o nda'o níŋo ná. ³⁸ Dá n̄i kaa na xí'ín taa kua'an xí'ín ná ñoó:

—Nda'í nda'o kúu inij. Sa ndaá ndij va kúuí xiní. Yó'o ni kandeí tóo ndó, ta kaño'o dáó ini ndo xí'ín yu'u sakuaá víti —kaá na.

³⁹ Dá n̄i kee na kua'an na lú'u ka chí noo. Dá n̄i sa kuín xití ná, ta n̄i xino taan na nda noño'o. Dá n̄i kasá'á ná ká'an na xí'ín Ndios:

—Tatá mií, tá kuu dítá ní ndirá ova, ña kían vei ndo'i, dá kían dítá nían. Tído ná dá'a ni kakuuan tát'o'on k'i'o kóni yu'u. Ná kakuuan tát'o'on k'i'o kóni mií ní —kaá na.

⁴⁰ Dá n̄i nandió koo na n̄i ndisáa na noó ndéi taa kua'an xí'ín ná ñoó, kúu sa kídí va ra ndéi ra. Dá n̄i kaa na xí'ín Pedro:

—¿Á ko xí'o ndeé ta'on ini ndo kaño'o ini ndo, va'ará iin hora? ⁴¹ Kaño'o ini ndo, ta ka'an ndo xí'ín Ndios, dá ná dá'a ni kexíxi ña kini xí'ín ndó. Ch̄i sa ió nduu níŋo ndo kee ndó ña kóni Ndios, tído ña kóni ñij ndo kían chítuu ñaá —kaá na.

⁴² Dá n̄i nandió koo tuku na kua'an na. Dá n̄i kasá'á ká'an tuku na xí'ín Ndios:

—Tatá mií, tá o kúu dítá ní ndutá ova, ña vei ndo'i, dá kían ná kakuuan tát'o'on k'i'o kóni mií ní —kaá na.

⁴³ Dá n̄i nandió koo tuku na n̄i ndisáa na noó ndéi taa ñoó. Kúu sa kídí tuku va ra ndéi ra, ch̄i sa'ání nda'o ñaá ña ma'ánó. ⁴⁴ Dá n̄i nandió koo tuku na n̄i sa'an na n̄i ka'an na xí'ín Ndios ta'ándá kúu oní, ta n̄i ka'an na xí'ín ná tát'o'on k'i'o n̄i ka'an na dao ka ta'ándá ñoó.

⁴⁵ Dá n̄i nandió koo tuku na n̄i ndisáa na noó ndéi taa kua'an xí'ín ná ñoó, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¡Kudi ní ndó viti! ¡Ta nani'i ndée ndo viti! Chì sa nì kasandaá vá hora naki'o ra na nì nduu taa ñayuú yó'o noo ndá'a taa kómí kuachi. ⁴⁶ ¡Ndakuei kíi ndo, ná ko'o! Kande'é ndó, chì sa kúyati taa vei naki'o yu'u noo ndá'a ta xiní u'u ñaá —kaá na.

Dì'a nì kuu tá nì tiin ra Jesús ña ko'on na noó ta né'e choon

⁴⁷ Ká'an jí vá Jesús íin na, kúu nì kasáa va Judas, tá'an ra nákaa tein ndin uxì uú taa xionoo xí'ín ná. Ta kua'á ndá'o taa vei xí'ín rá. Dao ra né'e espada, dao ka ra né'e yíto. Chì vei ra xí'ín choon nì sa'anda ta dutì sakua'a, xí'ín ta sá'ano ñoo. ⁴⁸ Sa nì kasto'on va Judas xí'ín taa ñoo ndi kee ra, dá na'a ra ndá yoo kúu Jesús, chì nì kaa ra:

—Taa nì chitói noo ñoo, roón tiin ndó.

⁴⁹ Ta kúu vití'ón nì natuu yati Judas noo íin Jesús, dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Nákaa ní, maestro.

Dá nì chító rá noo ná. ⁵⁰ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Amigo, ¿ndá choon vasón?

Ta kúu nì natuu yati taa kua'a ñoo nì tiin ñaá rá.

⁵¹ Ta iin taa ío xí'ín Jesús ñoo nì taó rá espada ra. Ta kúu nì chító'on ra do'o iin ta kéchóon noó ta dutì kúu noó. ⁵² Dá nì kaa Jesús:

—Nachikaa va'a espada xaan noó nì sa káaan, dá chì taa tíin espada, xí'ín espada ta'ani kuu ra.

⁵³ ¿Á ko ná'á ta'an voon ña kuu va ka'in xí'ín tatái, dá tanda'á ná uxì uú tu'u ángel kii na chindeé ná yu'u? ⁵⁴ Tído tá ná kee yu'u dión, dá kían, ¿ndi koo, dá xinkoo noo ká'an tuti iì Ndios? Chì ká'an ña kì'o dión kánian ndo'i.

⁵⁵ Dá nì kaa na xí'ín taa kua'a ñoo:

—¿Á tã kuí'íná vá kée ndó yu'u kúúí, sa'á ñoó veí ndó xí'ín espada xí'ín yító tiin ndó yu'u? Ta ndidaá kuú vá ñi sa káaí xí'ín ndó yé'é ño'o sa daná'í noo ndo, ta ñi ko ní t́in ndó yu'u. ⁵⁶ Tído ndidaá ña yó'o kúu viti, dá ná xinkoo noó ñi ka'an profeta noo tuti ñi Ndios —kaá ra.

Ta kúú ndidaá vá tã xionoo xí'ín ná ñi dankoo ndava'a ñaá, ta ñi xino ra kua'an ra.

Di'a ñi kuu tá ñi sa ñin Jesús noo mií tã duti kúú noó

⁵⁷ Ta tãa ñi tiin Jesús, roón kúú ra ndáka ñaá kua'an ve'e Caifás, ra kúú duti kúú noó, chi ñoó ñi ndítutí tãa dána'a ley Moisés xí'ín tã sá'ano ñoo. ⁵⁸ Ta Pedro, ndaá xíká xíká tákaa ra kua'an ra. Dá ñi saã ra ñi ku'u ra noo kúú yé'é ve'e tã duti kúú noó ñoó. Dá ñi sa koo ra ió ra tein tã ndaá yé'é ñoó, dá koni ra ndi koo.

⁵⁹ Ta ra duti saku'a ñoó xí'ín tã sá'ano ñoó xí'ín ndidaá ka tã né'e choon ñoo Jerusalén ñi ndítutí rá ndéi ra ndúkú rá tã ka'an to'ón sa'a Jesús, dá kuu nakí'o ñaá rá noo nda'á tã romano, dá ka'ání ñaá rá. ⁶⁰ Tído ko ní ñi'í ta'on ra iin kuachi ká'ano dákuío ra Jesús, va'ará kuá'á nda'o tãa ñi nakuíta ñi ka'an to'ón sa'a ná. Tído tá ñi ndi'i, dá ñi ndakuei uu ka tãa ñi ka'an kuachi ra sa'a ná, ⁶¹ ta kaá ra:

—Di'a ta'ani ñi kaa tãa xaan: “Ío choon noo ndá'í ña kían nakani ndi'ii ve'e ño'o Ndios, ta tixi kuu óni kandeé yu'u nduva'i ña” —kaá ra.

⁶² Dá ñi ndakuíin ndichi mií tã duti kúú noó ñoó. Dá ñi kaa ra xí'ín ná:

—¿Ndiva'a ko ká'on chindeéon miíon? ¿Á ña ndaa kían ká'an kuachi tãa káa sa'on o koó? —kaá ra xí'ín Jesús.

⁶³ Tído tádi óon va íin Jesús.

Dá n̄i n̄andíó k̄o tuku t̄a dut̄i kúú noó ñóó n̄i ndato'ón ñáá rá:

—Xí'ín kuu Ndios takí sa'ándáí choon noon ña kasto'on ndaa xí'ín ndu'u. ¿Á yo'ó kúú Cristo, na dákaki ñáá? ¿Á yo'ó kúú de'e Ndios?

⁶⁴ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Táto'on k̄i'o ká'an ní, k̄i'o dión kíán. Ta ká'an ta'ani yu'u xí'ín ní ña nda kuu víti koni ndo na n̄i nduu t̄a ñayuú yó'o nakoo na xoo kuá'a tatá Ndios, noo ío na dándáki na. Ta koni ta'ani ndó kii na tein vik̄o tánee induú —kaá na.

⁶⁵ Ta kúú n̄i ndatá t̄a dut̄i kúú noó ñóó kotó ra sa'á ña n̄i xido téi ini ra. Dá n̄i kaa ra:

—N̄i ka'an ndava'a t̄a yó'o sa'a Ndios! ¿Ndá choon kuu ka yo cháá ka t̄a ka'an kuachi sa'a rá? Ch̄i vití'ón kuií n̄i seídó'o va mií ndó ña n̄i ka'an ndava'a t̄a yó'o sa'a Ndios. ⁶⁶ ¿Ndí kíán náta'an ini ndo keeá xí'ín rá?

Dá n̄i kaa dao ka t̄a ñóó:

—Kánian kuu va ra sa'á ña n̄i ka'an ra dión.

⁶⁷ Dá n̄i t̄uu ndaa díí dao ra noo ná, ta dao ka ra n̄i kani ñáá xí'ín yíkí, ta dao ka ra n̄i koon da'anda noo ná, ⁶⁸ ta kaá ra xí'ín ná:

—Tá miían ndaa kúúón Cristo, dá kíán nakoni ini kíi ndi ndáa ndu'u n̄i kani ñáá.

Dì'a n̄i kuu, dá n̄i ndata Pedro sa'a Jesús oni ta'ándá

⁶⁹ Ta ío Pedro sata vé'e noo ndéi dao ka ñayuu ñóó. Dá n̄i natuu yati iin ñá'a kéchóon ve'e ñóó. Dá n̄i kaaan xí'ín rá:

—Xíonoo ta'ani yo'ó xí'ín Jesús, t̄a kúú kuendá Galilea káa, ¿daá k̄o?

⁷⁰ Tído n̄i ndat̄a vá Pedro sa'a Jesús noo ndidaá ñayuu ndéi ñoó, ta kaá ra:

—Ko ná'í nda sa'a ká'on.

⁷¹ Dá n̄i kee ra kua'an ra noo kúu yé'é di'a. Dá n̄i xini ñaá iin ka ñá'a. Dá n̄i kaaan xí'ín dao ñayuu ndíta ñoó:

—Taa kaa ta'ani kúu kuendá Jesús, ta ñoo Nazaret.

⁷² Ta kúu tuku va n̄i ndat̄a rá sa'a Jesús, ta kaá ra:

—Miian ndaa kuiti ko ná'á ta'on yu'u ta ká'an ní sa'a.

⁷³ Ta kúu lú'u ka tóó, dá n̄i natuu yati dao ka na ndíta ñoó, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Miian ndaa kuiti kuendá Jesús kúu yo'ó, dá chi tát'on ká'an ta Galilea, k̄i'o dión ká'on.

⁷⁴ Dá n̄i kasá'á ká'an ndava'a ra, ta kaá ra:

—Ná'á Ndios ña ko ná'á ta'on yu'u ta ká'an ní sa'a ñoó.

Ta n̄i ndi'i n̄i ka'an ra dión, ta kúu n̄i kana va chéli. ⁷⁵ Dá ví n̄i ndisáa ini ra to'on n̄i ka'an Jesús xí'ín rá, chi di'a n̄i kaa na: “Tá ko ñá'a kana chéli, ta kúu sa ndat̄a yo'ó sa'a yu'u on̄i ta'ándá”, kaá na. Dá n̄i keta ra sat̄a vé'e, ta kúu nda'í nda'o n̄i saki ra.

27

Dì'a n̄i kuu tá n̄i sa'ín Jesús noo tá naní Pilato

¹ Tá n̄i t̄uu noo, dá n̄i ndat̄ó'on kue'é ta duti sakua'a, xí'ín ta sá'ano ñoo ndi koo kee ra, dá nak̄i'o ra Jesús noo ndá'a ta né'e choon romano, dá ka'ání ñaá rá. ² Dá n̄i kató ñaá rá ndáka ra n̄i sāa ra n̄i nak̄i'o ra noo ndá'a ta né'e choon romano naní Pilato.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i sa'ání Judas mií rá

³ Kúú nì kandaá ini Judas, tá'an ra nì naki'o Jesús noo nda'á taa xiní u'u ñaá, ña sa nì kandoo ra né'e choon ña ka'ání rá Jesús. Kúú nì nandió né'e ra oko uxí dī'ón plata noó ta duti sakuá'a xí'ín ta sá'ano, dá chí nì nandikó iní ra sa'á ña nì ya'a ra nì kee ra,
⁴ dá kaá ra:

—Nì kee yu'u iin kuachi, dá chí nì naki'o yu'u iin taa koó kuachi noo ndo'ó.

Dá nì kaa ta duti ñoó:

—Ko sa'ání ta'on ndu mií ndú. Kuachi mií vóón kíán.

⁵ Dá nì ko'ono ni'ini ra dī'ón plata ñoó noo kúú yé'é ño'o ñoó. Dá nì keta ra kua'an ra. Ta kúú ñoó nì sa'an ra nì chirkaa ra mií rá, dá nì xi'i ra.

⁶ Dá nì nditúti ta duti sakuá'a ñoó dī'ón ñoó, dá nì kaa ra:

—O kúu ta'on taán yo dī'ón yó'o noó dī'ón dóko ñayuu noo Ndios, dá chí kíán ya'i sa'a nì ndii.

⁷ Dá tá nì ndi'i nì ndat'ón kueé ra, dá nì xiin ra iin ñó'o noó ta káva'a kidi, dá ná koo noó nduxi na tukú xí'i. ⁸ Sa'á ñoó nda kuu víti nani ñó'o ñoó, noñó'o nì. ⁹ Díón, dá nì xinkoo to'on ká'an ña nì taa profeta Jeremías: “Nì ki'in ra oko uxí dī'ón plata, ña nì chíya'i ra sa'a ná tát'on nì chíkaa ini ta ñoo Israel kakuu ya'i na, ¹⁰ ta xí'ín dī'ón ñoó nì xiin ra ñó'o noó taa káva'a kidi. Díón nì kaa sato'o yo Ndios xí'ín yu'u.”

Dì'a nì kuu tá nì sa òn Jesús noó taa nani Pilato

¹¹ Tá nì sa kuin Jesús noo Pilato, ra dándaki ñoo ñó'o kuendá Judea ñoó, dá nì ndato'ón ñaá rá:

—¿Á yo'ó kúú rey noó na Israel?

Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta dión kaá mií ní.

12 Ta va'ará dátaí kuachi ñáá ta duti sakuá'a, xí'ín ta sá'ano ñoo, tído ni iin tó'ón to'on kọ ní ka'an na.

13 Dá nị kaa tuku Pilato xí'ín ná:

—¿Á kọ seídó'o ta'an voón ña kị'o dión ví káva'a ra kuachi sa'on? —kaá ra.

14 Tído ni iin tó'ón to'on kọ ní ka'an na. Sa'á ñoó kúú nị naá vá iní Pilato.

Di'a nị kuu, dá nị sa'anda Pilato choon ña ná karkaa Jesús ndika cruz

15 Ta iin iin tein víkọ pascua dáyaá Pilato iin taa nákaa ve'e kaa, tá'an ra kándọo na ñoo Israel sa'a.

16 Ta daá ñoó nákaa iin taa naní Barrabás ve'e kaa, ta iin ní kúú ká'an na sa'a rá ña kúú rá iin ta kini.

17 Ta sa'á ña nị nataka kuá'a ñayuu noo Pilato, sa'á ñoó nị ndato'ón ñáá rá:

—¿Ndá yoo dáyaá yu'u, kóni ndo? ¿Á Barrabás dáyaá, o Jesús, tá'an ra chinaní ndó kúú Cristo?

18 Dión nị kaa Pilato, chị nị kandaá ini ra ña sa'á ña u'u iní vá ta duti ñoó, sa'á ñoó nị naki'o ra Jesús noo ndá'a rá.

19 Ta nda noo ió ra sa'ándá ra choon ñoó, nị tanda'a ñadi'í ra choon nị saaan noo rá, ta kaáan: “Ná dá'a nị kendava'ón xí'ín taa xaan, chị taa ndaa kúú rá. Dá chị nda'í nda'o nị saní sa'a rá nị tuu noo kuu víti.”

20 Tído nị kasá'a tá duti sakuá'a xí'ín ta sá'ano ñoo dáka'an kue'é ra ñayuu kuá'a ñoó ña ná kaka na ña dáyaá ra Barrabás, ta ná ka'ání rá Jesús. 21 Dá nị nandió kọo tuku Pilato nị ndato'ón rá ñayuu ñoó:

—¿Ndi káa iin taa yó'o dáyaá, kóni ndo?

Dá nị kaa ñayuu kuá'a ñoó:

—Dáyaá ní Barrabás xaan.

22 Dá nị kaa Pilato xí'ín ná:

—¿Ndí k_ián kóni ndo keei xí'ín Jesús yó'o, tá'an ra kaá ndo kúú Cristo, tá dáá?

Dá n_i kaa ñayuu kuá'a ñoó:

—Chirkaa ní ra ndika cruz.

²³ Dá n_i kaa Pilato xí'ín ná:

—Ta, ¿ndí k_ián kini n_i ya'a taa yó'o n_i kee ra?

Tído kúú n_i'i cháá ka ví n_i kasá'á káyu'u ñayuu kuá'a ñoó:

—¡Chirkaa ní ra ndika cruz!

²⁴ Kúú n_i kandaá ini Pilato ña ko kándeé ka ra ka'an ra xí'ín ñayuu kuá'a ñoó, ch_i d_i'a n_i nakujina vaá cháá ka ví ná. Sa'á ñoó n_i ki'in ra cháá takuúí, ta n_i nakata ra ndá'a rá noo ndidaá na ñoo Israel ñoo, dá n_i kaa ra xí'ín ná:

—O kándio kuachi ta'on yu'u sa'á nij taa yó'o, ch_i kúú rá iin taa ndaa. Mií vá ndó kúú na ná kandido kuachi sa'a rá.

²⁵ Dá n_i kaa ndidaá na ñoo ñoó:

—Ndu'u ná kandido kuachi sa'á nij rá, ta nda de'e ndu ná kandido kuachi sa'a ra.

²⁶ Dá n_i dayáa Pilato Barrabás. Dá tá n_i ndi'i n_i kani soldado Jesús xí'ín chirrión, dá n_i nak_i'o ñaá Pilato noo ndá'a rá, dá ná ko'on ra chirkaa ñaá rá ndika cruz.

²⁷ Dá n_i nak_i'in ñaá soldado kuendá Pilato ndáka ra kua'an ra nda maá ini ve'e chóon ta romano. Dá n_i nadataká ra ndidaá ka soldado kúú kuendá ra, dá n_i kaq noo ra Jesús noo íin na ñoó. ²⁸ Dá n_i taó rá dá'on ná. Dá n_i dakuí'ino ñaá rá iin dá'on kuá'a toón. ²⁹ Dá n_i ch_inoó ra iin corona n_i kava'a xí'ín íon din_i ná. Ta n_i ch_inee ra iin tañíí ndá'a xoo kuá'a na. Dá n_i kasá'á sá kuita xití rá noo ná, dá kediki ñaá rá, dá kaá ra xí'ín ná:

—Nā ká'ano kúú mií ní, nā kúú rey noó nā Israel
—kaá ra.

³⁰ Ta nī tūu ndaa díí ñáá rá, ta nī xio ndaa ra tañíí né'e na ñoó nī koon ra diní ná. ³¹ Tá nī ndi'i nī kediki ñáá rá, dá nī dítá rá dá'on ñoó. Dá nī nađakuí'ino ñáá rá dá'on míí ná. Dá ví nī kee ra ndáka ñáá rá kua'an ra chirkaa ra ndika cruz.

Di'a nī kuu tá nī chirkaa ra Jesús ndika cruz

³² Ta noo ndáka ñáá rá kua'an ra ñoó, nī naki'in tá'an ra xí'ín iin taa naní Simón, ta kúú kuendá Cirene. Dá nī kendúsa ra xí'ín taa yó'o ña ná kadokó ra cruz ko'on ra.

³³ Dá nī saá ra noo naní Gólgota. To'on yó'o kóni kaa yikí lásá diní ndii.

³⁴ Dá nī xi'o ra vino nī daká tá'an xí'ín ndiró ova ko'o Jesús. Dá tá nī ndi'i nī xirndodó ná ra, kúú ko ní xín ta'on na ko'o na ra. ³⁵ Dá tá nī ndi'i nī chirkaa ñáá rá ndika cruz, dá nī sa ndei ra nī sadikí ra suerte xí'ín dá'on ná, dá ná kande'á ndi ndaa dá'on kánian ni'i iin rá iin ra. Díon nī kee ra, dá nī xinkoo to'on nī ka'an profeta, chi di'a nī kaa na: “Nī naka'anda ra dá'amái, chi nī sadikí ra suerte xí'án.”

³⁶ Tá nī ndi'i, dá nī sa ndei ra ndéi ra ndaa ra Jesús. ³⁷ Ta nī kani ra iin tabla yati diní cruz ñoó, ta ká'an ndá sa'a kían tákaa na ñoó. Ta di'a kaáan: “Taa yó'o kúú Jesús, ta kúú rey noó nā ñoo Israel.”

³⁸ Ta nī chirkuei ta'ani ra uu ta kui'íná ndika dao ka cruz. Iin ra tákaa xoo kuá'a na, ta iin ka ra tákaa xoo íti na.

³⁹ Ta ñayuu chíka'anda kua'an noó tákaa na ñoó kédiki ndaa ñáá ná, ta kaó nā diní ná kénóo na Jesús, ⁴⁰ ta kaá na:

—Kaá yō'ó ña nakani ndi'ón ve'e ño'o ká'ano yo, ta kúu tixi oní va kuu, kúu sa nduva'a voón ña, kaáon. Sa'á ñoó ndani dákaki miíon viti. Kua'án noo kí ndika cruz xaan tá miían ndaa de'e Ndios kúúon.

41 Ta dión ta'ani kédiki ñaa tá duti saku'a'á ñoó, xí'ín tá dána'a ley Moisés, xí'ín tá fariseo ndíta ra, ta kaá ra:

42 —Dao ka va ñayuu sa kandeé rá sa dakáki ra, tído ko kándéé ta'on ra dákaki ra mií rá viti. Tá nda rey yo kúu rá, dá kían ná noo kí rá ndika cruz káa, dá ná kandísa yó ra. 43 Ni kandeé iní tá káa Ndios, sa'á ñoó ná dákaki ñaa Ndios viti tá miían ndaa kú'u iní na sa'a rá, chí kaá ra ña kúu rá de'e Ndios —kaá ra ndíta ra.

44 Ta kána'á ta'ani nda uu tá kuí'íná tákuei iin iin xoo díin ná xí'ín ná.

Di'a ni kuu tá ni xi'i Jesús

45 Ta nda kaxuu kuú dáá ñoó ni nakuín naá iin ní kúu ñayuu nda ka oní sa'ini.

46 Tá kua'an kasandaá ka oní sa'ini, kúu ni'í nda'o ni kayu'ú Jesús, ta kaá na:

—Elí, Elí, ¿loma sabactani? —to'on yó'o kían kóni kaa: Ndios mií, Ndios mií, ¿ndiva'a ni dayáa ndá'a ní yu'u?

47 Tá ni seido'o dao ka taa ndíta ñoó ña ni kaa na dión, dá ni kaa ra:

—Kueídó'o ndó, chí kána ra profeta Elías.

48 Ta kúu vití'ón ni kankono iin taa ni sa'an ra ni dandáxi ra iin tá'í dá'on xí'ín vino ía. Dá ni so'oní raán diní iin tañí. Dá ni chinee raan yú'u Jesús, dá ná ko'o na ra. 49 Dá ni kaa dao ka ñayuu ndíta ñoó:

—Ná dá'a ni kee ní díon. Ná kandati yó, ta ná kande'á á kasaa Elías chindeé ñaá ná —kaá na.

⁵⁰ Ta kúú ñi'i nda'o ñi kayu'ú tuku Jesús, dá ñi naki'o na mií ná ñi xi'i na.

⁵¹ Ta kúú mií hora daá ñóó ñi ndata dao dá'on tákaa ndadí ini ve'e ño'o ká'ano. Ñi keean nda yú'án ñino, ta kúú nda yú'án ñino ñi xino noó ñi ndata ñá. Ta kúú ñi'i nda'o ni taan, ta kúú ñi ndata dao ña kúú yuu ndáá, ⁵² ta ñi nono yé'é káo noo ñó'o ndii, ta kúú kua'á nda'o ñayuu Ndios, na ñi xi'i, ñi nataki. ⁵³ Dá tá ñi ndi'i ñi nataki Jesús, dá ñi kuu ñi kankuei ñayuu ñoó ini káo ñoó, dá ñi sa'an na ñoo Jerusalén, ña kúú ñoo ii, ta ñoó ñi na'a noo ná noó kua'á nda'o ñayuu.

⁵⁴ Ta mií ta dándaki soldado ín ra xí'ín dao ka soldado ndaá ra Jesús noo tákaa na ndika cruz ñoó. Dá tá ñi xini ra ña ñi taan xí'ín dao ka ña'a ñi kuu, kúú ñi yu'ú nda'o ra, ta ñi kaa ra:

—Miían ndaa ndisa de'e Ndios ñi sa kuu ta yó'o —kaá ra.

⁵⁵ Ta xíká vá ndíta kua'á nda'o na ñá'a ndé'é ná ña ñi ndo'o Jesús. Ta noón kúú na ñi xionoo xí'ín Jesús nda rá ñi kasá'á ná kuendá Galilea xionoo na, ta sa chindeé ñaá ná. ⁵⁶ Ta tein na ñá'a ñoó nákaa María Magdalena, xí'ín María, naná Jacobo xí'ín José, xí'ín naná ta kúú de'e Zebedeo.

Dì'a ñi kuu, dá ñi nduxi Jesús

⁵⁷ Tá ñi kuaá kuu dáá ñóó, dá ñi saa iin ta kuiká naní José, ta ñoo Arimatea, ta sa xionoo ta'aní ra xí'ín Jesús. ⁵⁸ Ta ñi sa'an ra noo nákaa Pilato, dá ñi xika ra ña ná naki'o ra yikí koño Jesús noo rá. Dá ñi sa'anda Pilato choon noo soldado ra ña ná ko'on ra naki'o ra yikí koño Jesús noo José ñoó.

⁵⁹ Dá n̄i sā ra n̄i danóo ñaá rá nd̄ika cruz. Dá n̄i naki'in ñaá José, dá n̄i nach̄ituú ñaá rá x̄í'ín iin sámana ni ndoo. ⁶⁰ Dá n̄i sa'an ra n̄i ch̄ikáa ñaá rá ini iin yá̄i saá, ña n̄i kaan mií rá nd̄ika káo. Dá tá n̄i ndi'i n̄i sadi ra yu'ú yá̄i ñoó x̄í'ín iin yuu ch̄iká'ano, dá n̄i kee ra kua'an ra. ⁶¹ Ta yu'ú yá̄i ñoó n̄i ndoo María Magdalena x̄í'ín iin ka María ñoó ndéi na.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i sa'anda Pilato choon ña kandeì soldado kandaa ra yu'ú yá̄i ñoó

⁶² Sa n̄i ya'a kuu kénduu na Israel ña'a kasá'an na. Tá n̄i tuu noo iin ka kuu, dá n̄i nataka ta duti saku'a'á x̄í'ín ta fariseo noo Pilato, ⁶³ dá n̄i kaa ra x̄í'ín rá:

—Tatá, n̄i nd̄isáa ini ndu ña sa ká'an ta to'ón ñoó ña tixi kuu óni, dá nataki ra, kaá ra tá k̄o ñá'a kuu ra. ⁶⁴ Sa'a'á ñoó ka'anda ní choon ña ná kandaa va'a soldado ní yu'ú yá̄i noo nákaa ra nda ná kasandaá kuu óni. Dá ch̄i oon ni ví kasaa ta sa x̄ionoo x̄í'ín rá iin saku'a'á nataó kuí'íná ñaá rá, dá kaa ra x̄í'ín na ñoo ndu ña n̄i nataki ra, dá k̄ian tuú cháa ka choon o duú ta'ándá mií noó.

⁶⁵ Dá n̄i kaa Pilato x̄í'ín rá:

—Xaan ndíta soldado. Kandaka ndó ra kua'án ndo, ta nakujta ra kandaa ra yá̄i nd̄ii ñoó táto'on k̄i'o kóni ndo —kaá ra.

⁶⁶ Dá n̄i sa'an ra n̄i sadi toon ra yu'ú yá̄i ñoó, ch̄i n̄i kani ra sello yé'án, ta n̄i ch̄ikata ra soldado ndíta ra ndaá raán.

28

Dì'a n̄i kuu tá n̄i nataki Jesús

¹ Tá n̄i ya'a kuu nani'i ndée na Israel, na'a va'a kuu mií noó kásá'á sa'a semana, dá n̄i kee

María Magdalena xí'ín iin ka María ñoó kua'an na kande'é ná yáí noó ni nduxi Jesús. ² Ta kúú ni'í nda'o ni taan, dá chi ni naxino iin ángel kéchón noo sato'o yo Ndios ni kii chí induú, dá ni natuu yati na noo ni nduxi Jesús, dá ni ditá ná yuu ká'ano ñoó, dá ni sa koo na ió na sataán. ³ Tátō'on ki'o náye'e ndaa noo sá kuin tasa, ki'o dión ndato yé'e na, ta kuxí kachi dá'on ná. ⁴ Ta kúú ni yu'ú nda'o soldado ndíta ndaá yu'ú yáí ñoó ni kee na, ta kúú ndéi nino oon ví rá ndíta ra, ta kéeá kuendá ndaá ndii va kúú rá ndíta ra. ⁵ Dá tá ni saá na ñá'a ñoó, dá ni kaa ángel ñoó xí'ín ná:

—Ná dá'a ni yu'ú ndo, chi sa ná'á vái ña vei ndó nándukú ndó Jesús, na ni sarkaa ndika cruz. ⁶ Tído koó ka na nákaa yó'o. Sa ni natakí va na tátō'on ki'o ni sa ká'an na xí'ín ndó. Nakíi ndo kande'é ndó noo ni sa nóo na kúú sato'o yo, dá koni ndo. ⁷ Kua'án kíi ndo kastō'on ndó xí'ín ndidaá ta xionoo xí'ín ná ña ni natakí va na. Ta kuió noo na ko'on na noo rá chí Galilea di'a. Ta nda ñoó ví, dá koni ñaá rá, kaa ndo xí'ín rá. Choon yó'o vei kastō'in xí'ín ndó —kaá ángel ñoó.

⁸ Dá ni kankuei na yu'ú yáí ñoó, ta kúú yu'ú nda'o na. Tído kadii nda'o ta'ani ini na taxí tá'an na kua'an na kastō'on na to'on saá yó'o xí'ín ta xionoo xí'ín Jesús. Ta noo taxí tá'an na kua'an na kastō'on na sa'a to'on saá yó'o xí'ín ta xionoo xí'ín ná, ⁹ kúú iin kuití vá ni na'a noo Jesús noo kua'an na ñoó, dá ni kaa na:

—¿Á kúkueé ni ndó?

Dá ni natuu yati na noo iin Jesús, ta ni nomi ni'ini na sa'a ná, ta dión ni sa ndaño'o ñaá ná. ¹⁰ Dá ni kaa Jesús xí'ín ná:

—Ná dá'a ni yu'ú ndo. Kua'án ndo kasto'on ndó xí'ín ñani kuálíí ña ná ko'on xi chí Galilea di'a, ta ñoó koni xi yu'u —kaá na.

Di'a kua'an ña ni kaa soldado sa'a ndí kían ni ndo'o Jesús

¹¹ Tá ni ndi'i ni kee na ñá'a ñoó kua'an na, dá ni kee ta ndaá yu'ú yái ñoó kua'an ra ñoo Jerusalén. Tá ni saa ra, dá ni ñaki'o ra kuendá noó ta duti sakua'a sa'a ndidaá ña ni kuu ñoó. ¹² Dá ni kana ta duti kúu noó ñoó ndidaá ta sá'ano ñoo. Dá tá ni ndi'i ni ndató'ón kue'é ra, dá ni xi'o ra kua'a nda'o di'ón noo soldado ñoó, ¹³ ta ni kaa ra xí'ín rá:

—Kaa ndo xí'ín ñayuu ña ñoó tádi ni kii ta sa xionoo xí'ín rá, ta ni taó kuí'íná rá yikí koño ra né'e ra kua'an ra tein kidi ndu, kaa ndo. ¹⁴ Tá ndá ndi kuu ni ni'i tó'on Pilato, o sa nákanini ini ndo, chi mií vá ndú ná'á ká'an ndu sa'a ndo, dá ná dá'a ni ka'ání rá ndo —kaá ra xí'ín soldado ñoó.

¹⁵ Dá ni ki'in ra di'ón ñoó. Dá ni kee ra tát'on ni ta'anda choon noo rá. Ta nda kuu víti ká'an na Israel ña ni ñataó kuí'íná ñaá ta ni sa xionoo xí'ín ná.

Yó'o sa'ándá Jesús choon noó taa xionoo xí'ín ná ña ná ko'on ra dána'a ra to'on na iin ní kúu ñayuu yó'o

¹⁶ Dá ni kee ndin uxí iin taa xionoo xí'ín Jesús kua'an ra iin yuku in chí kuendá Galilea tát'on ni sa'anda na choon noo rá. ¹⁷ Tá ni xini ra Jesús, dá ni sa ndaño'o ñaá rá. Tído nákanini kuáchi ii vá ini dao ra. ¹⁸ Dá ni natuu yati Jesús noo rá, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ni ñatiin yu'u ndidaá choon ña dándákii induú xí'ín noño'o yó'o. ¹⁹ Sa'a ñoó kua'án ndo dána'a ndo noó ñayuu ndéi ndidaá ñoo ñó'o ñayuu yó'o

sa'a yú'u, dá ná kakuu na kuendá yu'u. Ta dákodo ndúta ndo ná xí'ín kuu tatá Ndios, xí'ín kuu de'e na, xí'ín kuu Espíritu ii, ²⁰ ta dána'a ndo noo ná ná kee na ndidaá choon ni sa'andaj noo ndo. Ta kooi xí'ín ndó ndidaá tá'an kuu, nda noo ndi'i kuií ñayúú yó'o. Dión ná koo.

**Tuti yó'o kúú to'on Ndios, ta xí'o ña kuendá
sa'a Jesús
New Testament in Mixtec, Tezoatlán (MX:mx:Mixtec,
Tezoatlán)**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Tezoatlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Tezoatlán [mx], Mexico

Copyright Information

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Tezoatlán

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

b81ac6b3-0ad5-5336-8d42-4c2703b04e9f